

แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดสงขลา

โดย

นายชเนษฎ์ เทพทวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

จังหวัดสงขลา

โดย

นายชเนษฏ์ เทพทวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

DESIGN GUIDELINES FOR PUBLIC SPACE
AND CULTURAL CENTER IN SONGKHLA PROVINCE

BY

MR. CHANET TEPTAVEE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARCHITECTURE
ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE AND PLANNING
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

นายชเนษฎ์ เทพทวี

เรื่อง

แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

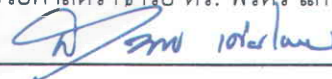
เมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีรตร แก้วลาย)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ฉวีวรรณ เด่นไพบูลย์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. พรรธม ธรรมวิมล)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ เฉลิมวัฒน์ ตันตสวัสดิ์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์ วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา
ชื่อผู้เขียน	นายชเนษฎ์ เทพทวี
ชื่อปริญญา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. ฉวีวรรณ เด่นไพบูลย์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคใต้ ด้วยการที่เป็นเมืองท่าจึงทำให้มีการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้นตามมา ในขณะที่หน่วยงานเทศบาลนครสงขลามีแผนการพัฒนาจังหวัดในเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมและการทำกิจกรรม แต่พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมภายในจังหวัดกลับไม่มีความเหมาะสมกับรูปแบบและขนาดของกิจกรรมที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไป งานศึกษานี้เป็นการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาที่มีไม่เพียงพอที่จะรองรับประชากรของเมืองที่เพิ่มขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้ (1) ศึกษารูปแบบและช่วงเวลาการทำกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและนันทนาการของประชาชนในจังหวัดสงขลา (2) วิเคราะห์การคัดเลือกพื้นที่ตั้งที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและนันทนาการของประชาชน และ (3) ออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัดสงขลา โดยขั้นตอนการวิจัยนี้แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ (1) เก็บรวบรวมข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์เกณฑ์การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมโดยการศึกษาจากงานวิจัยและผ่านกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง (2) วิเคราะห์การเลือกพื้นที่ตั้งและวิเคราะห์ความเหมาะสมทางด้านพื้นที่ และ (3) ออกแบบพื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมบนพื้นฐานของงานวิจัยโดยอาศัยปัจจัยจากการวิเคราะห์และความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยเพื่อการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมในสามประเด็น คือ (1) การรวมกลุ่มของกิจกรรมให้อยู่ในผังบริเวณที่เหมาะสม (2) พื้นที่เพื่อการรักษาและส่งเสริมการทำกิจกรรมและวัฒนธรรม และ (3) พื้นที่บริการซึ่งเชื่อมต่อกับพื้นที่หลักด้วยลานกิจกรรมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการทำกิจกรรม

และผู้ใช้งาน อีกทั้งการวางผังอาคารและพื้นที่ทำกิจกรรมต้องไม่รบกวนสภาพบริบทเดิมของพื้นที่ ไม่ทำลายกิจกรรมเดิมแต่ส่งเสริมการทำกิจกรรมนั้นให้มากขึ้น การออกแบบสามารถนำไปใช้ ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมและวัฒนธรรมใน อำเภอเมืองสงขลาต่อไป โดยคงรักษาไว้ซึ่งลักษณะเดิมของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่

คำสำคัญ: พื้นที่สาธารณะ, ศูนย์วัฒนธรรม, ลานกิจกรรม, ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, จังหวัดสงขลา

Thesis Title	DESIGN GUIDELINES FOR PUBLIC SPACE AND CULTURAL CENTER IN SONGKHLA PROVINCE
Author	Mr. Chanet Teptavee
Degree	Master of Architecture
Major Field/Faculty/University	Architecture Architecture and Planning Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Chaweewan Denpaiboon
Academic Years	2015

ABSTRACT

Songkhla province is one of the major economic cities in southern Thailand. As it is also a seaport city, population in Songkhla province has surged greatly as the city developed. Despite plans of Songkhla city municipal to encourage local cultures and other kinds of activity, physical areas in Songkhla province in supporting the implementation of such plans are not quite suitable to patterns and sizes of various cultural and other recreational activities. This study is the design of public space and cultural center building located within Songkhla province due to their insufficiencies in supporting the rising population in Songkhla. The objectives of this study are (1) to study pattern and points in time when cultural and recreational activities take place in Songkhla; (2) to analyze the selection of suitable location for such cultural and recreational activities for the population in Songkhla; and (3) to design Songkhla province's public space and cultural center building. Research methodology is divided into 3 steps: (1) collecting data and reviewing literatures through existing researches and case studies regarding design criteria for public space and cultural center building; (2) analyzing the selection of suitable location; and (3) designing public space and cultural center building based on the derived criteria and the suitability to local context. The result of this study found 3 factors in designing

public space and cultural center building: (1) an integration of activities in a suitable location; (2) location for preserving and supporting cultural and recreational activities; and (3) servicing area which is connected to the main area through plaza for the users' convenience, and the convenience in conducting activities. Moreover, the design of building plan and activities must not disturb the existing local context and local activities, but such plan and activities should support the continuation of such existing activities even further. Also, this design can be used as a parameter to develop public space in Muang Songkhla district in order to support the cultural and other kinds of activities while still preserving the local cultures' settings.

Keywords: public space, cultural center, plaza, cultural landscape, songkhla province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยดี หากปราศจากคำแนะนำของ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ เต๋นไพบูลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัย รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์ ดร. พรรณธรรมวิมล ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าต่องานวิจัยนี้ และ รองศาสตราจารย์ ดร. พีรดร แก้วลาย ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินการออกแบบ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาสำหรับข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ตลอดจนประชาชนในจังหวัดสงขลาที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามในงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณพ่อแม่ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้านการเงินมาโดยตลอด เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สนับสนุนด้านการตรวจเอกสารจนทำให้วิจัยชิ้นนี้ให้ประสบผลสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “ทุนวิจัยทั่วไป” ที่สนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในงานวิจัย ตามสัญญาเลขที่ ทน ๕๗/๒๕๕๘

นายชนเชษฐ์ เทพทวี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรม	6
2.1.1 การจำแนกประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม	6
2.1.2 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ	8
2.2.1 พื้นที่สาธารณะ	8
2.2.2 การออกแบบพื้นที่สาธารณะตามเกณฑ์ Smart Growth	8
2.3 พฤติกรรมมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะ	9

2.3.1 การมีอาณาเขตครอบครอง	9
2.3.2 พฤติกรรมเว้นว่างส่วนบุคคล	9
2.3.3 ภาวะความเป็นส่วนตัว	10
2.3.4 ข้อสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมในพื้นที่สาธารณะ	10
2.3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่สาธารณะ	12
2.3.6 พฤติกรรมมนุษย์กับการออกแบบพื้นที่นันทนาการ	14
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบศูนย์วัฒนธรรม	15
2.4.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับหอศิลป์วัฒนธรรมและพื้นที่จัดนิทรรศการ	15
2.4.2 การแบ่งพื้นที่การใช้งานของหอศิลป์วัฒนธรรม	16
2.4.3 พื้นที่จัดแสดงภายในหอศิลป์วัฒนธรรม	17
2.4.4 รูปแบบการใช้พื้นที่ภายในหอศิลป์วัฒนธรรม	17
2.4.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดแสดง	19
2.5 กรณีศึกษา	22
2.2.1 11 th Street Bridge	23
2.2.2 บ้านข้างวัด	25
2.4.3 City Beach NYC by Workshop/APD	26
2.4.4 Chichu Art Museum by Tadao Ando	28
2.4.5 Guggenheim Helsinki	28
2.4.6 Heart of Yiwu by Aedas	30
2.4.7 ArtA Cultural Center	31
2.4.8 Taichung City Cultural Center by SAANA	32
2.4.9 Taichung City Cultural Center by Sane Architecture	33
บทที่ 3 วิธีกรวิจัย	35
3.1 ขั้นตอนการวิจัย	35

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	37
3.3 เครื่องมือการวิจัย	37
3.4 วิธีการเก็บข้อมูล	38
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	39
4.1 การวิเคราะห์พื้นที่ตั้ง	39
4.1.1 พื้นที่ริมหาดสมิหลา	41
4.1.2 พื้นที่การรถไฟ ถนนทะเลหลวง	44
4.1.3 พื้นที่การเคหะ ถนนติณสุลานนท์	47
4.2 การวิเคราะห์พื้นที่ทางเลือก	51
4.2.1 กายภาพของพื้นที่	51
4.2.2 การเข้าถึงพื้นที่	51
4.2.3 พื้นที่การสร้างอาคารริมทะเล	54
4.2.4 บรรยากาศโดยรอบพื้นที่	55
4.3 การทำกิจกรรมในพื้นที่	58
4.3.1 กิจกรรมที่ประชาชนทำประจำวัน	58
4.3.2 กิจกรรมในช่วงเทศกาล	60
4.4 การวิเคราะห์จากกรณีศึกษา	63
4.4.1 การวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่	63
4.4.2 การวิเคราะห์รูปแบบและขนาดพื้นที่ใช้งาน	67
4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	69
4.5.1 ความเพียงพอของพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรม	69
4.5.2 ความหลากหลายของกิจกรรมและโอกาสในการใช้พื้นที่	71
4.5.3 ปัจจัยในการเลือกมาใช้บริการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม	73
4.5.4 การวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารศูนย์วัฒนธรรม	79
4.5.5 การวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่สาธารณะ	81
4.5.6 การวิเคราะห์ภาพลักษณ์อาคารศูนย์วัฒนธรรมต่อบริบทพื้นที่	82
4.5.7 การวิเคราะห์รูปแบบการใช้งาน	84

4.6	สรุปแนวความคิดการออกแบบ	87
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	92
5.1	วัตถุประสงค์และรายละเอียดโครงการ	93
5.2	บริบทและสถานที่ตั้งโครงการ	94
5.3	แนวความคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม	97
5.3.1	การออกแบบโดยคำนึงถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม	97
5.3.2	การออกแบบลานกิจกรรม	97
5.3.3	การออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมให้มีการใช้งานที่ต่อเนื่อง	98
5.3.4	รูปแบบการใช้งานพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม	98
5.4	การออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม	102
5.4.1	การแบ่งพื้นที่การใช้งานภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรม	102
5.4.2	การจัดตำแหน่งพื้นที่ใช้งาน	104
5.4.3	รูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการ	105
5.4.4	การใช้แสงภายในอาคาร	106
5.5	รูปแบบพื้นที่ใช้งาน	107
5.6	รูปแบบทางสถาปัตยกรรมโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม	110
5.6.1	การแบ่งโซนนิ่ง	110
5.6.2	เส้นทางสัญจรในโครงการ	114
5.6.3	การออกแบบทางสถาปัตยกรรม	114
5.7	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	142
5.7.1	สรุปผลการวิจัย	142
5.7.4	ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	145

รายการอ้างอิง	153
ภาคผนวก	
ภารผนวก ก แบบสอบถามประชาชนในจังหวัดสงขลา	152
ภารผนวก ข แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	162
ประวัติผู้เขียน	180

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 เปรียบค่าเฉลี่ยจากเกณฑ์การเลือกพื้นที่ตั้งเพื่อการออกแบบเป็นพื้นที่สาธารณะ และอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	50
4.2 รายละเอียดการทำกิจกรรมประจำวันของประชาชน	59
4.3 ช่วงเวลาการทำกิจกรรม	62
4.4 วิเคราะห์พื้นที่กรณีศึกษา	64
4.5 วิเคราะห์พื้นที่ภายนอกและพื้นที่ส่วนอาคารของกรณีศึกษา	67
4.6 ร้อยละความคิดเห็นต่อความเพียงพอของพื้นที่ทำกิจกรรม และส่งเสริมวัฒนธรรมใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	70
4.7 ร้อยละคำตอบว่าพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันมีความเพียงพอแล้ว	70
4.8 ร้อยละคำตอบว่าพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันไม่มีความเพียงพอ	71
4.9 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับความหลากหลายของกิจกรรมและ โอกาสในการใช้พื้นที่ในปัจจุบัน	72
4.10 ค่าเฉลี่ยคำตอบว่าพื้นที่ทำกิจกรรมมีความหลากหลาย	72
4.11 ค่าเฉลี่ยคำตอบว่าพื้นที่ทำกิจกรรมไม่มีความหลากหลาย	73
4.12 ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม ในแต่ละช่วงอายุด้านการเดินทางที่สะดวกสบาย	74
4.13 ร้อยละปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม ในแต่ละช่วงอายุด้านบรรยากาศในพื้นที่	75
4.14 ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม ในแต่ละช่วงอายุด้านความหลากหลายของกิจกรรม	76
4.15 ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม ในแต่ละช่วงอายุด้านความปลอดภัย	77
4.16 ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม	78

ในแต่ละช่วงอายุด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม	
4.17 ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรม	79
4.18 ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมตามช่วงอายุ	80
4.19 ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบพื้นที่สาธารณะ	82
4.20 ร้อยละความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของอาคารศูนย์วัฒนธรรมต่อบริบทในพื้นที่	83
4.21 ร้อยละความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์อาคารศูนย์วัฒนธรรมต่อบริบทในพื้นที่เทียบกับช่วงอายุ	84
4.22 ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบพื้นที่ใช้งาน	85
4.23 สรุปแนวความคิดการออกแบบและที่มา	88
5.1 สรุปกรอบแนวความคิดของการออกแบบและที่มา	98
5.2 รายละเอียดรูปแบบและขนาดของพื้นที่ใช้งานในโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	108
5.3 รูปแบบพื้นที่อื่นๆ ของโครงการ	110
5.4 เปรียบเทียบผลการออกแบบกับแนวความคิดและที่มาของแนวความคิด	139

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 ลานเวทีกิจกรรมบริเวณสระบัว อำเภอเมืองสงขลา	1
1.2 ลานกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมบางประเภท	2
1.3 ArtA Cultural Center และลานกิจกรรมหน้าอาคาร	3
2.1 ปริมาณของค่าความสว่างภายในอาคารของช่องเปิดในแต่ละประเภท	21
2.2 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างที่มีผลต่อการกระจายแสงภายในพื้นที่อาคาร	21
2.3 โครงการ 11 th Street Bridge	23
2.4 รูปแบบการใช้งานภายในโครงการ 11th Street Bridge	24
2.5 โครงการบ้านข้างวัด	25
2.6 โครงการ City Beach NYC	26
2.7 รูปแบบการใช้งานของโครงการ City Beach NYC	27
2.8 Chichu Art Museum, Naoshima Island	28
2.9 Guggenheim Helsinki	29
2.10 Heart of Yiwu by Aedas	30
2.11 ArtA Cultural Center	31
2.12 Taichung City Cultural Center by SAANA	32
2.13 Taichung City Cultural Center by Sane Architecture	34
4.1 ตัวเลือกพื้นที่สำหรับการออกแบบ	41
4.2 ตำแหน่งพื้นที่ตั้งริมหาดสมิหลา	42
4.3 แผนที่ผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา บริเวณพื้นที่ริมหาดสมิหลา	43
4.4 ตำแหน่งพื้นที่ตั้งบริเวณที่ดินของการรถไฟ ถนนทะเลหลวง	45
4.5 แผนที่ผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา บริเวณพื้นที่การรถไฟ ถนนทะเลหลวง	46
4.6 ตำแหน่งพื้นที่ตั้งบริเวณที่ดินของการเคหะแห่งชาติ ถนนติณสุสานนท์	48

4.7	แผนที่ผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา บริเวณพื้นที่การเคหะ ถนนติณสุลานนท์	49
4.8	ทิศทางแสงแดดและทิศทางลม	52
4.9	เส้นทางบริการของระบบขนส่งสาธารณะ	53
4.10	อาณาเขตพื้นที่การศึกษา พื้นที่จอดรถเดิม และบริบทที่สำคัญโดยรอบ	54
4.11	อาณาเขตการสร้างอาคารริมทะเล	55
4.12	ตำแหน่งแสดงบรรยากาศในพื้นที่	56
4.13	บรรยากาศในพื้นที่ บริเวณวงเวียนแหลมสมิหลา	56
4.14	บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณสวนหย่อมหน้าชายหาดสมิหลา	56
4.15	บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณชายหาดสมิหลาด้านหน้าสวนหย่อม	56
4.16	บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณชายหาดติดร้านอาหาร	57
4.17	บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณลานโล่งฝั่งป่าสน	57
4.18	บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณลานเวทีกิจกรรม	57
4.19	บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณลานจอดรถหน้าร้านอาหาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	58
4.20	ตำแหน่งการทำกิจกรรมในแต่ละประเภทภายในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ	59
4.21	ตำแหน่งและขนาดของพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมในงานเทศกาลต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา	61
4.22	ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการทางรูปแบบสถาปัตยกรรม	81
5.1	บริบทโดยรอบของพื้นที่ศึกษาโครงการบริเวณริมชายหาดสมิหลา	94
5.2	เส้นทางเดินรถสาธารณะภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	95
5.3	บริบทและสถานที่สำคัญโดยรอบในเขตอำเภอเมืองสงขลา	96
5.4	ตัวอย่างรูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการแบบโถงสูง	106
5.5	ลักษณะแสงที่เข้ามาในห้องของช่องแสงแต่ละประเภทและวิธีการคำนวณขนาดช่องแสง	107
5.6	ที่มาการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่หรือโปรแกรมของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์	108
5.7	พื้นที่ศึกษาที่ถูกแบ่งด้วยถนน	111
5.8	พื้นที่ศึกษาฝั่งตะวันออกที่ถูกแบ่งด้วยกลุ่มร้านอาหารเดิม	112
5.9	การแบ่งพื้นที่การใช้งาน	113
5.10	การเข้าถึงและเส้นทางสัญจรในโครงการ	114
5.11	ผังโครงการ	115
5.12	ผังโครงการบริเวณฝั่งอาคารศูนย์วัฒนธรรม	115
5.13	ผังโครงการบริเวณฝั่งลานกิจกรรมและร้านค้า	116

5.14	ผังโครงการบริเวณลานกิจกรรมใต้ถนนแหลมสน	116
5.15	แนวคิดการเชื่อมต่อของพื้นที่แต่ละส่วนเข้าด้วยกัน	119
5.16	ผังโครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม	120
5.17	รูปด้านโครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม1	121
5.18	รูปด้านโครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม2	122
5.19	ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 1	123
5.20	ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 2	124
5.21	ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 3	125
5.22	ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นหลังคา	126
5.23	รูปด้านอาคารศูนย์วัฒนธรรม1	127
5.24	รูปด้านอาคารศูนย์วัฒนธรรม2	128
5.25	รูปตัดอาคารศูนย์วัฒนธรรม1	129
5.26	รูปตัดอาคารศูนย์วัฒนธรรม2	130
5.27	ภาพจำลองบรรยากาศทางเข้าอาคารโดยมีลานกิจกรรมเป็นตัวกระจายการใช้งาน	131
5.28	ภาพจำลองบรรยากาศทางเข้าอาคารและการจัดวางอาคารโดยคำนึงถึงสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่	132
5.29	รูปตัดแสดงการออกแบบกลุ่มอาคารร้านอาหารไม่ให้บังทัศนียภาพรอบพื้นที่	133
5.30	บรรยากาศทางเชื่อมระหว่างพื้นที่ทั้งสองฝั่งและเพื่อเป็นลานการแสดง	134
5.31	ภาพจำลองบรรยากาศภายในโถงกลางอาคาร	135
5.32	ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่จัดนิทรรศการรูปแบบโถงสูงโถง	135
5.33	ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่จัดนิทรรศการรูปแบบโถงสูงโถง	136
5.34	ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่ห้องสมุดและการเรียนรู้ด้วยตัวเอง	137
5.35	ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่สร้างสรรค์ (creative space)	137

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในอดีตนั้น พื้นที่ทำกิจกรรมของสังคมไทยพัฒนาจากพื้นที่อันเป็นจุดศูนย์รวมของคนในชุมชน เป็นพื้นที่ลานวัด หรือบ้านผู้นำชุมชน กิจกรรมอันเป็นวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตก็มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันกับรูปแบบพื้นที่ เช่น กิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับศาสนา จนมาในยุคปัจจุบันที่ ศูนย์กลางการปกครองหรือศูนย์กลางของชุมชนนั้นได้เปลี่ยนไปจากวัดเป็นอาคารราชการ ซึ่งรูปแบบพื้นที่ทำกิจกรรมส่วนใหญ่ของอาคารราชการในประเทศไทยนั้นจะเป็นในรูปแบบของลานกิจกรรม (ภาพที่ 1.1) โดยมีลักษณะเป็นลานโล่งหน้าอาคารราชการ ซึ่งการทำกิจกรรมในช่วงเทศกาลในลานกิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การราชการหรือกิจกรรมที่จัดในลักษณะบางเวลา

ภาพที่ 1.1 ลานเวทีกิจกรรมบริเวณสระบัว อำเภอเมืองสงขลา สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2557 จาก https://www.google.co.th/maps/place/Samila+Beach/@7.21334,100.5876119,3a,90y,199.22h,85.82t/data=!3m8!1e1!3m6!1s-svwDGv_4yq4%2FVX4_pPgCPXLI%2FAAAAAALUA%2FOS8_xcJbF8_0_SmLE6_mvu6_wmBZkyfu-HqMA!e3_e1_1!6_s%2F%2Ffh4.googleusercontent.com%2F-svwDGv_4yq4%2FVX4_pPgCPXLI%2FAAA_AAAAALUA%2FOS8xcJbF80SmLE6mvu6wmBZkyfu-HqMA%2Fw203-h101-n-k-no%2F!7i7168!8i35

84!4m5!3m4!1 s0x0:0xb601d90b0cb5faaa!8m2!3d7.2128879! 4d100.5883527!6m1!1e1

หากแต่พื้นที่ดังกล่าวไม่ได้มีความเหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมสำหรับกิจกรรมประจำวันของประชาชนในพื้นที่ หรือในบางกรณีคือพื้นที่นั้นสามารถใช้ได้ในบางกิจกรรม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดมากในประเทศไทยของลานกิจกรรมคือลานเพื่อเต้นแอโรบิก หรือลานกีฬากลางแจ้งบางประเภท (ภาพที่ 1.2) ซึ่งพื้นที่ลักษณะนี้จะมีให้เห็นมากในลานหน้าอาคารราชการหรืออาคารที่สำคัญหลายแห่งในพื้นที่ต่างจังหวัด

ภาพที่ 1.2 ลานกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมบางประเภท สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2557 จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1077459518943881&set=a.533812873308551.1073741827.100000395299362&type=3&theater>

จากการศึกษาพื้นที่หรืออาคารเพื่อการทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมในต่างประเทศ พบว่าพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งพัฒนามาจากพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชนในรูปแบบของจัตุรัสกลางเมือง บริบทของพื้นที่นั้นไม่ได้มีความแตกต่างไปจากอดีตเหมือนพื้นที่ในประเทศไทย กิจกรรมในพื้นที่นั้นก็จะมีความหลากหลายตามรูปแบบการใช้งานของคนในชุมชน ลักษณะของพื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมนั้นทนทานการดังกล่าวนี้ เพื่อใช้เป็นสถานที่เพื่อการศึกษา พื้นที่ค้าขาย เปรียบเสมือนห้องนั่งเล่นรวมของคนในชุมชน (ภาพที่ 1.3) ซึ่งสามารถสร้างบรรยากาศจูงใจให้ประชาชนเข้ามาใช้พื้นที่ ใช้บริการ เพื่อสร้างพื้นที่ใช้งานสาธารณะของเมือง

ภาพที่ 1.3 ArtA Cultural Center และลานกิจกรรมหน้าอาคาร สืบค้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2557 จาก <http://www.designboom.com/wp-content/uploads/2014/02/NL-architects-ArtA-cultural-center-arnhem-designboom-08.jpg>

เมื่อกลับมาศึกษา รูปแบบของอาคารศูนย์วัฒนธรรมในประเทศไทย จุดมุ่งหมายของการสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมในประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างออกไปจากศูนย์วัฒนธรรมในต่างประเทศ ดังตัวอย่างอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งจุดประสงค์ของอาคารแห่งนี้คือ เพื่อเป็นศูนย์แสดงและส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรมอันเป็นมรดกที่สำคัญของชาติ เช่น การแสดงนาฏกรรม เป็นต้น ตลอดจนการจัดการจัดกิจกรรมทำให้ความเข้าใจในเรื่องของศูนย์วัฒนธรรมของคนทั่วไปคืออาคารในลักษณะหรือรูปแบบของอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย คืออาคารที่มีรูปแบบการใช้งานที่เฉพาะทางด้านวัฒนธรรมเท่านั้น ซึ่งหากประเทศไทยมีอาคารหรือพื้นที่สาธารณะที่สามารถรองรับการใช้งานของประชาชนโดยรอบได้ในทุกรูปแบบกิจกรรมและทุกเวลาของประชาชน อาจเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรม อันเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมและการส่งเสริมวัฒนธรรมต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 รูปแบบของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับสภาพบริบทพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาจะเป็นไปในรูปแบบใด

1.2.2 รูปแบบของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่สามารถตอบสนองต่อรูปแบบการใช้งานของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.3.1 ศึกษาเกณฑ์สำหรับการออกแบบพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ทำกิจกรรม

1.3.2 ศึกษาารูปแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารเพื่อการทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการใช้งานของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

1.3.3 วิเคราะห์พื้นที่ตั้งและอาคารที่เหมาะสมกับการใช้งานทำกิจกรรม และการเชื่อมต่อพื้นที่ของเมืองในจังหวัดสงขลา

1.3.4 ศึกษาพฤติกรรมของประชาชนและนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม การจัดเทศกาล และวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา

1.3.5 จัดทำและเสนอแนวทางการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.4 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่นำมาใช้ในการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

ตัวแปรต้น

1.4.1 กิจกรรมเดิมในพื้นที่ตั้งของโครงการ

1.4.2 วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอเมืองสงขลา

1.4.3 รูปแบบและการจัดงานเทศกาลและกิจกรรม

1.4.4 วิถีชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสงขลา

1.4.5 ขนาดของกิจกรรมหรือเทศกาล

1.4.6 รูปแบบและขนาดพื้นที่ของการทำกิจกรรม

1.4.7 ช่วงเวลาของการทำกิจกรรมและเทศกาล

ตัวแปรตาม

1.4.8 รูปแบบพื้นที่ซึ่งส่งเสริมการทำกิจกรรมและวัฒนธรรม

1.4.9 รูปแบบการใช้งานในอาคารและนอกอาคาร

1.4.10 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่สะท้อนภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมในพื้นที่

ตัวแปรควบคุม

1.4.11 กายภาพของที่ตั้งในจังหวัดสงขลา

1.4.12 ประชาชนในเขตอำเภอเมืองสงขลา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 การวิจัยนี้สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาที่ตอบสนองกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ณ เวลานั้นจนถึงในอนาคตได้

1.5.2 ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การออกแบบอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ของอำเภอเมืองสงขลา และกระตุ้นการทำกิจกรรมของประชาชนได้

1.5.3 รูปแบบการออกแบบสามารถนำไปจัดทำซ้ำในพื้นที่ซึ่งมีบริบทของวัฒนธรรมและสภาพด้านกายภาพที่ใกล้เคียงกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับอาคารศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัยหรือกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ
- 2.3 พฤติกรรมมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะ
- 2.4 แนวเกี่ยวกับการออกแบบศูนย์วัฒนธรรม
- 2.5 กรณีศึกษา

2.1 แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape) หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างทั้งทางรูปธรรม และนามธรรม อันเป็นสิ่งที่ผู้คนในกลุ่มถือร่วมกันหรือเป็นค่านิยมและได้กระทำต่อสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ เพื่อสร้างความเจริญงอกงามและพัฒนาสังคมของมนุษย์ (วนิดา พึ่งสุนทร, 2549)

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในความหมายของนักภูมิศาสตร์ คือ ร่องรอยและการเปลี่ยนแปลงผืนแผ่นดินและภูมิประเทศโดยฝีมือของมนุษย์ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม เกิดจากการสะสมและถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นมาสู่รุ่น เช่น บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างในชุมชน ตลอดจนวิถีชีวิตและประเพณีซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้น (Human Geography 1997 อ้างถึงใน ภาสกร คำภูแสน, 2552)

2.1.1 การจำแนกประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

2.1.1.1 การแบ่งประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามความมากน้อยหรือระดับที่มนุษย์เข้าไปเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม สภาพธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์เดิม เพื่อพัฒนาการของสังคมจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551)

- (1) ภูมิทัศน์ที่ได้รับการจัดการ (Managed Landscape) ได้แก่ พุ่่งหญ้า สำหรับเลี้ยงสัตว์ ฟาร์มปศุสัตว์ ป่าปลูก อาคารบ้านเรือน เกียงนา เป็นต้น
- (2) ภูมิทัศน์เกษตรกรรม (Cultivated Landscape)
- (3) ภูมิทัศน์รอบนอกศูนย์กลางเมือง (Suburban Landscape) ได้แก่ เมือง

ขนาดเล็ก ที่พักอาศัย ร้านค้า ไรสวน พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ธรรมชาติ

(4) ภูมิทัศน์ในเมือง (Urban Landscape) ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่มีสิ่งก่อสร้างอาคารหนาแน่น มีสวนสาธารณะเป็นสภาพแวดล้อมแบบธรรมชาติที่สร้างขึ้น

2.1.1.2 การแบ่งประเภทตามวิชาการด้านอนุรักษ์ภูมิทัศน์ (Landscape Conservation) หรือภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) ซึ่งได้แบ่งประเภทของภูมิทัศน์ออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ (Natural park services, อ้างถึงใน อริยา อรุณินท์, 2548)

- (1) ภูมิทัศน์ธรรมชาติ (ตามสภาพเดิมของธรรมชาติ) จำแนกได้เป็น 2 ส่วนคือ
  - ภูมิทัศน์ทางโบราณคดี (Archaeological Landscape) ได้แก่ ร่องรอยของมนุษย์โบราณ ป้อมปราการ เมืองโบราณ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณ แหล่งพืชพรรณและการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม เป็นต้น
  - ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) ได้แก่ สนามรบ ชุมชนเมือง พื้นที่อุตสาหกรรม โรงสี อ่างเก็บน้ำ คลองดั้งเดิม เป็นต้น

(2) สวนสาธารณะ สวนสวยงาม ได้แก่ สวน สะพาน คันดิน พื้นที่สร้างบ้านพักตากอากาศ มุมมอง จุดชมวิว พื้นที่ชายทะเล

2.1.1.3 การแบ่งประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามความเข้มข้นของการจัดการของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งแบ่งได้ เป็น 3 ประเภท คือ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม และ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549)

- (1) ชุมชนที่มีภูมิทัศน์นำวัฒนธรรม ลักษณะของชุมชนที่มีภูมิทัศน์เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมที่ยังอุดมสมบูรณ์ เช่น ชุมชนริมเขา ชุมชนริมแม่น้ำ เป็นต้น
- (2) ชุมชนที่มีลักษณะเด่นร่วมกันทั้งภูมิทัศน์และวัฒนธรรม ลักษณะของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ร่วมกันทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และเอกลักษณ์ด้านสภาพแวดล้อม
- (3) ชุมชนที่มีวัฒนธรรมนำภูมิทัศน์ ลักษณะของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมโดดเด่นมากกว่าเอกลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ เช่นชุมชนเมือง ย่านเมืองเก่า เป็นต้น

2.1.2 แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ ความต้องการใช้สอยร่วมสมัยและคุณค่าในแต่ละด้านด้านของพื้นที่ โดยในการจัดการอาจไม่ได้ใช้แค่ แนวทางเดียว แต่จะต้องประยุกต์หลายแนวทางเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถแบ่งแนวทางการจัดการและการอนุรักษ์ได้หลายแนวทาง ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2549, อ้างถึงใน ภาสกร คำภูแสน, 2552)

2.1.2.1 การดูแลรักษา

2.1.2.2 การรักษาให้คงสภาพ

2.1.2.3 การบูรณะปฏิสังขรณ์

2.1.2.4 การสร้างชิ้นใหม่

2.1.2.5 การปรับประโยชน์ใช้สอยใหม่

2.1.2.6 การพัฒนาและสร้างสรรค์ใหม่

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ

2.2.1 พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ว่างสาธารณะในยุคปัจจุบันจะให้ความสำคัญทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านมิติ กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม จากนั้นนำมาบูรณาการร่วมกันจึงจะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดอื่นที่เกี่ยวข้องในการศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะที่ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ทางอ้อม กล่าวคือ ไม่ได้เป็นทฤษฎีการศึกษาบนพื้นที่ว่างสาธารณะ แต่เป็นความเกี่ยวข้องของพื้นที่กับย่านที่ส่งผลต่อระดับการใช้พื้นที่ (กาญจน์ นทีวุฒิกุล, 2553)

2.2.2 การออกแบบพื้นที่สาธารณะตามเกณฑ์ Smart Growth

การออกแบบพื้นที่สาธารณะโดยใช้หลักเกณฑ์ของ Smart Growth ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การพัฒนาเมืองที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับมากที่สุด โดยประกอบไปด้วย 4 เกณฑ์หลักดังนี้ คือ (ฐาปนา บุญยประวีตร, 2556)

2.2.2.1 การเข้าถึงและการเชื่อมต่อ สามารถมองเห็นพื้นที่ได้สะดวกทั้งใน

แนวราบและแนวตั้ง มีทางสัญจรที่ทำให้เข้าถึงได้สะดวก ทั้งการเดินเท้า และการใช้ยานพาหนะ ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดทางไปยังพื้นที่ มีความปลอดภัย และสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่นได้ เช่น ย่านการค้า ย่านที่อยู่อาศัย

2.2.2.2 ภาพลักษณ์สถานที่และความสะดวกสบาย สถานที่ที่มีความสวยงาม ปลอดภัย มีความสะอาดเรียบร้อย เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมนันทนาการสำหรับทุกเพศและทุกวัย

2.2.2.3 กิจกรรมการใช้ประโยชน์สถานที่ มีกิจกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้พื้นที่เกิดความน่าใช้งานและมีชีวิตชีวา สามารถใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย และสามารถใช้เวลาได้ทุกช่วงเวลา

2.2.2.4 การใช้สถานที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของผู้คน พื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มคน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ ตลอดจนสร้างความผูกพันซึ่งกันและกัน

2.3 พฤติกรรมมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะ

วิลลิสทรี หรยางกุล, (2549) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการใช้พื้นที่สาธารณะตลอดจนปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมดังนี้ คือ

2.3.1 การมีอาณาเขตครอบครอง (Territoriality)

พื้นที่ที่ถูกครอบครองโดยบุคคลหรือกลุ่มคนที่ใช้บริเวณใดบริเวณหนึ่งในพื้นที่สาธารณะเป็นประจำ จนทำให้ผู้อื่นที่มาใช้รู้สึกเหมือนพื้นที่นั้นเป็นของคนกลุ่มนั้น ในขั้นตอนการออกแบบพื้นที่สาธารณะ ผู้ออกแบบควรที่จะคาดการณ์ถึงการครอบครองพื้นที่แบบชั่วคราวเฉพาะเวลาที่คนกลุ่มนั้นจับจองที่เพื่อการทำกิจกรรมบางอย่างซึ่งควรบอกขอบเขตที่ชัดเจนที่ผู้ใช้จะรับรู้ได้ถึงขอบเขตของแต่ละกลุ่ม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการใช้งานพื้นที่ส่วนสาธารณะของแต่ละกลุ่ม โดยการใช้ทางเดิน กลุ่มของต้นไม้ การเปลี่ยนระดับพื้นการเปลี่ยนวัสดุ ลวดลาย ความต่างระดับของพื้นที่ เพื่อให้ได้รับความสบายใจในการใช้พื้นที่ร่วมกัน

2.3.2 พฤติกรรมที่เว้นว่างส่วนบุคคล (Personal Space Behavior)

พื้นที่เฉพาะตัว (Personal Space) เป็นเสมือนอาณาเขตของแต่ละบุคคลโดยไม่สามารถมองเห็นด้วยตารับรู้ได้จากความรู้สึกเมื่อมีบุคคลอื่นเข้ามารุกราน เช่น ในกรณีของคนนั่งอยู่ที่ยาว เมื่อมีคนอื่นเข้ามานั่งมานั่งเดียวกันโดยมีระยะห่างพอเหมาะผู้นั่งเดิมจะยังไม่รู้สึก แต่ถ้าเข้าใกล้

จนเกินไปจะเกิดปฏิกิริยาตอบสนองเกิดขึ้น นั่นคือเกิดความรู้สึกว่าถูกรุกล้ำเข้าใกล้พื้นที่เฉพาะตัว ซึ่งมีขนาดไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ

2.3.2.1 ความคุ้นเคยไม่คุ้นเคย ถ้ามีความคุ้นเคยกับที่เฉพาะตัวจะมีขนาดเล็ก ต่างคนจะรู้สึกสบายแต่ถ้าไม่คุ้นเคยกัน พื้นที่เฉพาะตัวจะมีขนาดใหญ่กว่า

2.3.2.2 บุคลิกภาพ ถ้าบุคลิกภาพของอีกฝ่ายดูไม่น่าไว้วางใจหรือดูมีอำนาจมากกว่า จะทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองโดยที่ขอบเขตพื้นที่เฉพาะตัวจะมีขนาดใหญ่ขึ้น

2.3.2.3 สถานการณ์ที่ทั้ง 2 ฝ่ายมีจุดสนใจร่วมกันหรือต่างสนใจในสิ่งอื่น จะทำให้ขอบเขตพื้นที่เฉพาะตัวลดลงชั่วคราว

2.3.3 ภาวะความเป็นส่วนตัว (Privacy)

ในพื้นที่สาธารณะเป็นที่รวมของคนหลายกลุ่ม โดยที่ผู้ใช้ในแต่ละกลุ่มนั้นย่อมก็ต้องการความเป็นส่วนตัวแตกต่างกันไป ระดับความเป็นส่วนตัวสามารถจำแนกออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

2.3.3.1 ภาวะนิรนาม คือ ความรู้สึกเป็นส่วนตัวในกลุ่มคนจำนวนมาก โดยไม่รู้สึกรู้ว่า มีใครสังเกตเห็นหรือสนใจในตัวเขาทำให้มีความอิสระและรู้สึกถึงความเป็นตัวเองเต็มที่

2.3.3.2 ภาวะสำรวม คือ ความรู้สึกเป็นส่วนตัวในกลุ่มคนจำนวนมากแต่ไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจต่อบรรยากาศ เช่น การนั่งหันหลังให้กลุ่มคนอ่านหนังสือ เป็นต้น

2.3.3.3 ภาวะอยู่ในกลุ่ม คือ ความรู้สึกเป็นส่วนตัวในกลุ่มคนที่ใกล้ชิดโดยรู้สึกว่าคุณกลุ่มอื่นไม่ได้สังเกตเห็นหรือสนใจเหมือนกับว่ากลุ่มของเขาอยู่ตามลำพัง

2.3.3.4 ภาวะสันโดษการอยู่ลำพังอย่างแท้จริง เช่น การตกปลา การนั่งสมาธิ เป็นต้น ความเป็นส่วนตัวจะเกิดขึ้นเมื่อไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นหรือไม่แสดงว่าตัวอยู่ตรงนั้น ไม่มีการทักทาย ซึ่งการใช้พื้นที่สาธารณะต้องการใช้เพื่อให้เกิดความสบายรู้สึกผ่อนคลายและรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง

2.3.4 ข้อสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมพื้นที่สาธารณะ

2.3.4.1 สภาพแวดล้อมด้านบรรยากาศ

Rutledge and Molnar, (1985: 102) ได้ให้ข้อสังเกตว่าผู้ใช้พื้นที่ที่มีความต้องการในเรื่องบรรยากาศซึ่งจะต้องเหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น เล่นกีฬาที่ต้องการความโปร่งโล่ง ลมไม่แรงเกินไป แดดจ้า ไม่มีฝุ่นควัน กลิ่นเหม็น และภาพที่ไม่น่าดู เช่น กองขยะ สิ่งสกปรก ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Marcus and Francis (1990) ได้ให้เหตุผลในการใช้พื้นที่สาธารณะ คือ

ความต้องการสัมผัสธรรมชาติ โดยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการนี้คือมีการจัดพื้นที่สำหรับปลูกต้นไม้และให้เกิดความหลากหลายในการเดินผ่านจุดต่าง ๆ มีการจัดพื้นที่สำหรับการขยายตัวทางกิจกรรม คำนึงถึงตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ ในสวนกับสภาพภูมิประเทศ และตำแหน่งของเก้าอี้ควรมีการจัดวางให้คนได้เปิดมุมมองสู่ธรรมชาติ

2.3.4.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

Rutledge, (1981:102) กล่าวถึงการใช้สวนสาธารณะในหนังสือ A Visual Approach to Park Design โดยแบ่งพฤติกรรมในสวน ดังนี้

(1) To see and to be seen คนมาใช้พื้นที่เพื่อดูคนอื่นทำกิจกรรมและต้องการ ให้ผู้อื่นได้ดูพฤติกรรมของคนที่ทำกิจกรรม

(2) Show time may be any time คนมาใช้เพื่อแสดงออก พื้นที่สาธารณะเปรียบเสมือนเวทีให้แสดงความสามารถ เช่น เล่นดนตรี นอกจากนี้ Marcus and Francis (1990) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ผู้ใช้พื้นที่ยังมีเหตุผลนอกเหนือจากความต้องการสัมผัสธรรมชาติ ยังต้องการความมีปฏิสัมพันธ์ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) ความต้องการมีส่วนร่วมโดยตรง (Overt Socializing) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- การเข้ามาใช้สวนกับบุคคลต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรมกับเพื่อนฝูง กับครอบครัวหรือกับคนที่คุ้นเคยอยู่แล้ว

- การเข้ามาเพื่อพบปะสังสรรค์ สื่อสารกับบุคคลอื่น เช่น ผู้ที่มาเล่นกีฬาในสวนอาจคาดหวังว่าจะพบกลุ่มผู้เล่นใหม่ในสวนเป็นต้น

(2) ความต้องการมีส่วนร่วมทางอ้อม (Covert Socializing) เป็นการใช้พื้นที่ในลักษณะเข้ามาเพื่อเฝ้าดูความเปลี่ยนแปลงความเป็นไป โดยไม่ต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ซึ่งพบได้ในช่วงวัยเกษียณเป็นส่วนใหญ่ และสิ่งที่สำคัญของพฤติกรรมนี้คือการจัดวางพื้นที่สำหรับนั่งพัก

2.3.4.3 สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องความรู้สึกปลอดภัยของผู้ใช้สวนสาธารณะ

เมื่อผู้ใช้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการใช้พื้นที่ ทำให้เกิดความสบายใจในการทำงานมากขึ้น แบ่งเป็นความปลอดภัยด้านร่างกายและความปลอดภัยจากอาชญากรรม การจัดสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ได้แก่ มีการดูแลรักษา การใช้วัสดุที่เหมาะสมกับสภาพการใช้สอย เป็นต้น ส่วนความปลอดภัยจากอาชญากรรมคือการออกแบบให้ไม่มีจุดลับสายตา หากเป็นพื้นที่ที่ลึกเข้าไปควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อให้คนเข้าไปในบริเวณนั้นมีการออกแบบความสว่างไม่ให้แสงจ้า

เกินไปหรือน้อยเกินไป การออกแบบให้พื้นที่ต่าง ๆ ในพื้นที่สวนสาธารณะสามารถเข้าถึงได้ง่ายและให้มีลักษณะเปิดโล่ง (นิลกุล คล่องเวสสะ, 2544)

2.3.4.4 สภาพแวดล้อมที่ให้ความรู้สึกด้านความสวยงาม

ความสวยงามของสวนสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกสบายใจ และก่อให้เกิดความระมัดระวังในการใช้สถานที่ ความสวยงามของพื้นที่สาธารณะจะต้องประกอบด้วยการจัดองค์ประกอบจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สภาพโดยรวมของพื้นที่มีความสะอาดเรียบร้อยมีการดูแลรักษาที่ดี (Rutledge, 1981)

2.3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่สาธารณะ

2.3.5.1 การเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่การให้บริการของสวนสาธารณะแต่ละแห่งมีขอบเขตที่ต่างกัน ดังนั้นขอบเขตของพื้นที่การให้บริการของพื้นที่สาธารณะมาจากระยะเวลาเดินทางและความสะดวกในการเดินทางมาใช้ มาตรฐานของสหรัฐอเมริกา พบว่า พื้นที่สาธารณะที่มีขอบเขตการให้บริการประมาณ 400-800 เมตร จะอยู่ในระยะเวลาในการเดิน 5-10 นาที และผู้ใช้ยิมดีที่จะเดินทางมาใช้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 นาที

การเข้าถึงพื้นที่สาธารณะได้ยากส่งผลถึงการไม่เข้ามาใช้พื้นที่ของผู้มาใช้เป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าพื้นที่สาธารณะแห่งนั้นจะอยู่ใกล้ เช่น การที่ต้องข้ามถนนที่มีรถวิ่งพลุกพล่านเกิดเป็นอุปสรรคในการเข้าถึง ภัยของผู้ใช้ที่ส่งผลต่อระยะเวลาการเดินทาง รวมทั้งความสะดวกและบรรยากาศของเส้นทางก็มีส่วนช่วยให้ผู้ใช้เดินทางมาใช้ ลักษณะของเส้นทางควรให้ความรู้สึกปลอดภัยของผู้ใช้และระบบโครงข่ายของเส้นทางควรมีความต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกัน

2.3.5.2 กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่

คนมีความแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความชอบเฉพาะตัว รูปแบบของพื้นที่สาธารณะจึงควรมีลักษณะที่มาจากความต้องการของผู้ใช้งาน และมีความหลากหลายของรูปแบบการทำกิจกรรม ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไป กิจกรรมที่มีในพื้นที่สาธารณะจึงมีส่วนช่วยให้บรรยากาศของพื้นที่มีชีวิตชีวาสำหรับผู้ใช้และมีส่วนช่วยในการดึงดูดผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

2.3.5.3 ความทรุดโทรมของพื้นที่

พื้นที่สาธารณะหลายแห่งมีความทรุดโทรมเนื่องจากขาดการดูแลรักษาในระยะยาว ทำให้ส่งผลต่อจำนวนของผู้ใช้งานลดน้อยลง เมื่อไม่มีผู้ใช้จึงมักกลายเป็นพื้นที่อาศัยของคนจรจัดและกลายเป็นแหล่งมั่วสุมของการก่ออาชญากรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้มีเพียงความไม่สวยงามของสถานที่แต่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้ใช้ด้วย

2.3.5.4 ความปลอดภัย

พื้นที่สาธารณะที่คนสามารถเข้าออกได้อย่างอิสระจะทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย เนื่องจากในอดีตพื้นที่สาธารณะเป็นสถานที่ที่เกิดอันตรายขึ้นเสมอ ดังนั้นการออกแบบพื้นที่ในปัจจุบันจึงมีความคำนึงถึงความปลอดภัยเพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อพื้นที่ โดยการลดจุดที่ลับสายตา, การเดินตรวจตราดูแลบริเวณของเจ้าหน้าที่, ควบคุมให้มีทางเข้า-ออกให้แสงสว่างที่เพียงพอกับผู้ใช้งานและทำกิจกรรม

2.3.5.5 ความน่าสนใจและความดึงดูดใจ

การสร้างความน่าสนใจและความดึงดูดใจของพื้นที่สาธารณะไม่ได้เกิดจากการเน้นที่ส่วนประกอบและรูปแบบของพื้นที่เท่านั้น แต่อยู่ที่กิจกรรมที่น่าสนใจรวมทั้งการทำการประชาสัมพันธ์และการจูงใจด้วยการสร้างพื้นฐานและลักษณะนิสัยใหม่ให้เกิดขึ้นกับผู้ใช้งาน เช่น สนับสนุนให้เยาวชนเล่นกีฬาในเวลาว่าง ส่งเสริมให้มีกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับวัยทำงานเพิ่มขึ้นซึ่งมีส่วนช่วยคนเข้ามาใช้สวนในเวลาว่างมากขึ้น ช่วยให้ค่านิยมของคนที่มีต่อพื้นที่สาธารณะเปลี่ยนไป รูปแบบของพื้นที่ก็มีผลต่อจำนวนของผู้ใช้ด้วย พื้นที่ที่มีความสวยงามน่าใช้ทำให้คนเกิดความรู้สึกอยากกลับมาใช้อีก ประกอบด้วยปัจจัย ได้แก่ ลักษณะพื้นที่ที่มีความสว่าง ความสดชื่น ความเคลื่อนไหว และอื่น ๆ รวมกันอย่างได้สัดส่วน

2.3.5.6 ขนาดและรูปร่างของพื้นที่

พื้นที่สาธารณะที่มีสัดส่วนแคบยาวหรือโล่งกว้างเกินไปจะมีผลต่อการใช้พื้นที่ โดยสัดส่วนที่แคบอาจสร้างความรู้สึกอึดอัดการใช้ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สามารถหาตำแหน่งที่ปลอดภัยได้ ขณะที่พื้นที่โล่งกว้างมากก็จะมีลักษณะไม่เหมาะสมกับกิจกรรมทั่วไป ซึ่งสัดส่วนและตำแหน่งของการเข้าถึง ความสัมพันธ์กับความสบายของผู้ใช้ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกปลอดภัยของผู้ใช้ด้วย (Marcus and Francis, 1990)

2.3.5.7 บรรยากาศของกิจกรรมและการจัดวางตำแหน่ง (Setting)

สภาพที่เกิดของกิจกรรมและองค์ประกอบธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อความต้องการของผู้ใช้ และลักษณะกิจกรรมซึ่งในพื้นที่สาธารณะควรมีลักษณะดังนี้ (Marcus and Francis, 1990)

- มีสภาพงดงามที่ตอบสนองต่อความรู้สึกในการสัมผัสธรรมชาติได้ดี
- มีการเตรียมการพื้นที่ไว้เพื่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ โดยมีการเตรียมการพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ด้วย เช่น มีการเตรียมพื้นที่ไว้รับกับเรื่องของแสงแดด ทิศทางลม การให้ร่มเงา โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ในบริเวณที่ต้องการความสงบ หรือพื้นที่ของกิจกรรมบางชนิด
- ควรจัดหาที่นั่งหรือบริเวณที่ใช้ทำกิจกรรมให้หันเข้าหาส่วนที่เป็น พืชพรรณธรรมชาติและพื้นที่สีเขียว เพื่อให้ผู้ใช้รู้สึกเป็นส่วนตัวและได้สัมผัสกับธรรมชาติ เกิดความสุนทรีย์ระหว่างการใช้พื้นที่นั้น
- ควรให้ความสำคัญกับรายละเอียดปลีกย่อยที่ส่งเสริมต่อบรรยากาศ ธรรมชาติรอบบริเวณพื้นที่กิจกรรมนั้น เช่น ลักษณะพื้นผิว การเกิดกลิ่นต่าง ๆ เป็นต้น การเตรียมพื้นที่ให้มีลักษณะที่เหมาะสม เช่น ทางเดินที่มีความกว้างเพียงพอและสอดคล้องกับกิจกรรมที่จะมี โอกาสเกิดขึ้น มีการจัดลักษณะของพื้นที่ให้สนับสนุนต่อการเกิดกิจกรรมแต่ละประเภทโดยเฉพาะกิจกรรมด้านสังคม เช่น ลักษณะการจัดวางที่นั่ง รวมถึงให้พื้นที่ที่สามารถเห็นและสังเกตผู้คนทั่วไปในพื้นที่นั้นได้เป็นอย่างดี และมีการยอมให้พื้นที่บางส่วนสามารถถูกใช้จากกลุ่มผู้ใช้ประจำในบางโอกาสได้

2.3.6 พฤติกรรมมนุษย์กับการออกแบบพื้นที่นันทนาการ

2.3.6.1 พฤติกรรมเชิงการใช้สอย (Usage)

พฤติกรรมเชิงร่างกายในการทำกิจกรรมต่าง เช่น การเดิน การนั่ง การเล่น กีฬา ขนาดของพื้นที่ในกิจกรรมที่ต้องการใช้ วัสดุที่เหมาะสมที่จะรองรับกิจกรรมนั้น อุปกรณ์ที่จำเป็น ตำแหน่งการวางอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับกิจกรรม และความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น ล้วนแต่เป็นการจัดการพื้นที่เพื่อสนับสนุนให้เกิดความสะดวกในการใช้สอยให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้ออกแบบมักจะมีเครื่องมือช่วย เช่น คู่มือและมาตรฐาน ซึ่งเป็นงานวิจัยและค้นคว้าเกี่ยวกับร่างกายมนุษย์และการเคลื่อนไหว คู่มือในด้านกฎเกณฑ์กติกาและแนวทางปฏิบัติการศึกษาและสังเกตเพื่อทำแผนภูมิความสัมพันธ์กิจกรรม เป็นต้น

2.3.6.2 พฤติกรรมเชิงจิตวิทยา (Experience Behavior)

ได้แก่การตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นขณะนั้น อาจเป็นบรรยากาศรอบตัวผู้คนรอบตัว เหตุการณ์รอบตัว สถานการณ์โดยรอบ เป็นต้น จำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

(1) ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ (Experience)

การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสของร่างกายและผ่านการรับรู้ไปยังสมองเพื่อตีความ และประเมินค่า กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เรียกว่าสัญญาณ เช่น การรับรู้ความรู้สึก รู้สึกปลอดภัย รู้สึกสนุกสนาน เป็นต้น การประเมินค่า เช่น ความชื่นชม ความชอบ ความสวยความน่าเกลียด เป็นต้น เป็นสันชาตญาณที่จะมีความรู้สึกและมีความคิดต่อสิ่งที่เห็นเสมอไม่ว่าจะแสดงออกมาให้เห็นหรือไม่ก็ตาม

(2) ขั้นตอนที่ 2 การแสดงออก (Behavior)

การแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่อยู่รอบข้างขณะนั้น เมื่อมนุษย์รับรู้ และมีสัญญาณต่อสิ่งที่เขาเห็นและสัมผัสแล้วมักจะมีการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งนั้น ซึ่งบุคคลอื่นอาจสังเกตได้ชัดเจนหรือสังเกตไม่ชัด การแสดงออกนี้อาจเป็นได้ตั้งแต่กิริยาเล็กน้อยไปจนถึงกิริยาที่แสดงออกในทางการสื่อสารโดยตรง เช่น การพูด การผลัก การจับมือ หรือกิริยาตอบสนองที่เป็นผลอื่น ๆ เช่น การตัดสินใจเลือก การทำลาย การช่วยเหลือ การร่วมมือการแยกตัว ซึ่งการออกแบบพื้นที่สาธารณะจะมุ่งเน้นในพฤติกรรมเชิงจิตวิทยา ในส่วนการตอบสนองในด้านการตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมนั้นการตัดสินใจเพื่อเลือกสถานที่ทำกิจกรรมนั้น การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อลดการทำลายอุปกรณ์และบริเวณ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบศูนย์วัฒนธรรม

2.4.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับหอศิลป์วัฒนธรรมและพื้นที่จัดนิทรรศการ

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ได้ให้คำนิยามของความหมายของหอศิลป์วัฒนธรรมไว้ คือ พื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนเกิดความสนใจและสนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน ทั้งระหว่างผู้จัดกับประชาชน ประชาชนกับประชาชน และผู้จัดด้วยตนเอง หอศิลป์วัฒนธรรมจึงเป็นพื้นที่สร้างและสนับสนุนกระบวนการสร้างสรรค์ซึ่งนำไปสู่การเกิดเป็นภูมิปัญญาเพื่อสร้างคุณค่าแก่พื้นที่ ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ประชาชนในชุมชนต่อไป (หอศิลป์วัฒนธรรม

แห่งกรุงเทพมหานคร, 2559)

การสร้างหอศิลป์วัฒนธรรมและพื้นที่จัดนิทรรศการจึงเป็นการสร้างพื้นที่ซึ่งมีบทบาทและมีอิทธิพลในเรื่องการเป็นที่ให้การศึกษา ให้ความรู้ ข่าวสาร เพื่อให้เกิดการกระตุ้นและชักจูงให้ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตลอดทั้งการมีพื้นที่จัดนิทรรศการยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้แก่องค์กรและสถาบันอีกด้วย ทำให้ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายเกิดความพอใจและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่แต่ละสถาบันกำหนดตามวัตถุประสงค์ไว้ (ชมวิชัย เมฆสุวรรณ, 2553)

โดยการสร้างหอศิลป์วัฒนธรรมและพื้นที่จัดนิทรรศการตามเรื่องของการลงทุนและองค์กรแล้วนั้น สามารถจำแนกรูปแบบการจัดนิทรรศการออกได้เป็น 3 รูปแบบดังต่อไปนี้ (ปฏิพัทธ์ สุขสถาน, 2537)

2.4.1.1 นิทรรศการของตนเองไม่ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น มักจะจัดภายนอกสถานที่หน่วยงานของตน เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายและประชาชนนอกองค์กร

2.4.1.2 นิทรรศการของตนเองไม่ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น แต่จัดในสถานที่ของตนเอง ซึ่งมักจะเป็นนิทรรศการเพื่อส่งเสริมเฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น

2.4.1.3 นิทรรศการร่วมกับหน่วยงานอื่นในแวดวงเดียวกัน อาจจะเป็นภายในหรือภายนอกสถานที่ก็ได้ แล้วแต่ทางผู้จัดงานจะทำการตกลงกัน

2.4.2 การแบ่งพื้นที่การใช้งานของหอศิลป์วัฒนธรรม

หอศิลป์วัฒนธรรม ต้องการรูปแบบการจัดพื้นที่ที่แตกต่างจากอาคารประเภทอื่นทั่วไป ทั้งนี้การออกแบบพื้นที่ภายในหอศิลป์วัฒนธรรมต้องทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของการใช้งานด้านการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นตัวกำหนดทิศทางการสัญจรภายในพื้นที่เรียนรู้ของหอศิลป์วัฒนธรรม การแบ่งพื้นที่ใช้งานภายในหอศิลป์วัฒนธรรมนั้น จากการศึกษาสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (นตวัน ชื่นชม, 2549)

2.4.2.1 การแบ่งพื้นที่ตามชั้นอาคาร สามารถพบได้ตามกลุ่มอาคารที่มีหลายชั้นส่วนใหญ่ จะมีการกำหนดทิศทางการสัญจรภายในอาคารจากชั้นบนลงมาชั้นล่างเพื่อให้ผู้ใช้งานชมผลงาน ได้ทั่วถึงและเพลิดเพลินระหว่างการชมผลงาน

2.4.2.2 แบ่งพื้นที่ภายในชั้นเดียวกัน จะพบเห็นได้ในกรณีที่มีอาคารมีพื้นที่ใช้งานค่อนข้างจำกัด สัมพันธ์กับเส้นทางการสัญจรภายในอาคาร มีการแบ่งแยกระหว่างพื้นที่จัดแสดงและพื้นที่ทาง การศึกษาอย่างชัดเจนโดยใช้พื้นที่บริการหรือพื้นที่เอนกประสงค์เป็นตัวเชื่อมต่อกับพื้นที่แต่ละ

ส่วนเข้าด้วยกัน

2.4.3 พื้นที่จัดแสดงภายในอาคารหอศิลป์วัฒนธรรม

การจัดแสดงผลงานภายในหอศิลป์วัฒนธรรมนั้นจะมีความแตกต่างของพื้นที่จัดแสดงตามความเหมาะสมของรูปแบบผลงานหรือนิทรรศการ โดยการสรรหาพื้นที่จัดแสดงสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้ (นตวัน ชื่นชม, 2549)

2.4.3.1 จากห้องสู่อ่าง สามารถพบได้ในอาคารที่มีพื้นที่การใช้งานที่จำกัดและมีจำนวนชั้นที่ไม่ค่อยมาก พื้นที่ศึกษาแต่ละห้องจะไม่เชื่อมต่อกับทางเดินหรือพื้นที่ต้อนรับได้ทั้งหมด มีเพียงทางเข้าและทางออกของห้องใดห้องหนึ่งเท่านั้นที่สามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่ต้อนรับได้ ข้อดีของพื้นที่ประเภทนี้ คือ สามารถควบคุมทิศทางการสัญจรภายในนิทรรศการได้ดี แต่อีกแง่ก็เป็นการลดอิสระในการชมผลงานเช่นกัน

2.4.3.2 จากโถงสู่อ่าง เป็นการจัดสรรพื้นที่โดยรวมทางสัญจรมาอยู่ตรงศูนย์กลาง ทำให้มีอิสระในการชมผลงาน แต่จะมีข้อเสียคือไม่สามารถควบคุมทิศทางการชมผลงานได้ และขาดความต่อเนื่องกันในการชมผลงาน

2.4.3.3 ทางเดินสู่อ่าง จัดวางทางเดินเป็นตัวแฉกแฉงให้ผู้ชมกระจายไปยังห้องจัดแสดง ข้อดีคือมีการแบ่งการจัดแสดงที่มีความชัดเจนเป็นส่วนตัว แต่จะขาดความต่อเนื่องในแง่ของการชม ผลงาน

2.4.4 รูปแบบการใช้พื้นที่ภายในหอศิลป์วัฒนธรรม

แนวทางการออกแบบพื้นที่ของหอศิลป์วัฒนธรรมในปัจจุบันนั้น จากอดีตที่มีเพียงพื้นที่สำหรับการจัดแสดงผลงานนั้นได้เปลี่ยนไปตามสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตในแต่ละช่วงเวลา ในการออกแบบพื้นที่ภายในหอศิลป์วัฒนธรรมจึงมีการจัดรูปแบบพื้นที่ตามความเหมาะสม ในการทำงานที่หลากหลายให้เหมาะกับรูปแบบวิถีชีวิตและสังคมในปัจจุบันรวมถึงรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ด้วย รูปแบบพื้นที่ภายในหอศิลป์วัฒนธรรมสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ (นตวัน ชื่นชม, 2549)

2.4.4.1 พื้นที่ทำกิจกรรมหรือลานกิจกรรม

มีหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างภายนอกและภายในโครงการ อีกทั้งรูปของการจัดนิทรรศการในปัจจุบันที่มีความหลากหลายไม่จำกัดอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม ทำให้เพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการจัดแสดงผลงานให้มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น โดยการออกแบบลานกิจกรรม ใน

ปัจจุบันนี้ยังไม่มีรูปแบบหรือหน้าที่ที่ชัดเจนลานกิจกรรมจึง สามารถใช้งานได้หลากหลายหน้าที่ ดังนี้

(1) ลานกิจกรรมที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่เอนกประสงค์

- จัดแสดงผลงาน ทั้งแบบถาวรและแบบหมุนเวียน
- เป็นพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนระหว่างการชมผลงานในอาคาร หรือออกมา
นั่งชมบรรยากาศของโครงการ
- เป็นพื้นที่เชื่อมระหว่างอาคารหรือระหว่างพื้นที่ใช้งานที่แตกต่างกัน
ออกไป มีทั้งทางเดินในร่มและกลางแจ้งเพื่อประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้ใช้งาน
- พื้นที่จัดกิจกรรม เป็นลานโล่งรองรับการจัดงานที่มีความต่างกัน ทั้งในแง่
ของขนาดของกิจกรรมและรูปแบบการทำกิจกรรม

(2) ลานต้อนรับ เป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างโถงต้อนรับอาคารกับพื้นที่บริเวณ
ภายนอกอาคาร ใช้สำหรับการรองรับผู้เข้าชม สร้างความต่อเนื่องในการใช้งานจากนอกอาคารไปยัง
ภายในอาคาร สามารถใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมของโครงการ ตลอดจนถึงดึงดูดความสนใจให้ผู้คนเข้าไปใช้
งานภายในอาคาร

2.4.4.2 พื้นที่บริการสาธารณะ

เป็นพื้นที่แรกเมื่อผู้ใช้งานเข้ามาภายในอาคารหอศิลป์วัฒนธรรม เป็นพื้นที่สำหรับ
จัดระเบียบผู้เข้าชม จำหน่ายตั๋ว รวมถึงเป็นศูนย์กลางของโครงการในการบริการให้ข้อมูลสำหรับผู้
ที่สนใจ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภายนอกกับภายในอาคารอีกด้วย

(1) โถงทางเข้าอาคาร เป็นพื้นที่ต้อนรับขนาดใหญ่เพื่อรองรับผู้ที่ใช้บริการ ก่อน
การชมผลงาน มีการสร้างจุดสนใจเพื่อให้เห็นจากภายนอกอาคารเพื่อดึงดูดความสนใจ

(2) ส่วนต้อนรับและบริการข้อมูล ให้ข้อมูล รายละเอียดของการศึกษา การเข้าชม
ผลงานที่จัดแสดง

(3) ร้านเครื่องดื่มหรือร้านอาหาร เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติม
ให้กับโครงการนอกการขอใช้พื้นที่จัดแสดง อีกทั้งยังเป็นส่วนที่เพิ่มความดึงดูดหรือเพิ่มจำนวนผู้ใช้งาน
ให้เข้ามาภายในอาคารอีกด้วย

(4) ร้านจำหน่ายของที่ระลึก จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ผลงานของโครงการ หรือ
เป็นตัวกลางในการซื้อขายผลงานของเจ้าของผลงาน

2.4.4.3 พื้นที่จัดแสดง

(1) นิทรรศการถาวร เป็นพื้นที่ที่จัดแสดงผลงานในระยะยาวหรืออย่างถาวร การออกแบบพื้นที่ประเภทนี้ต้องคำนึงถึงการเข้าชมครั้งต่อไปของผู้ชม เนื่องจากมีการจัดแสดงผลงานที่ยาวนาน จึงควรสร้างหรือออกแบบพื้นที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อดึงดูดความสนใจ

(2) นิทรรศการชั่วคราวหรือนิทรรศการหมุนเวียน เป็นพื้นที่จัดแสดงที่มีการปรับเปลี่ยนผลงานอยู่ตลอดเวลา

(3) นิทรรศการภายนอก เป็นพื้นที่เปิดโล่งแต่มีการจำกัดอาณาเขตเพื่อกันผู้ บุกรุกจากภายนอก นิทรรศการภายนอกจัดแสดงผลงานและเป็นการสร้างพื้นที่เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายนอกและภายในอาคาร

(4) ส่วนงานระบบสำหรับพื้นที่จัดแสดงงาน เพื่อทำการขนย้ายผลงานในนิทรรศการหรือซ่อมผลงานที่ได้รับความเสียหายระหว่างการจัดแสดง จัดเก็บผลงานที่รอการจัดแสดง ในโอกาสต่อไปหรือเตรียมส่งผลงานที่ได้รับการซื้อขายแล้ว ตลอดจนเพื่อเก็บทะเบียนเอกสารของชิ้นงานแต่ละชิ้นเพื่อป้องกันการสูญหาย

2.4.4.4 พื้นที่สนับสนุนการศึกษา

เพื่อให้ผู้ที่สนใจค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากการจัดแสดง รวมถึงการจัดสัมมนาหรือการประชุม เพื่อให้อาคารมีส่วนร่วมกับชุมชนมากที่สุด

2.4.4.5 พื้นที่บริการและจัดการ

คือพื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่ของโครงการทั้งฝ่ายบริหาร สำนักงาน ภัณฑารักษ์ ห้องประชุม รวมไปถึงงานระบบอื่น ๆ ที่ควรแบ่งแยกจากส่วนจัดแสดงผลงานอย่างชัดเจนเพื่อความปลอดภัย

2.4.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบหอศิลป์วัฒนธรรม

2.4.5.1 รูปแบบของการจัดแสดง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการให้ความสนใจในการจัดแสดงที่มีความหลากหลายรูปแบบของชิ้นงานงานนั้น ผลวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดแสดงชิ้นงานหรือผลงานที่ต่างกันออกไป จะมีความดึงดูดความสนใจแก่ตัวชิ้นงานที่แตกต่างกันออกไปเช่นกัน (ศิกานต์ กัณธารักษ์, 2552) โดย

ชิ้นงานที่ได้รับความสนใจจากผู้ชมมากที่สุดจะเป็นชิ้นที่สามารถตอบสนองกับผู้เข้าชมได้ หรือสามารถสื่อสารกับผู้เข้าชมได้ในหลายมิติ สื่อคอมพิวเตอร์ หรือหุ่นจำลอง เป็นต้น

อีกทั้งงานวิจัยยังพบอีกว่าการจัดแสดงที่ผลงานที่มากเกินไป หรือให้เวลาที่ยาวเกินไปนั้น ทำให้ผู้เข้าชมเกิดการเหนื่อยล้าหรือเบื่อหน่ายที่จะชมชิ้นงานต่อไป ยิ่งนิทรรศการมีผลงานมากขึ้นเท่าไร ความเหนื่อยล้าและเบื่อหน่ายของผู้ชมก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น การออกแบบพื้นที่จัดแสดงควรคำนึงถึงพื้นที่สำหรับพักผ่อนระหว่างการชมผลงานด้วย

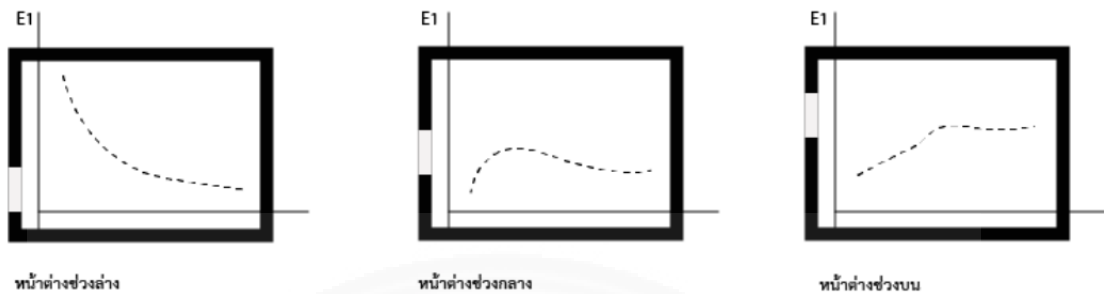
2.4.5.2 แสงภายในหอศิลป์วัฒนธรรม

แสงกับการออกแบบหอศิลป์วัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมาก เนื่องจากแสงสามารถเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจให้ผู้ใช้งานมองไปยังผลงานได้ แต่กระนั้นแสงแต่ละประเภทก็มีความแตกต่างและความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดแสดงและพื้นที่ภายในอาคารหอศิลป์วัฒนธรรมอีกด้วย การจัดแสงภายในอาคารนั้นจะมีทั้งการใช้แสงจากธรรมชาติและแสงประดิษฐ์เข้ามาเพื่อเพิ่มความสนใจแก่ตัวชิ้นงาน งานวิจัยที่ได้ทำการค้นคว้าระบุว่าพื้นที่นิทรรศการภายในอาคารนั้นจะนิยมใช้การจัดแสงแบบประดิษฐ์มากกว่า ไม่เน้นการใช้แสงธรรมชาติ ซึ่งการใช้แสงประดิษฐ์จะใช้ใน 2 รูปแบบ คือ แสงแบบกระจายแสงและแบบเน้นเฉพาะจุด โดยการใช้แสงเพื่อสร้างจุดเด่นให้กับชิ้นงานจะนิยมการใช้แสงแบบเฉพาะจุด ส่วนการใช้แสงแบบกระจายแสงจะใช้ในพื้นที่ยาวเดินและโถง เป็นต้น (ศิกานต์ กันธารักษ์, 2552)

การใช้อุณหภูมิของแสงก็มีส่วนต่อการชมเช่นกัน งานวิจัยที่ทำการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการสนใจในชิ้นงานนั้นระบุว่าแสงสีที่แตกต่างกันออกไปจะให้ความดึงดูดในการชมผลงานที่แตกต่างกันออกไปเช่นกัน โดยจะนิยมใช้แสงสีอุ่นสำหรับจัดแสดงบริเวณชิ้นงานและใช้แสงโทนเย็นในพื้นที่บริเวณทางสัญจร (ศิกานต์ กันธารักษ์, 2552)

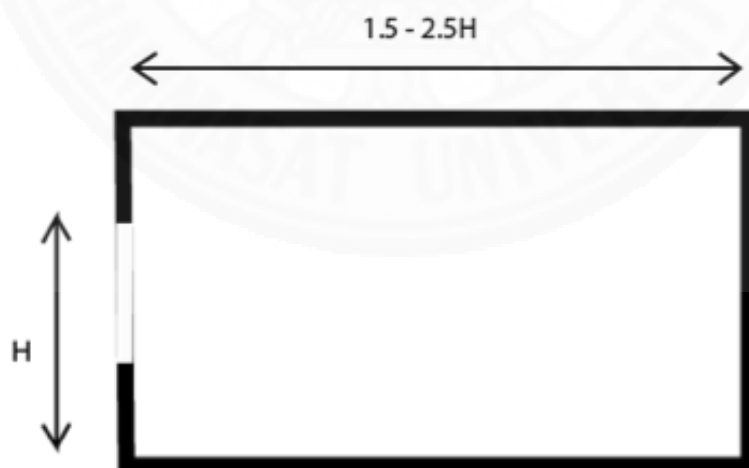
นอกจากการจัดแสงในพื้นที่จัดแสดงแล้ว พื้นที่บริเวณอื่น เช่น พื้นที่สำหรับการสนับสนุนการศึกษาก็ควรให้ความสำคัญต่อการจัดแสงเช่นกัน โดยจะเน้นเป็นการใช้แสงธรรมชาติ ซึ่งแสงธรรมชาตินั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละท้องที่ของโลก เช่นแสงธรรมชาติในทวีปเอเชียจะมีความแรงเมื่อเทียบกับแสงธรรมชาติในทวีปยุโรป เป็นต้น การใช้แสงธรรมชาติมาใช้กับตัวอาคารหอศิลป์วัฒนธรรมที่ให้มากที่สุดจะเป็นการประหยัดพลังงานแก่โครงการ ทั้งนี้การนำแสงธรรมชาติเข้ามาใช้ภายในอาคารนั้นควรจะเป็นแบบ Passive คือไม่ให้แสงเข้ามาโดยตรงเพื่อป้องกันการเสียหายของชิ้นงานจากแสงธรรมชาติ (ชมวิชัย เมฆสุวรรณ, 2553) ทั้งนี้จึงควรคำนึงถึงการออกแบบช่องเปิดเพื่อให้แสงธรรมชาติเข้ามาได้มากที่สุดและในขณะเดียวกันแสงที่เข้ามานั้นก็ไม่ทำลายชิ้นงาน และมีความเหมาะสมต่อการใช้งานแต่ละส่วนของอาคาร (Majorros, 1998) โดย

ตำแหน่งของหน้าต่างที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำแสงธรรมชาติเข้าสู่ภายในได้ลึกที่สุด ควรใช้หน้าต่าง ช่วงกลางผสานกับช่วงบนดังรูปภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ปริมาณของค่าความสว่างภายในอาคารของช่องเปิดในแต่ละประเภท โดย Majorros, 1998 ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ขนาดของช่องแสงยังเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเช่นเดียวกับกับรูปแบบของช่องแสง งานวิจัยที่ได้ทำการค้นคว้ามาพบว่า ขนาดของช่องแสงที่มีความเหมาะสมที่สุดนั้นจะคิดจากแนวกว้าง แนวยาว และแนวตั้ง โดยความลึกของห้องนั้นไม่ควรเกิน $2.5 H$ เมื่อ H คือ ความสูงของช่องแสง ดังรูปที่ 2.2 (Stein and Reynolds, 2000)

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ของหน้าต่างที่มีผลต่อการกระจายแสงภายในพื้นที่อาคาร โดย Stein and Reynolds, 2000 ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

2.4.5.3 ทางสัญจร

- (1) ถ้าเป็นห้องที่มีสองประตู การกำหนดตำแหน่งประตูทางเข้าทางออกต้องกำหนดเพื่อให้ผู้งานรู้ถึงจุดหมายปลายทางว่าควรเดินต่อไปทางไหน ในขณะที่เดียวกันประตูทางเข้าและทางออกก็ไม่ควรอยู่ห่างกันเกินไป
- (2) ไม่ควรมีประตูทางเข้าออกมากกว่า 2 ช่องทาง และไม่ควรถูกกำหนดทางออกไว้บริเวณกลางห้อง
- (3) การกำหนดให้ทางเข้าและทางออกอยู่กันคนละด้านของพื้นที่จัดนิทรรศการทำให้จุดดึงดูดสายตานั้นก็คือกำแพงจัดโชว์ผลงานระหว่างทางเดิน
- (4) ทางออกควรตั้งอยู่ตรงมุมห้อง โดยจัดให้อยู่ห่างจากกำแพงจัดโชว์ผลงานให้มากที่สุดยิ่งดี
- (5) จัดเส้นทางสัญจรตามความเคยชิน และติดตั้งแผนผังการแสดงไว้ทั่วตลอดทั้งพื้นที่จัดนิทรรศการ
- (6) เรื่องที่ต้องการให้รายละเอียดสำหรับผู้ต้องการศึกษาควรอยู่ทางด้านซ้ายมือของห้อง
- (7) มีการแบ่งส่วนของพื้นที่จัดนิทรรศการสำหรับผู้ชมที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียด
- (8) จัดให้มีที่นั่งสำหรับพักเหนื่อย พักสายตา พักผ่อนระหว่างการชมผลงาน เพื่อเป็นการคลายความตึงเครียด หรือถ้าเป็นนิทรรศการขนาดใหญ่ ก็ควรมีพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่มและอาหารว่าง มีมุมที่ประดับตกแต่งเพื่อเป็นการรับรองให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสบายและเป็นกันเอง

2.5 กรณีศึกษา

การศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่สาธารณะและตัวอาคารศูนย์วัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาจากกรณีศึกษาตัวอย่างของพื้นที่สาธารณะหรือศูนย์วัฒนธรรมที่เคยสร้างไว้มาก่อนแล้วเป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษา ทั้งกรณีที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จว่ามีองค์ประกอบในการออกแบบอย่างไรบ้าง

2.5.1 โครงการ 11th Street Bridge

ภาพที่ 2.3 โครงการ 11th Street Bridge สืบค้นจาก<http://aasarchitecture.com/2014/10/oma-olin-win-washingtons-11th-street-bridge-park-competition.html>
เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

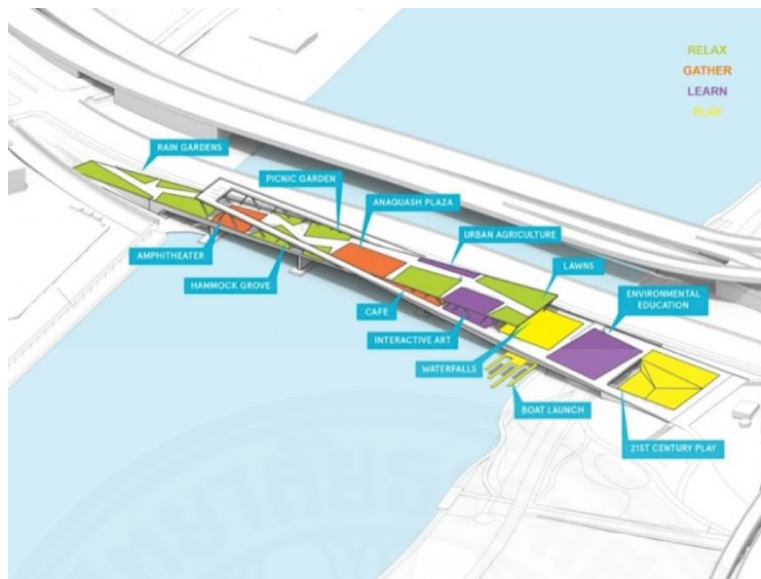
2.5.1.1 ที่ตั้ง : Washington , USA

2.5.1.2 ขนาดพื้นที่ : 12,000 ตารางเมตร

2.5.1.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : เป็นสะพานกว้างประมาณ 25 เมตร เชื่อมต่อกันจากสองฝั่งแม่น้ำเป็นรูปกากบาท มีทั้งพื้นที่ภายนอกอาคารและพื้นที่อาคารภายในที่เกิดจากการบรรจุกันของสะพานทั้ง 2 ด้าน ส่วนที่เป็นอาคารปิดล้อมจะเป็นส่วนของการใช้งานด้านการเรียนรู้ ร้านค้า ร้านอาหาร และพื้นที่ จัดแสดง ในขณะที่พื้นที่เปิดโล่งจะเป็นพื้นที่สวนและพื้นที่กิจกรรมนันทนาการ เช่น พายเรือ ปิกนิก เป็นต้น

2.5.1.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : กิจกรรมมีทั้งกิจกรรมภายนอกอาคารและภายในอาคาร ประกอบไปด้วยพื้นที่นันทนาการ พื้นที่การเรียนรู้ ร้านค้า ร้านอาหาร พื้นที่ชุมนุม พื้นที่จัดการแสดง และพื้นที่สีเขียว ลักษณะอาคารเป็นสะพานเชื่อมพื้นที่สวนทั้งสองฝั่งของแม่น้ำเข้าด้วยกัน ใช้ลักษณะของสะพานเป็นตัวเชื่อมกิจกรรมจากทั้งสองฝั่งแม่น้ำเข้าด้วยกัน แล้วจบกันด้วยการเจอกันของพื้นที่จากสองฝั่งเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมนุมและทำกิจกรรมในชุมชน

2.5.1.5 ลักษณะลานกิจกรรม : เป็นลานกิจกรรมที่มีตลอดทั่วทั้งโครงการ กระจายไปยังทุกโปรแกรมการใช้งานทั่วอาคาร ทำหน้าที่เชื่อมพื้นที่ระหว่างพื้นที่ใช้งานภายในอาคารและพื้นที่นันทนาการเข้าด้วยกัน และเป็นจุดนำสายตาให้ผู้คนภายนอกเข้ามาใช้งาน

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการใช้งานภายในโครงการ 11th Street Bridge สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557 จาก <http://interestingengineering.com/the-winning-design-for-the-new-11th-street-bridge-park-in-washington/>

2.5.2 บ้านข้างวัด

ภาพที่ 2.5 โครงการบ้านข้างวัด ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558

2.5.2.1 ที่ตั้ง : ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2.5.2.2 ขนาดพื้นที่ : 5,500 ตร.ม.

2.5.2.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : ประกอบไปด้วยอาคารไม้ 11 หลัง รูปแบบอาคารอิงรูปแบบของบ้านเรือนของชาวบ้านในละแวกนั้น เป็นอาคารไม้สองชั้น ชั้นล่างเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม ร้านค้า และพื้นที่เรียนรู้ ในขณะที่ชั้นบนเป็นห้องพักและที่พักอาศัยของชาวบ้าน กลุ่มอาคารจะล้อมรอบพื้นที่เปิดโล่งซึ่งจัดเป็นลานกิจกรรมกลางแจ้ง มีการลดระดับพื้นที่เป็นขั้นบันไดสำหรับเป็นที่นั่งในเวลาจัดงานหรือการแสดง

2.5.2.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : กิจกรรมในโครงการจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนหรือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกพื้นที่ใกล้เคียงกับโครงการ ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของโครงการที่ต้องการให้เป็นชุมชนการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการทำกิจกรรมสานสัมพันธ์ โดยทั้ง 11 หลังจะมีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่น ห้องสมุด งานเซรามิค สอนศิลปะ เย็บปัก โสมสเตย์

ร้านกาแฟ และสินค้าที่ระลึก โดยเน้นเป็นงานฝีมือทั้งหมด หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นตลาดเชิงสัมพันธ์ ตรงกลางจัดเป็นลานกิจกรรมสำหรับจัดกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมพิเศษที่ทางโครงการจัดขึ้นเป็นครั้งคราว

2.5.2.5 ลักษณะลานกิจกรรม : เป็นลานตรงกลางโครงการติดกับทางเข้าอาคาร ล้อมรอบด้วยอาคาร 11 หลัง ทำหน้าที่เหมือนพื้นที่ต้อนรับลำดับแรกก่อนจะแจกจ่ายการใช้งานไปยังอาคารโดยรอบ

2.5.3 โครงการ City Beach NYC by Workshop/APD

ภาพที่ 2.6 โครงการ City Beach NYC ที่มา : <http://aasarchitecture.com/2014/06/city-beach-nyc-workshopapd.html> , สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

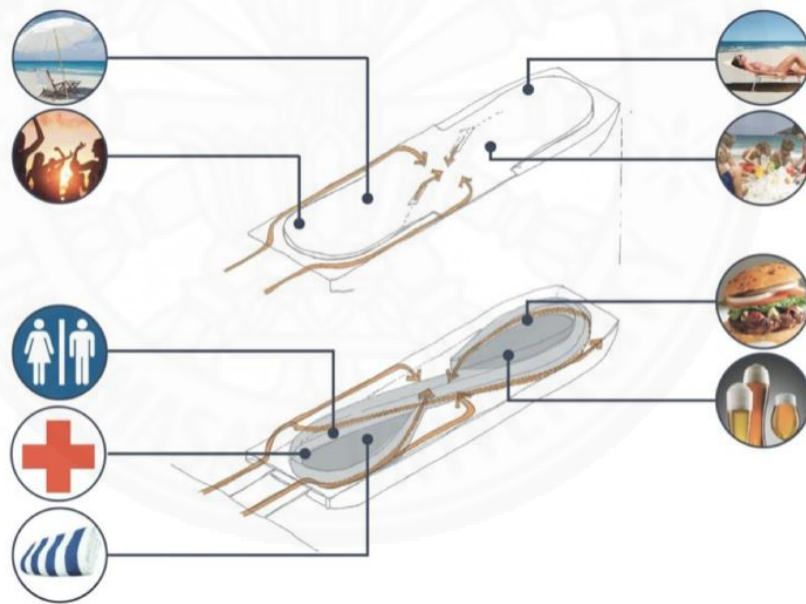
2.5.3.1 ที่ตั้ง : New York, USA

2.5.3.2 ขนาดพื้นที่ : 1,400 ตร.ม.

2.5.3.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารรูปทรงคล้ายเลข 8 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำฮัดสัน ความสูงสองชั้น มีพื้นที่ซึ่งเกิดจากการทับซ้อนกันของรูปทรงอาคาร ทำให้เกิดเป็นพื้นที่เปิดโล่งบริเวณด้านบนของอาคารและพื้นที่ปิดล้อมในบริเวณชั้นล่างของอาคาร ด้านบนประกอบไปด้วยพื้นที่อาบแดด พื้นที่นันทนาการ จุดพบปะสังสรรค์จัดกิจกรรม ในขณะที่ชั้นล่างซึ่งเป็นพื้นที่ภายในอาคารจะประกอบไปด้วยร้านอาหาร พื้นที่พบปะ จุดบริการพยาบาล และร้านค้าร้านอาหาร

2.5.3.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : โครงการนี้เป็นโครงการที่มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่ทำกิจกรรมทางชายหาดของเมืองซึ่งไม่ค่อยมีพื้นที่ทำกิจกรรมประเภทนี้เนื่องจากเป็นเมืองใหญ่ และลักษณะกายภาพของพื้นที่ซึ่งทำให้ไม่มีพื้นที่ลักษณะชายหาด รูปแบบของกิจกรรมในโครงการจึงเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬาชายหาดหรือกิจกรรมริมหาด เช่น พื้นที่อาบแดด พื้นที่ปิกนิก ร้านอาหาร ตลอดจนพื้นที่พยาบาลสำหรับผู้ที่ได้รับการบาดเจ็บจากการเล่นกีฬาชายหาด

2.5.3.5 ลักษณะลานกิจกรรม : ใช้พื้นที่หลังคาของอาคารเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬาชายหาด พื้นที่กิจกรรมถูกยกให้สูงกว่าระดับพื้นปกติทำให้มีความโดดเด่น ดึงดูดให้น่าเข้ามาใช้งานเมื่อมองจากภายนอกโครงการ

ภาพที่ 2.7 รูปแบบการใช้งานของโครงการ City Beach NYC

สืบค้น จาก <http://aasarchitecture.com/2014/06/city-beach-nyc-workshopapd.html> ,
เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

2.5.4 Chichu Art Museum by Tadao Ando

2.5.4.1 ที่ตั้ง : เกาะ Naoshima ประเทศญี่ปุ่น

2.5.4.2 ขนาดพื้นที่ : 10,000 ตร.ม.

2.5.4.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารพิพิธภัณฑสถานตั้งอยู่ริมผาในเกาะนาโอชิม่า ตัวอาคารแบ่งเป็นฟังก์ชันที่แตกต่างกันแยกตัวออกจากกัน มีทางเดินเป็นทางเชื่อม ซึ่งตัวฟังก์ชันทั้งหมดนั้นฝังอยู่ใต้ชั้นดิน มีพื้นที่บางส่วนเปิดพื้นที่หลังคาเพื่อเชื่อมต่อกับพื้นดินด้านบน

2.5.4.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : กิจกรรมในโครงการทั้งหมดจะเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัย มีร้านค้าที่จะจำหน่ายสินค้าจากงานศิลปะ ห้องสมุด และพื้นที่ศึกษา โดยจะใช้ธรรมชาติมาเป็นตัวช่วยในการสร้างบรรยากาศในพื้นที่ เช่น การใช้แสง เป็นต้น

2.5.4.5 ลักษณะลานกิจกรรม : -

ภาพที่ 2.8 Chichu Art Museum, Naoshima Island, Japan จาก www.archdaily.com

สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

2.5.5 Guggenheim Helsinki

2.5.5.1 ที่ตั้ง : Helsinki

2.5.5.2 ขนาดพื้นที่ : 17,000 ตร.ม.

2.5.5.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ตัวอาคารยกสูงชัน ทำให้พื้นที่ใช้งานด้านล่างเป็นพื้นที่สีเขียวซึ่งเป็นแนวยาวตลอดริมฝั่งแม่น้ำ การยกตัวอาคารให้สูงขึ้นนี้ทำให้การเชื่อมต่อการใช้งานจากภายนอกอาคารเข้ามาสู่อาคารมีความ

นำเสนอใจมากขึ้นอีกด้วย

2.5.5.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : การใช้งานของอาคารจะเป็นออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนด้านล่างของอาคารและส่วนพื้นที่อาคาร โดยส่วนด้านล่างจะเป็นพื้นที่ของสวนสาธารณะ เชื่อมพื้นที่แต่ละฝั่งของอาคารเข้าด้วยกัน การใช้งานในพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย พื้นที่พบปะ ลานกิจกรรม พื้นที่ร้านค้า ก่อนจะเชื่อมต่อกับทางเข้าของอาคารด้านบนซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่เพื่อการศึกษา ห้องสมุด พื้นที่จัดนิทรรศการ เป็นต้น

2.5.5.5 ลักษณะลานกิจกรรม : ตัวลานกิจกรรมของโครงการจะอยู่ในพื้นที่ใต้ อาคารซึ่งเป็นพื้นที่สวน พื้นที่ดังกล่าวทำหน้าที่เชื่อมการใช้งานระหว่างพื้นที่ภายนอกอาคารแต่ละด้าน เข้าด้วยกัน และทำหน้าที่เชื่อมต่อการใช้งานระหว่างตัวอาคารและพื้นที่นอกอาคารในเรื่องการดึงดูด ความสนใจและการคัดกรองลำดับพื้นที่สาธารณะไปสู่พื้นที่การใช้งานแบบส่วนตัว

ภาพที่ 2.9 Guggenheim Helsinki จาก www.aasarchitecture.com สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

2.5.6 Heart of Yiwu by Aedas

ภาพที่ 2.10 Heart of Yiwu by Aedas สืบค้นจาก www.archdaily.com เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

2.5.6.1 ที่ตั้ง : Yiwu, China

2.5.6.2 ขนาดพื้นที่ : 25,000 ตร.ม.

2.5.6.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารศูนย์วัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่น คือ เน้นพื้นที่ใช้งานให้เป็นพื้นที่พาณิชย์จนมีลักษณะใกล้เคียงกับห้างสรรพสินค้า อาคารมีพื้นที่ใช้งานทั้งหมดจำนวน 5 ชั้น แต่ละชั้นมีพื้นที่สวนภายนอกอาคารทำหน้าที่เชื่อมต่อการใช้งานของแต่ละชั้นเข้าด้วยกัน

2.5.6.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : ทางเข้าอาคารเป็นพื้นที่ลานจัดกิจกรรม ขนาดไม่ใหญ่มาก รองรับผู้ใช้งานได้ประมาณ 1,000 คน มีพื้นที่นั่งสำหรับชมการแสดง พื้นที่แสดงก่อนจะเชื่อมเข้าไปสู่ตัวอาคาร พื้นที่ในอาคารประกอบไปด้วยพื้นที่พาณิชย์สำหรับร้านค้าให้เช่าและพื้นที่สนับสนุนการศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องทำงาน เป็นต้น

2.5.6.5 ลักษณะลานกิจกรรม : รูปแบบพื้นที่ลานในโครงการนี้จะมีลักษณะกระจายตัวไปตามพื้นที่แต่ละชั้นของโครงการ โดยพื้นที่ลานของแต่ละชั้นนั้นสามารถเชื่อมต่อหรือเดินไปมาหากันได้ตั้งแต่ด้านล่างถึงด้านบน ทำให้เกิดการไหลของกิจกรรมตั้งแต่พื้นที่นอกอาคารไปจนถึงชั้นบนของอาคาร

2.5.7 ArtA Cultural Center

ภาพที่ 2.11 ArtA Cultural Center สืบค้นจาก [www. Archdaily.com](http://www.Archdaily.com) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

2.5.7.1 ที่ตั้ง : Anhem

2.5.7.2 ขนาดพื้นที่ : 18,000 ตร.ม.

2.5.7.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารริมน้ำลักษณะอาคารไล่เป็นระดับขึ้นไปคล้ายขั้นบันได พื้นที่ระดับเป็นพื้นที่ของสวนและลานทำกิจกรรมที่เชื่อมต่อกับพื้นที่สวนด้านหน้าทางเข้าอาคาร ส่วนพื้นที่อาคารฝั่งริมแม่น้ำเป็นผนังกระจกเปิดโล่งเพื่อให้เห็นวิวแม่น้ำ และเชื่อมต่อการทำกิจกรรมในอาคารและนอกอาคารเข้าด้วยกัน

2.5.7.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : แบ่งการใช้งานเป็น 3 ส่วนหลัก คือ พื้นที่นอกอาคาร พื้นที่กึ่งนอกอาคาร และพื้นที่ในอาคาร พื้นที่นอกอาคารเป็นพื้นที่ของสวนและลานกิจกรรม ทำหน้าที่เชื่อมการใช้งาน กิจกรรม และมุมมองของคนในเมืองให้เข้ามาสู่อาคาร พื้นที่กึ่ง

ภายนอกเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ในอาคารผังริมแม่น้ำ ประกอบไปด้วยการใช้งานของพื้นที่พาณิชย์และพื้นที่พบบปะ ส่วนพื้นที่ในอาคารจะเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษา หอประชุม พื้นที่สำหรับจัดนิทรรศการ โดยพื้นที่ทั้งสามนี้จะถูกเชื่อมต่อเข้าด้วยกันเพื่อเชื่อมกิจกรรมให้ไหลจากภายนอกอาคารเข้ามาสู่ภายในอาคาร

2.5.7.5 ลักษณะลานกิจกรรม : ประกอบไปด้วยพื้นที่สองฝั่งของอาคาร คือ ฝั่งริมแม่น้ำ เป็นลานหน้าอาคารฝั่งผนังกระจก เชื่อมการทำกิจกรรมจากภายในอาคารซึ่งเป็นพื้นที่ร้านค้า และพื้นที่พบบปะ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายหรือร้านค้าภายในอาคาร อีกฝั่งเป็นพื้นที่สวนที่เชื่อมต่อจากสวนภายนอกอาคารบริเวณทางเข้าอาคารฝั่งติดกับเมือง

2.5.8 Taichung City Cultural Center by SAANA

ภาพที่ 2.12 Taichung City Cultural Center by SAANA

สืบค้นจาก aasarchitecture.com เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557

2.5.8.1 ที่ตั้ง : Taichung City, China

2.5.8.2 ขนาดพื้นที่ : 30,000 ตร.ม.

2.5.8.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารลักษณะเหมือนกล่องหลายกล่องมาวางซ้อนกัน เหลื่อมกัน ลักษณะการวางรูปทรงดังกล่าวเกิดเป็นการแบ่งพื้นที่การใช้งานภายในอาคารในโปรแกรมที่ต่างกัน และลักษณะของอาคารยังสามารถเปิดมุมมองระหว่างภายนอกและภายในอาคารได้

2.5.8.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : มีการเรียงลำดับการใช้งานจากสวนโดยรอบอาคารและบริเวณทางเข้าก่อนจะแจกจ่ายไปยังพื้นที่แต่ละส่วนของอาคารด้วยพื้นที่ลานเอนกประสงค์ เช่น ร้านค้า พื้นที่ศึกษา ห้องสมุด พื้นที่จัดนิทรรศการ หอประชุม และพื้นที่จัดกิจกรรม

2.5.8.5 ลักษณะลานกิจกรรม : ลานกิจกรรมในอาคารดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เชื่อมต่อการใช้งานหรือเชื่อมต่มุมมองระหว่างพื้นที่ภายนอกและภายในอาคาร แต่พื้นที่ลานจะอยู่ด้านบนของอาคาร แต่ตำแหน่งการวางของลานกิจกรรมและลักษณะของอาคารนั้นมีลักษณะที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอกของอาคาร กล่าวคือพื้นที่อาคารไม่ได้เชื่อมต่อทางด้านการใช้งาน แต่เชื่อมต่อในด้านของมุมมองระหว่างภายในและภายนอกอาคาร

2.5.9 Taichung City Cultural Center by Sane Architecture

2.5.9.1 ที่ตั้ง : Taichung City, China

2.5.9.2 ขนาดพื้นที่ : 25,000 ตร.ม.

2.5.9.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม : อาคารลักษณะเหมือนแท่งสี่เหลี่ยมแนวยาววางซ้อนกันในแนวนอนและแนวตั้งสลับกับการใช้งานพื้นที่ในแท่งสี่เหลี่ยมดังกล่าวกันไปมา พื้นที่ว่างจากการจัดวางตำแหน่งอาคารจัดเป็นพื้นที่สีเขียว พื้นที่ทำกิจกรรม และพื้นที่พาณิชยกรรม โดยพื้นที่ในอาคารเป็นพื้นที่สำหรับการศึกษาและพื้นที่จัดนิทรรศการ

ภาพที่ 2.13 Taichung City Cultural Center by Sane Architecture สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557 จาก http://www.designboom.com/wp-content/dbsub/374985/2014-03-20/img_1_1395330444_52c8d110847a6b5547bd355168a76770.jpg

2.5.9.4 รูปแบบกิจกรรมและการใช้พื้นที่ : ใช้พื้นที่ว่างที่เกิดจากการจัดวางอาคาร เป็นพื้นที่สีเขียวและเป็นพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรม ตลอดจนเป็นพื้นที่พณิชยกรรม ส่วนของตัวอาคารมีการใช้งาน 2 ประเภท คือ ห้องสมุด และพื้นที่จัดแสดงและนิทรรศการ

2.5.9.5 ลักษณะลานกิจกรรม : ตำแหน่งของลานกิจกรรมจะแทรกตัวอยู่ในทุกชั้นของอาคารตามพื้นที่ว่างของอาคารทำหน้าที่เชื่อมต่อมุมมองของพื้นที่ในอาคารและพื้นที่นอกอาคารเข้าด้วยกัน และเชื่อมต่อมุมมองในแนวตั้งระหว่างชั้นด้วย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสงขลาสงขลา เป็นเพื่อออกแบบเป็นพื้นที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมและวัฒนธรรมของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยมีระเบียบวิธีในการทำวิจัยดังนี้

- 3.1 ขั้นตอนในการวิจัย
- 3.2 ประชากรตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือในการวิจัย
- 3.4 การเก็บข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนในการวิจัย

3.1.1 การศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารอบแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลาในขั้นแรก ได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อนำทฤษฎีแนวคิด ตัวแปร ตลอดจนกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศไปใช้ในการศึกษาในขั้นตอนต่อไป โดยมีประเด็นของการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

- 1 แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรม
- 2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ
- 3 พฤติกรรมมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะ
- 4 แนวเกี่ยวกับการออกแบบศูนย์วัฒนธรรม
- 5 กรณีศึกษา

3.1.2 การลงสำรวจพื้นที่

ในการเก็บข้อมูลพื้นที่นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเป็นสองช่วง ดังนี้ คือ

3.1.2.1 การลงพื้นที่ครั้งที่หนึ่งเพื่อสำรวจพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสมสำหรับการตั้งเป็นอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลา

3.1.2.2 การลงพื้นที่ครั้งที่สองในพื้นที่ที่ได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาเพื่อที่จะตั้งอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลาเรียบร้อยแล้ว โดยทำการศึกษาและสำรวจอย่างละเอียด เช่น ข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ การเข้าถึงพื้นที่ กฎหมายการสร้างอาคารในพื้นที่ รูปแบบการทำกิจกรรมเดิมในพื้นที่ และลักษณะการใช้พื้นที่ในแต่ละการทำกิจกรรม เป็นต้น

3.1.3 การสัมภาษณ์และสอบถาม

การสัมภาษณ์และการสอบถามจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นสองกลุ่มหลัก ดังนี้

3.1.3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อเก็บข้อมูลและความคิดเห็นในเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดสงขลา ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการจัดเทศกาลของจังหวัดสงขลา ตลอดจนแนวคิดและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมในพื้นที่ของอำเภอเมืองสงขลา

3.1.3.2 แบบสอบถามประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลาที่มาทำกิจกรรม ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประชาชนที่ประกอบอาชีพในพื้นที่ที่ได้ทำการเลือก ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มาในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา เกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการใช้พื้นที่และการใช้งานที่น่าจะเป็นสำหรับการสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา

3.1.4 สรุปผลข้อมูลการศึกษา

นำข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ตั้งที่เหมาะสมจากการลงพื้นที่สำรวจ ตลอดจนข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การกำหนดปัจจัยสำหรับการออกแบบต่อไป

3.1.5 ดำเนินการออกแบบอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

นำปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาออกแบบพื้นที่ สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาให้มีความเหมาะสมกับสภาพ บริบทและตอบโจทย์ความต้องการในการทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

การศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเป้าหมายประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มหลัก ดังนี้ คือ

3.2.1 ประชาชนในเขตอำเภอเมืองสงขลาที่มาทำกิจกรรม ประกอบอาชีพ รวมไปถึงจัดงานเทศกาลในพื้นที่ตั้งโครงการหรือบริเวณใกล้เคียง

3.2.2 นักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในเขต อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งตามประเภทของข้อมูลแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนที่ สำคัญ ได้แก่

3.3.1 การสำรวจพื้นที่ซึ่งมีความเหมาะสมจะเป็นพื้นที่ตั้งของอาคารส่งเสริม กิจกรรมและวัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.3.2 แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ความต้องการพื้นที่ทาง กิจกรรมและวัฒนธรรมของประชาชนในอำเภอเมืองสงขลา

3.3.3 การสังเกต โดยเป็นการสังเกตพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของ ประชาชนในเขตอำเภอเมืองสงขลาในการทำกิจกรรม รูปแบบการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรม เวลา และความถี่ของกิจกรรมนั้นในพื้นที่ตั้งของโครงการและบริเวณพื้นที่การทำกิจกรรมใกล้เคียง

3.4 วิธีการเก็บข้อมูล

3.4.1 การลงสำรวจพื้นที่

ศึกษาพื้นที่ตั้งโครงการโดยเก็บข้อมูลเชิงกายภาพของพื้นที่ตั้ง การคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค และเป้าหมายการท่องเที่ยวหรือจุดเด่นและด้อยของพื้นที่ โดยผู้วิจัยสำรวจพื้นที่ด้วยตัวเอง

3.4.2 แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ศึกษาข้อมูลด้านความต้องการด้านการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมเพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบพื้นที่การใช้งานต่อไป โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามเป็นจำนวน 120 ชุด และสำรวจความต้องการของประชาชนให้ทั่วในทุกช่วงอายุ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลการวิเคราะห์มาออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดสงขลานั้นจะต้องใช้ข้อมูลหลายส่วนมาประกอบกัน ดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งทางเลือกเพื่อกำหนดพื้นที่ตั้งที่เหมาะสมในการพัฒนาโครงการ โดยอาศัยเกณฑ์การออกแบบพื้นที่สาธารณะตามหลัก Smart Growth เพื่อกำหนดพื้นที่ศึกษาอันเหมาะสม

3.5.2 การวิเคราะห์การทำกิจกรรม ตลอดจนวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา วิเคราะห์ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละชนิด ขนาดของกิจกรรม ช่วงอายุของผู้ทำกิจกรรม ตลอดจนรูปแบบการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม เพื่อวิเคราะห์และนำไปสู่การออกแบบพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อไป

3.5.3 การศึกษาความเป็นไปได้และรูปแบบที่เหมาะสมของอาคารศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองสงขลา โดยอาศัยข้อมูลจากแนวโน้มจะเป็นของรูปแบบการใช้งานจากกรณีศึกษาทั้ง 9 กรณี นำไปสู่แนวทางการทำแบบสอบถามความต้องการของประชาชนถึงรูปแบบและบทบาทของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่มีต่อชุมชนเมืองสงขลา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการออกแบบอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลาในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ข้อมูลที่ต้องทำการวิเคราะห์เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการออกแบบโครงการมีหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ

- 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ตั้ง
- 4.2 การวิเคราะห์พื้นที่ทางเลือก
- 4.3 การทำกิจกรรมในพื้นที่
- 4.4 การวิเคราะห์จากกรณีศึกษา
- 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.1 การวิเคราะห์และคัดเลือกพื้นที่ตั้ง

เมืองสงขลามีลักษณะทางกายภาพเป็นลักษณะของเมืองที่มีลักษณะเป็นแหลมยื่นเข้าไปในทะเล โดยการเจริญเติบโตและการขยายตัวของเมืองนับตั้งแต่อดีตมานั้นจะขยายตัวจากตัวเมืองออกนอกเมืองไปตามถนนกาญจนวนิชย์เป็นหลัก ปัญหาอีกหนึ่งปัญหาของการวิเคราะห์หาสถานที่ตั้งสำหรับโครงการคือการหาพื้นที่ว่างในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของเมืองสงขลาเป็นพื้นที่อาศัยของประชากร อีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ของทางราชการและทางทหาร ดังนั้นเกณฑ์ข้อแรกในการคัดเลือกพื้นที่โครงการ คือ การหาพื้นที่ทางเลือกซึ่งมีความเหมาะสมและกว้างเพียงพอสำหรับโครงการ

นอกจากนั้น ในการวิเคราะห์พื้นที่ตั้งอันมีความเหมาะสมสำหรับการสร้างอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลา นั้น ต้องใช้เกณฑ์สำหรับการเลือกที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างโครงการที่ได้ทำการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเรื่องการออกแบบพื้นที่สาธารณะโดยหลักการของ Smart Growth ดังนี้ คือ

4.1.1.1 ชุมชนใกล้เคียง และการทำกิจกรรมโดยรอบ

ชุมชนนั้นมีความสำคัญต่อพื้นที่สาธารณะที่จะเป็นพื้นที่ทางกิจกรรมและวัฒนธรรมอย่างมาก พื้นที่ทางกิจกรรมและวัฒนธรรมจะเป็นไปในรูปแบบใดหรือจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของชุมชนและสังคมในละแวกนั้น หากพื้นที่ตั้งโครงการมีระยะห่างจากชุมชนที่มากจนเกินไป แรงจูงใจที่คนในชุมชนหรือในเขตอำเภอเมืองสงขลาจะเข้ามาใช้งานพื้นที่ของโครงการก็จะน้อยไปด้วย

4.1.1.2 ขนาดของพื้นที่

จากการศึกษาในขั้นต้นจะพบว่า รูปแบบกิจกรรมของโครงการจะเป็นไปในลักษณะทั้งพื้นที่กลางแจ้งและพื้นที่ร่มในอาคาร พื้นที่ตั้งที่มีความเหมาะสมจะสร้างเป็นโครงการอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลานั้นจะต้องมีพื้นที่เพียงพอต่อรูปแบบของการใช้งานดังที่กล่าวมา ตลอดจนพื้นที่สนับสนุนการทำกิจกรรมและวัฒนธรรมแต่ละประเภท เช่น พื้นที่พลาซ่า โดยถ้าหากมองถึงบริบทของอำเภอเมืองสงขลาแล้วนั้น พื้นที่ซึ่งมีความเหมาะสมสำหรับโครงการจะมีพื้นที่อย่างน้อย 7 - 10 ไร่ โดยข้อมูลขนาดพื้นที่ดังกล่าวอ้างอิงมาจากการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ในกรณีศึกษาดังตารางที่ 4.5 (น.66)

4.1.1.3 ระบบสาธารณูปโภคและการเข้าถึงพื้นที่

เนื่องจากโครงการเป็นโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชนในเขตอำเภอเมืองสงขลา ระบบสาธารณูปโภคและการอำนวยความสะดวกต่างๆ จึงเป็นอีกหนึ่งเกณฑ์ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่ตั้งที่มีความเหมาะสมสำหรับก่อสร้างโครงการ การที่โครงการจะมีคนมาใช้งานได้ พื้นที่นั้นจะต้องมีการเข้าถึงพื้นที่ที่สะดวกทั้งจากระบบขนส่งมวลชนของพื้นที่อำเภอเมืองสงขลาและการเดินทางโดยพาหนะส่วนตัว ทั้งนี้พื้นที่อันมีความเหมาะสมนั้นจะต้องอยู่ในเขตการบริการของระบบขนส่งมวลชน มีถนนที่เข้าถึงได้สะดวก

จากเกณฑ์ทั้งหมดที่กล่าวมานั้น จึงนำมาตัดสินใจการเลือกพื้นที่อันมีความเหมาะสมสำหรับโครงการอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลา โดยมีพื้นที่ตัวเลือกดังนี้ คือ พื้นที่ริมหาดสมิหลา, พื้นที่การรถไฟ ถนนทะเลหลวง และพื้นที่การเคหะถนนติณสุ-ลานนท์ ดังรูปภาพที่ 4.1

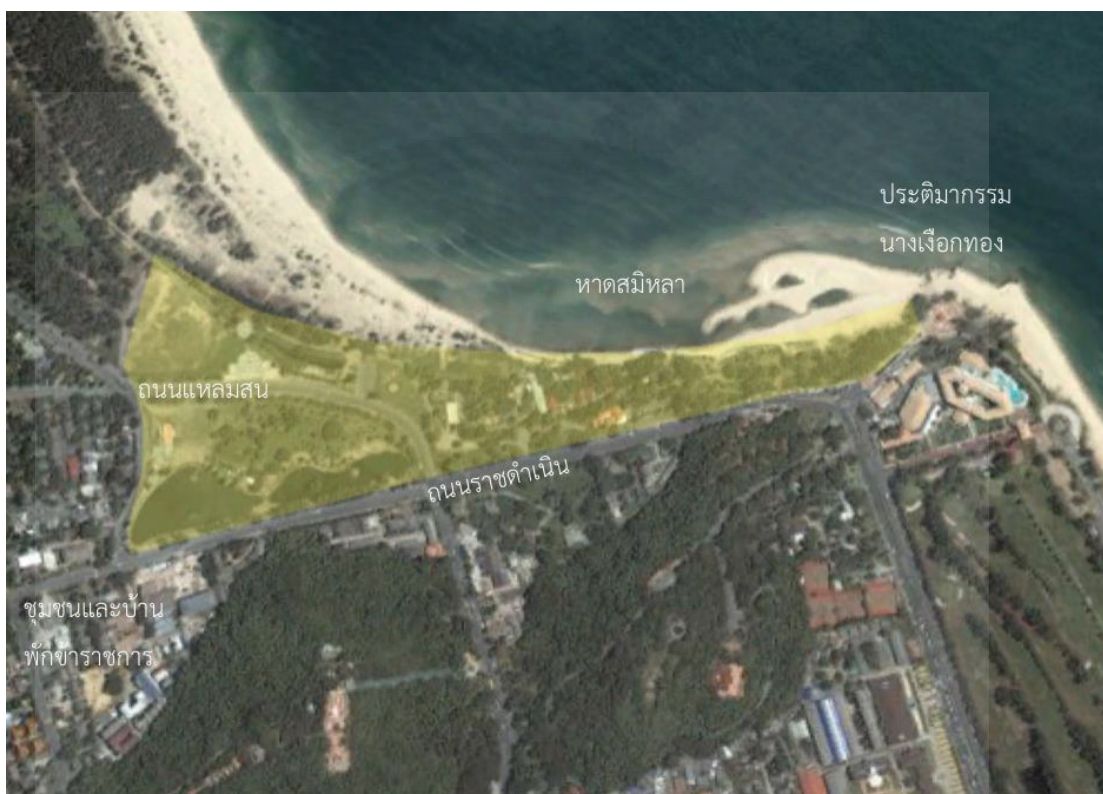

ภาพที่ 4.1 พื้นที่ตัวเลือกเพื่อศึกษาสำหรับการวิจัยและออกแบบ สืบค้นจากจาก [www. google earth .com](http://www.googleearth.com) สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 , ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.1.1 พื้นที่ริมหาดสมิหลา

ตั้งอยู่ริมชายหาดสมิหลา แหล่งท่องเที่ยวชื่อดังประจำจังหวัด มีสัญลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นที่ยึดจำ คือ ประติมากรรมนางเงือกทอง มีเนื้อที่ประมาณ 130 ไร่ ด้านบริบทนั้น ทิศเหนือติดกับหาดสมิหลายาวไปจนและแหลมสนอ่อน ติดกับทะเลฝั่งอ่าวไทย ด้านทิศตะวันออกติดกับแหลมสมิหลาบริเวณประติมากรรมนางเงือกทอง ทิศใต้ติดกับถนนราชดำเนิน มีภูเขาขนาดเล็กสองลูก คือ เขา-

น้อยและเขาตั่วกวนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจประจำจังหวัดเช่นกัน ทิศตะวันตกติดกับแหลมสนอ่อนและพื้นที่บ้านพักข้าราชการจังหวัดสงขลา ตลอดจนร้านอาหารท้องถิ่นและชุมชนบ้านเรือนของประชาชน ดังรูปภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 ตำแหน่งพื้นที่ตั้งริมหาดสมิหลา สืบค้นจาก www.Google Earth.com เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 ,ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

เมื่อศึกษาในผังเมืองรวมเมืองสงขลาแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่โล่งเพื่อการนันทนาการและการรักษาสิ่งแวดล้อม ดังรูปภาพที่ 4.3

ชุมชนโดยรอบพื้นที่จะเป็นบ้านพักข้าราชการด้านถนนชลเจริญและถนนแหลมสน และมีชุมชนบ้านเรือนประชาชนทั่วไปบริเวณใกล้กับเขาตั่วกวน

พื้นที่เดิมเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติและการนันทนาการ โดยรอบจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญและสถานที่จัดกิจกรรมของจังหวัด ได้แก่ ประติมากรรมนางเงือกทองบริเวณชายหาดสมิหลา สระบัว เขาน้อย เขาตั่วกวน เวทีและลานกิจกรรม ลักษณะการทำกิจกรรมในพื้นที่

และโดยรอบพื้นที่จะเป็นกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวเป็นหลัก มีการจัดเทศกาลในเกือบทุกเดือน โดยรวมแล้วพื้นที่นี้มีการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ตลอดจนมีสถานที่สำคัญอยู่โดยรอบในระยะที่สามารถเดินถึงได้

ภาพที่ 4.3 ภาพแสดงรูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา สืบค้นจาก ผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา โดยสำนักงานโยธาธิการและการผังเมืองจังหวัดสงขลา สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.dpt.go.th/songkhla/main/files/2.pdf>

พื้นที่ศึกษาดังกล่าวมีสถานที่สำคัญทั้งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สถานศึกษา สำนักงานราชการ โดยอยู่ในระยะที่สามารถเดินถึงได้ เช่น ประติมากรรมนางเงือกทองอยู่ติดกับพื้นที่ศึกษาบริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ แหลมสนอ่อนบริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพื้นที่ เขาน้อยและเขาตัวกววน (หมายเลข 7.3 และ 7.4 ตามลำดับ) โดยเขาน้อยจะมีสวนสาธารณะขนาดเล็กอยู่บริเวณทางขึ้นเขาติดกับพื้นที่ศึกษาด้านทิศใต้ บริเวณถนนราชดำเนิน สวนสองทะเล (หมายเลข 7.1) เป็นพื้นที่ปลายสุดของอำเภอเมืองสงขลา มีประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำ บริเวณนี้สามารถรับชมวิวของเมืองสองทะเลได้อย่างชัดเจน คือ ทะเลอ่าวไทยและทะเลสาบสงขลาโดยอยู่ห่างจากพื้นที่ศึกษาไปประมาณ 2 กิโลเมตร อาคารสถานศึกษามีอยู่ 2 แห่งด้วยกันคือ โรงเรียนมหา-

วชิราวุธ (หมายเลข 8.2) อยู่ทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ ระยะห่างจากพื้นที่ศึกษาประมาณ 500 เมตร และโรงเรียนเทศบาลสี่บ้านแหลมทราย (หมายเลข 8.1) ทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ริมถนนราชดำเนินติดกับเขาดังกวน และกลุ่มอาคารราชการ ประกอบไปด้วยศาลากลางจังหวัดสงขลา อาคารเทศบาลอำเภอเมืองสงขลา และศาลแขวงสงขลา โดยจะตั้งอยู่ถัดไปจากโรงเรียนมหาวิทยาลัยวชิราวุธตามลำดับ (หมายเลข 11.7 และ 11.12)

ระบบสาธารณูปโภคทั่วไปมีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคเนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด มีความหนาแน่นของประชากรและชุมชนโดยรอบพื้นที่ค่อนข้างมาก เส้นทางคมนาคมมีถนน 4 เลนหน้าพื้นที่โครงการ เป็นถนนเส้นสำคัญของเมือง และเป็นถนนที่รองรับการจัดงานเทศกาลสำคัญของเมือง เช่น งานชักพระและตักบาตรเทโว เทศกาลอาหารสองทะเล งานสงกรานต์ เป็นต้น

ข้อดีของพื้นที่ศึกษา คือ มีพื้นที่กว้าง ไม่ต้องกังวลเรื่องข้อจำกัดด้านพื้นที่สำหรับการออกแบบ ในพื้นที่มีบทบาทความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยว การทำกิจกรรม และการจัดงานเทศกาลที่สำคัญของเมือง มีสถานที่สำคัญโดยรอบหลายแห่ง เช่น สถานที่ท่องเที่ยว สถานศึกษา อาคารราชการ ชุมชน สถานที่ทางธรรมชาติ มีรูปแบบและประเภทการทำกิจกรรมโดยรอบ รวมถึงกิจกรรมในพื้นที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งจากประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น

ข้อเสียของพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่ตั้งอยู่ริมหาด ต้องคำนึงถึงกฎหมายอาคารริมชายหาด ส่งผลต่อข้อจำกัดด้านการออกแบบ ประกอบกับพื้นที่มีต้นสนบริพัตรอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นข้อมูลด้านพื้นที่ ขั้นตอนการออกแบบจะต้องคำนึงถึงการออกแบบที่เคารพบริบท วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่อยู่โดยรอบ และรบกวนต้นไม้เดิมในพื้นที่ให้น้อยที่สุด

4.1.2 พื้นที่การรถไฟ ถนนทะเลหลวง

ตั้งอยู่บริเวณติดกับถนนทะเลหลวงและถนนเพชรมงคล มีขนาดเนื้อที่โดยประมาณ 28 ไร่ บริบทโดยรอบของพื้นที่ด้านทิศเหนือคือชุมชนริมทางรถไฟ ทิศตะวันออกติดกับถนนเพชรมงคล มีวัดเพชรมงคล โรงเรียนเทศบาลสองอยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษา และมีอาคารบ้านเรือนของประชาชนโดยรอบวัดและโรงเรียน ทิศใต้ติดกับถนนทะเลหลวง ทิศตะวันตกติดกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา ดังรูปภาพที่ 4.4

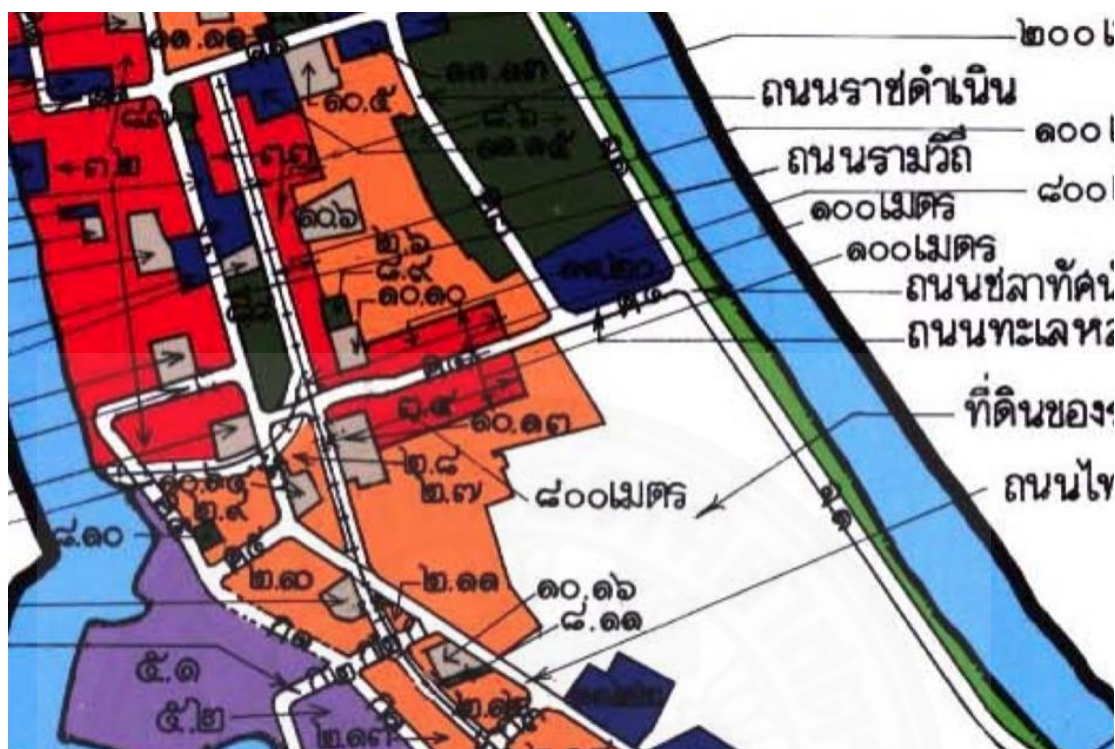

ภาพที่ 4.4 ตำแหน่งพื้นที่ที่ตั้งบริเวณที่ดินของการรถไฟ ถนนทะเลหลวง สืบค้นจาก www.Google Earth.com เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 ,ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

รูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษานั้นเป็นที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและอาคารพักอาศัยหนาแน่นสูง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่จะนำมาศึกษาต่อสำหรับการออกแบบเป็นพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ดังรูปภาพที่ 4.5

ในระยะรัศมี 1.5 กิโลเมตรจากพื้นที่ศึกษานั้น มีอาคารที่สำคัญดังมากมาย ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารสถานศึกษาและศาสนสถาน ตลอดจนพื้นที่ของหน่วยงานราชการ เช่น หาดชลลัทศน์ ทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ บริเวณปลายสุดของถนนทะเลหลวงมีลานเวทีกิจกรรมอยู่โดยมีการแสดงประจำในทุกวันเสาร์โดยมีระยะห่างจากพื้นที่ไปประมาณ 1.3 กิโลเมตร ย่านเมืองเก่าสงขลาอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ มีระยะห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร อาคารสถานพยาบาล อยู่บริเวณถนนริมถนนรามวิถี ห่างจากพื้นที่ศึกษาไปประมาณ 900 เมตร สถานศึกษามีอยู่มากมายหลายแห่งในรัศมี 1.5 กิโลเมตรดังที่กล่าวไปเบื้องต้นและที่แสดงให้เห็นในรูปภาพที่ 4.4 และสถานีรถเมล์สาย ระโนด - สงขลา ริมถนนรามวิถี ห่างจากพื้นที่ศึกษาประมาณ 600 เมตร

ภาพที่ 4.5 ภาพแสดงรูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา สืบค้นจาก ผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา โดย สำนักงานโยธาธิการและการผังเมืองจังหวัดสงขลา สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.dpt.go.th/songkhla/main/files/2.pdf>

พื้นที่เป็นพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย แต่เดิมเป็นพื้นที่คลังน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับรถไฟ กระทั่งรถไฟในอำเภอเมืองสงขลาหยุดให้บริการไปจึงกลายเป็นที่ว่างเปล่าไม่มีการใช้ประโยชน์ใดในพื้นที่ โดยรอบพื้นที่จะเป็นพื้นที่ประเภทที่พักอาศัยซึ่งปลูกอาคารกันอย่างหนาแน่น ในช่วงโมงเร่งด่วนของย่านถนนทะเลหลวงจะมีความหนาแน่นของการจราจร เนื่องมาจากการมีประชากรอาศัยอยู่ในบริเวณโดยรอบที่ค่อนข้างหนาแน่น อีกทั้งในเวลาเช้าและเย็นริมถนนทะเลหลวงจะมีการเปิดเป็นร้านอาหารริมทางโดยพ่อค้าแม่ค้าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบ กิจกรรมโดยรอบจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันเป็นหลัก

ระบบสาธารณูปโภคทั่วไป มีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคเนื่องจากเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด และมีความหนาแน่นของประชากรและชุมชนโดยรอบพื้นที่ค่อนข้างมาก เส้นทางคมนาคม มีถนน 4 เลนหน้าพื้นที่โครงการซึ่งเป็นถนนเส้นสำคัญของเมืองเข้าสู่ย่านชุมชนที่สำคัญ และมีความหนาแน่นของเมือง

ข้อดีของพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนที่อยู่อาศัยของประชาชนหลายชุมชนโดยรอบ มีความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ซึ่งเป็นกิจกรรมอันเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของคนในพื้นที่ มีอาคารสาธารณูปการที่สำคัญอยู่โดยรอบ เช่น สถานศึกษา ศาสนสถาน ธนาคาร สถานีขนส่งประจำทาง อีกทั้งอยู่ใกล้กับถนนเส้นหลักของเมืองสงขลา ทำให้การเดินทางเข้าถึงที่มีความสะดวกสบาย

ข้อเสียของพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่โดยรอบนั้นเป็นพื้นที่ชุมชน ไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญอื่นใกล้เคียง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีเพียงแค่งิจกรรมประจำวันของประชาชนในพื้นที่เพียงเท่านั้น และประกอบกับความหนาแน่นของบ้านเรือนในย่านดังกล่าว ทำให้การจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนมีความติดขัดและวุ่นวายมาก ทำให้เดินทางลำบาก อีกทั้งที่ตั้งเป็นที่ดินของการรถไฟ ซึ่งมีเส้นทางรถไฟสาย สงขลา - หาดใหญ่ ตัดผ่าน แม้ได้ยกเลิกเส้นทางรถไฟเส้นนี้ไปนานแล้ว แต่ในปัจจุบันแผนนโยบายของทางจังหวัดได้ทำการฟื้นฟูเส้นทางรถไฟเส้นทางดังกล่าวให้กลับมาใช้งานได้ตามเดิมเพื่ออำนวยความสะดวกเรื่องการเดินทางของประชาชนระหว่างเขตอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ ตลอดจนอำนวยความสะดวกสบายด้านการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว

4.1.3 พื้นที่การเคหะ ถนนติณสุลานนท์

เป็นที่ดินของการเคหะ ตั้งอยู่ริมถนนติณสุลานนท์ ถนนเส้นนี้เป็นถนนสำหรับรถมุ่งเพื่อเลี่ยงการจราจรคับคั่งในเมือง มีพื้นที่ประมาณ 48 ไร่ บริบทโดยรอบพื้นที่ด้านทิศตะวันออกติดกับชุมชนเคหะ ทิศเหนือติดกับถนนเตาหลวง สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และชุมชนแออัดซึ่งเป็นที่พักของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมประมงใกล้เคียง ทิศตะวันตกติดกับถนนติณสุลานนท์และทะเลสาบสงขลา ทิศใต้ติดกับพื้นที่พักอาศัยและพื้นที่ป่าชายเลนริมทะเลสาบสงขลา ดังรูปภาพที่ 4.6

เมื่อศึกษาจากกฎหมายผังเมืองรวมแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ประเภทเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยดังรูปภาพที่ 4.7

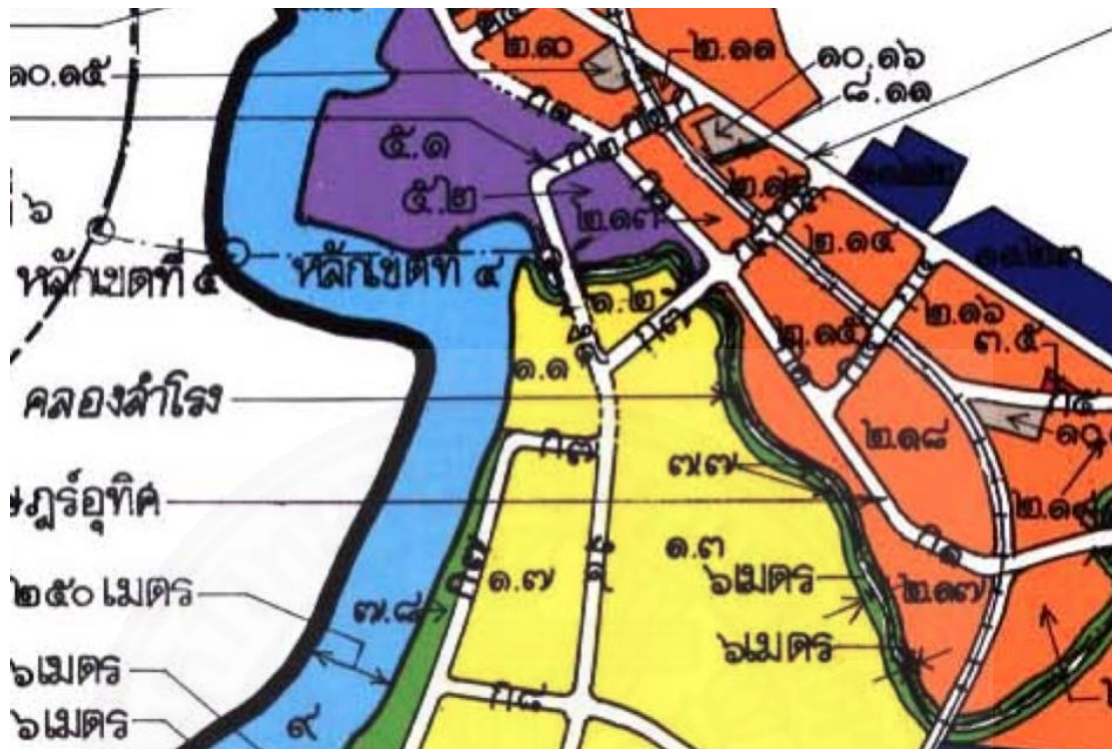
ชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่นั้นประกอบไปด้วยชุมชนรอบถนนเตาหลวง ชุมชนการเคหะ ชุมชนในย่านอุตสาหกรรมประมง และชุมชนที่กระจุกกระจายอยู่ตามแนวถนนติณสุลานนท์

ภาพที่ 4.6 ตำแหน่งพื้นที่ตั้งบริเวณที่ดินของการเคหะแห่งชาติ ถนนดินสุสาน สืบค้นจาก www.Google Earth.com เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 ,ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

การทำกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าวนั้น เนื่องจากพื้นที่เป็นพื้นที่โล่งของการเคหะแห่งชาติ ยังไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ กิจกรรมที่ประชาชนโดยรอบทำนั้นจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในพื้นที่นั้น ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวกับการประมงพื้นบ้าน และอุตสาหกรรมอาหารทะเล ด้านหน้าของพื้นที่จะเป็นทะเลสาบสงขลาซึ่งจะมีชาวบ้านในละแวกนั้นประกอบอาชีพประมงจับสัตว์น้ำให้เห็นในทุกวัน มีท่าเทียบเรือหางยาวของชาวบ้านจอดอยู่ไม่ไกลจากพื้นที่ศึกษาเท่าไรนัก และด้านทิศเหนือมีสวนสาธารณะขนาดเล็กอยู่ จึงมีการทำกิจกรรมนันทนาการและพักผ่อนของประชาชนในช่วงเวลาเช้าและเย็นด้วย

สถานที่สำคัญในรัศมี 1.5 กิโลเมตรจากพื้นที่ศึกษามีดังนี้คือ สวนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ระยะห่างจากพื้นที่ประมาณ 400 เมตรจากทางทิศเหนือของพื้นที่ สถานีขนส่งประจำจังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ใกล้กับเขตอุตสาหกรรมประมงสงขลา ระยะทางจากพื้นที่ศึกษาโดยประมาณคือ 900 เมตรทางด้านทิศเหนือ โรงเรียนเทศบาลหนึ่งถนนนครนอก มีระยะห่างจากพื้นที่โดยประมาณคือ 850 เมตร และเขตอุตสาหกรรมประมงสงขลาซึ่งห่างจากพื้นที่ศึกษา 600 เมตร ทางทิศเหนือของพื้นที่โดยประมาณ

ภาพที่ 4.7 ภาพแสดงรูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา สืบค้นจากผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา โดยสำนักงานโยธาธิการและการผังเมืองจังหวัดสงขลา สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.dpt.go.th/songkhla/main/files/2.pdf>

ระบบสาธารณูปโภคทั่วไปของพื้นที่ยังถือว่าดีและสามารถรองรับการใช้งานจากประชาชนโดยรอบพื้นที่ได้ แต่ยังมีน้อยอยู่เมื่อเทียบกับสองแห่งที่กล่าวมาก่อนหน้า เนื่องจากพื้นที่แห่งนี้ตั้งอยู่ตรงพื้นที่ค่อนข้างออกไปนอกตัวเมือง ทำให้ความคึกคักและความพลุกพล่าน ตลอดจนศูนย์กลางการทำกิจกรรมจึงไม่ค่อยมีปรากฏให้เห็นเมื่อเทียบกับพื้นที่ศึกษาที่ตั้งอยู่ในใจกลางเมือง การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ตรงยังนับว่าค่อนข้างลำบาก จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่นั้น ผู้วิจัยได้ทดลองการเข้าถึงพื้นที่ด้วยการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ แต่รถที่วิ่งผ่านในเส้นทางดังกล่าวนี้มีน้อยมาก อันเนื่องมาจากเส้นทางถนนดินลูกลินที่นั่นจะเป็นเส้นทางที่รถยนต์ส่วนตัวหรือรถขนส่งใช้วิ่งมากกว่า

ข้อดีของพื้นที่ คือ พื้นที่ตั้งอยู่ใกล้กับทะเลสาบสงขลา การสร้างพื้นที่ทำกิจกรรมและอาคารศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในพื้นที่แห่งนี้อาจเป็นช่องทางที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตการทำประมงพื้นถิ่นของชาวสงขลา ประกอบกับความกว้างของพื้นที่ ทำให้สามารถลดข้อจำกัดด้านการออกแบบไปได้

ข้อเสียในพื้นที่ คือ พื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับเขตอุตสาหกรรมประมงสงขลา ทำให้อาจเกิดมลภาวะที่กระทบกับการใช้งานได้ การปล่อยน้ำเสียและขยะอาคารบ้านเรือนและชุมชนแออัดที่ตั้ง

เรียงรายตามแนวคลองเก่าเส่งทำให้เกิดมลภาวะทางกลิ่นเช่นเดียวกัน ในวันที่ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ สามารถได้กลิ่นเหม็นของน้ำในคลองเก่าเส่งที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการเดินทาง เข้าถึงพื้นที่ดังกล่าวซึ่งสามารถเข้าถึงสะดวกได้เฉพาะรถยนต์ส่วนตัวเท่านั้น

จากการสำรวจพื้นที่ทางเลือกทั้งสามที่ตั้ง จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่สุดโดยการทำการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียในแต่ละด้าน โดยให้คะแนนเรียงกันตามลำดับ ตั้งแต่ 1 ถึง 5 จากน้อยไปถึงมาก โดยพื้นที่ซึ่งได้คะแนนรวมมากที่สุด จะเป็นพื้นที่สำหรับโครงการ อาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลา ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

เปรียบเทียบเฉลี่ยจากเกณฑ์การเลือกพื้นที่ตั้งเพื่อการออกแบบเป็นพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์ วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

	พื้นที่ริมชายหาดสมิหลา	พื้นที่การรถไฟ ถนนทะเลหลวง	พื้นที่การเคหะ ถนนติณสุลานันท์
ความหนาแน่นของ ชุมชนโดยรอบพื้นที่	4	5	4
ความหลากหลายของ กิจกรรมโดยรอบ	5	3	2
ระบบสาธารณูปโภค และการเข้าถึงพื้นที่	5	5	2
คะแนนรวม	14	13	8

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากการเปรียบเทียบคะแนนจากเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ตั้งที่เหมาะสมนั้น จะเห็นได้ว่า พื้นที่ริมชายหาดสมิหลาได้คะแนนมากที่สุดอันเนื่องมาจากความลงตัวในหลายด้าน ทั้งการตั้งอยู่ใน สถานที่สำคัญของสงขลาอยู่แล้วทำให้สามารถกระจายหรือเชื่อมต่อการใช้งานไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงได้ง่าย และมีรูปแบบการทำกิจกรรมมากกว่าเมื่อเทียบกับอีกสองพื้นที่ อีกทั้งความหลากหลายของการทำ

กิจกรรมในพื้นที่นั้นมีความหลากหลายมากกว่าพื้นที่อื่น เนื่องจากผู้เข้ามาใช้งานในพื้นที่มีความหลากหลาย ทั้งประชาชนในเขตอำเภอเมืองในจังหวัด ภูมิภาคใกล้เคียง แม้กระทั่งจากต่างประเทศ ในขณะที่พื้นที่อื่นนั้นมิกิจกรรมซึ่งเกิดจากประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบเพียงเท่านั้น การเลือกพื้นที่ริมชายหาดสมิหลายังสามารถรองรับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองสงขลาได้อีกด้วย ในขณะที่พื้นที่อื่นไม่มีศักยภาพในด้านนี้ และถึงแม้ว่าความหนาแน่นของชุมชนในพื้นที่ริมหาดสมิหลาจะน้อยกว่าเมื่อเทียบกับพื้นที่การรถไฟ แต่เมื่อมองถึงปัญหาการเวนคืนที่ดินเพื่อบูรณะเส้นทางรถไฟสายสงขลา - หาดใหญ่ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวไม่มีศักยภาพในการนำมาออกแบบได้

4.2 การวิเคราะห์พื้นที่ทางเลือก

พื้นที่ทางเลือก คือ พื้นที่ริมหาดสมิหลา ขนาดพื้นที่ 130 ไร่ พื้นที่แห่งนี้เป็นที่ของทางเทศบาลนครสงขลา โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อสาธารณะประโยชน์และกิจกรรมนันทนาการ ห้ามสร้างอาคารใดที่ไม่ใช่อาคารสาธารณะประโยชน์ทั้งสิ้น แต่โครงการอาคารส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรมนั้น เป็นอาคารที่สร้างและดูแลโดยเทศบาลนครสงขลา เป็นอาคารเพื่อการใช้งานของสาธารณะ จึงสามารถสร้างบนพื้นที่ดังกล่าวได้

4.2.1 ข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่

พื้นที่บริเวณริมหาดสมิหลา พื้นที่ 130 ไร่ เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการกิจกรรมสาธารณะ และนันทนาการตามกฎหมายผังเมืองท้องถิ่นจังหวัดสงขลา มีทิศทางของแสงแดดและลมดังรูปที่ 4.8

4.2.2 การเข้าถึงพื้นที่

พื้นที่ริมหาดสมิหลาดังอยู่ริมถนนราชดำเนินตั้งแต่จากริมสุดทางด้านขวาของพื้นที่ยาวไปจนถึงบริเวณริมสุดทางด้านซ้าย มีถนนตัดกลางพื้นที่คือถนนแหลมสนจากบริเวณช่องเขายาวไปจนถึงบริเวณแหลมสนอ่อนและสวนสองทะเลตามลำดับ การเข้าถึงพื้นที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้โดยทั้งพาหนะส่วนตัวและระบบโดยสารสาธารณะ โดยในเขตอำเภอเมืองสงขลาที่มีระบบสาธารณะดังนี้ ได้แก่ รถตุ๊กตุ๊ก รถสองแถว และรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ซึ่งรถรับจ้างดังกล่าวจะมุ่งให้บริการในช่วงเวลา 6.00 - 21.00 น. โดยเส้นทางที่ระบบขนส่งสาธารณะจะแสดงให้เห็นใน รูปภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.8 ภาพแสดงทิศทางแดด ทิศทางลมในพื้นที่ศึกษาริมชายหาดสมิหลา สืบค้นจาก www.Google Earth.com เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558, ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 4.9 ภาพแสดงเส้นบริการรถบริการสาธารณะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ช่วงเวลาการให้บริการตั้งแต่ 6.00 - 21.00 น. สืบค้นจาก www.Google Earth.com เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558, ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ภายในบริเวณพื้นที่ประกอบไปด้วยพื้นที่หลัก 2 ฝั่งด้วยกัน คือ พื้นที่สระบัวทางด้านซ้ายของแผนที่ และพื้นที่ทางด้านขวาของแผนที่ ประกอบไปด้วยร้านอาหาร ศูนย์บริการทางการแพทย์ และสวนหย่อมซึ่งจะใกล้กับประติมากรรมนางเงือกทอง ซึ่งพื้นที่ทั้ง 2 ฝั่งนั้นจะถูกกั้นด้วยถนนแหลมสนซึ่งลากยาวมาจากถนนสุขุมบริเวณช่องเขายาวไปจนถึงแหลมสนอ่อน มีที่จอดรถเดิมในพื้นที่จำนวน 2 แห่ง รวมสามารถรองรับจำนวนรถได้ประมาณ 200 คัน ดังรูปที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 ภาพแสดงอาณาเขตพื้นที่ศึกษา พื้นที่จอดรถเดิม และบริบทที่สำคัญโดยรอบ สืบค้นจาก www.Google Earth.com เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558, ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.2.3 พื้นที่การสร้างอาคารริมทะเล

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเพื่อวิจัยและออกแบบนั้นเป็นพื้นที่ริมชายฝั่งของอำเภอเมืองสงขลาด้านชายฝั่งอ่าวไทย การศึกษาและออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมจึงต้องคำนึงถึงข้อกำหนดการสร้างอาคารริมชายฝั่งทะเล โดยจะต้องเว้นระยะถอยร่นจากชายหาดเป็นระยะ 6 เมตร จึงจะสามารถก่อสร้างอาคารได้ ต่อมาระยะตั้งแต่ 6 – 10 เมตรนั้นสามารถสร้างได้อาคารได้โดยกำหนดความสูงได้ไม่เกิน 10 เมตร หลังจากระยะ 10 เมตร สามารถออกแบบอาคารโดยกำหนดความสูงได้ไม่เกิน 23 เมตร ดังรูปที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 ภาพแสดงอาณาเขตการสร้างอาคารริมทะเล จากฝั่งเมืองรวมสงขลา โดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดสงขลา สืบค้นเมื่อวันที่ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2558 ,ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.2.4 บรรยากาศโดยรอบพื้นที่

โดยแบ่งเป็นบรรยากาศตามจุดในพื้นที่โครงการแต่ละที่ ดังรูปที่ 4.12 มีทั้งสิ้น 7 ตำแหน่ง ดังนี้

- 4.2.4.1 วงเวียนแหลมสมิหลา
- 4.2.4.2 สวนหย่อมหน้าชายหาดสมิหลา
- 4.2.4.3 ชายหาดสมิหลาติดกับสวนหย่อม
- 4.2.4.4 ชายหาดสมิหลาบริเวณกลุ่มอาคารร้านอาหาร
- 4.2.4.5 ลานโล่งฝั่งป่าสน
- 4.2.4.6 ลานเวทีกิจกรรมและสนามหญ้า
- 4.2.4.7 ลานจอดรถหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

1. วงเวียนแหลมสมิหลา
2. สวนหย่อมหน้าชายหาดสมิหลา
3. ชายหาดสมิหลาบริเวณติดกับสวนหย่อม
4. ชายหาดบริเวณกลุ่มอาคารร้านอาหาร
5. ลานโล่งฝั่งป่าสน
6. ลานเวทีกิจกรรมและสนามหญ้า
7. ลานจอดรถหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 4.12 ภาพแสดงตำแหน่งแสดงบรรยากาศในพื้นที่ จาก www.google earth.com สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 ,ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 4.13 บรรยากาศในพื้นที่ บริเวณวงเวียนแหลมสมิหลา

ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2558

ภาพที่ 4.14 บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณสวนหย่อมหน้าชายหาดสมิหลา

ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558

ภาพที่ 4.15 บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณชายหาดสมิหลาด้านหน้าสวนหย่อม
ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558

ภาพที่ 4.16 บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณชายหาดติดร้านอาหาร
ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558

ภาพที่ 4.17 บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณลานโล่งฝั่งป่าสน
ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558

ภาพที่ 4.18 บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณลานจอดรถหน้าร้านอาหารและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558

ภาพที่ 4.19 บรรยากาศพื้นที่และบริบทโดยรอบ บริเวณลานเวทีกิจกรรม

ที่มา : ผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558

4.3 การทำกิจกรรมในพื้นที่

การทำกิจกรรมในพื้นที่ศึกษานั้นมีความหลากหลายอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นชนิดของการทำกิจกรรม ขนาดของกิจกรรม รูปแบบการใช้พื้นที่ ตลอดจนระยะเวลาที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยจึงทำการแบ่งรูปแบบของการทำกิจกรรมในพื้นที่ศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่ประชาชนในพื้นที่ทำในวันธรรมดา และกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาล

4.3.1 กิจกรรมที่ประชาชนทำประจำวัน

ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง ได้แก่ การค้าขาย กิจกรรมนันทนาการของประชาชนและนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังแสดงให้เห็นในรูป 4.20 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายทั่วทั้งพื้นที่ศึกษาและโดยรอบพื้นที่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปการทำกิจกรรมแต่ละรูปแบบออกเป็นหมวดหมู่และช่วงเวลา จำนวนผู้ใช้งานต่อวันโดยประมาณ ตลอดจนรายละเอียดของการทำกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ของกิจกรรมแต่ละประเภทดังตารางที่ 4.2

ภาพที่ 4.20 ตำแหน่งการทำกิจกรรมในแต่ละประเภทภายในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ
ที่มา : google earth ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4.2

รายละเอียดการทำกิจกรรมประจำวันของประชาชน

กิจกรรม	จำนวนผู้ทำกิจกรรม ต่อวัน	รูปแบบการใช้พื้นที่	ช่วงเวลาการ ทำกิจกรรม
ท่องเที่ยว	300 - 1,000	พื้นที่สวนหย่อม ชายหาดสมิหลา ประติมากรรมนางเงือกทอง	9.00 - 17.00
ทานอาหาร	500 - 2,000	ร้านอาหารบริเวณชายหาด สมิหลา	11.00 - 19.00

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายละเอียดการทำกิจกรรมประจำวันของประชาชน

กิจกรรม	จำนวนผู้ทำกิจกรรม ต่อวัน	รูปแบบการใช้พื้นที่	ช่วงเวลาการทำ กิจกรรม
เล่นน้ำ	100 - 300	บริเวณชายหาดสมิหลาตลอด แนว	14.00 – 18.00
ค้าขาย	50 - 100	ซุ้มร้านค้าบริเวณทางเดินไปยัง ประติมากรรมนางเงือกทอง และบริเวณลานจอดรถหน้า ร้านอาหาร	09.00 – 17.00
ประมง	10 - 20	บริเวณชายหาดใกล้กับป่าสน	24 ชั่วโมง
พักผ่อนและกิจกรรม นันทนาการ	200 - 500	สวนบริเวณสระบัว สวนหย่อม หน้าชายหาดสมิหลา หาดสมิหลา	14.00 -22.00
ออกกำลังกาย	200	พื้นที่ลานโล่งหน้าเวที กิจกรรม ทางเดินเท้าในพื้นที่ ชายหาดสมิหลา	16.00 – 20.00

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

4.3.2 กิจกรรมในช่วงเทศกาล

การจัดงานเทศกาลแทบทุกเทศกาลของอำเภอเมืองสงขลานั้นจะใช้พื้นที่ ลาน
อเนกประสงค์หน้าเวทีกิจกรรมในพื้นที่สระบัวเป็นพื้นที่การทำกิจกรรม ซึ่งในแต่ละกิจกรรมนั้น รูปแบบ
การใช้พื้นที่และขนาดของกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป การจัดกิจกรรมเทศกาลในพื้นที่ศึกษาจึงแบ่ง
ออกเป็น 3 ขนาดตามขนาดของพื้นที่ที่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมในเทศกาลนั้น ดังรูปภาพที่ 4.21 ดังนี้

4.3.2.1 พื้นที่ทั้งบริเวณสระบัวรวมไปถึงลานโล่งฝั่งป่าสน ได้แก่ งานกาชาด,
งานสมโภชเจ้าพ่อหัวเขาแดง, งานชักพระและตักบาตรเทโว, งานลอยกระทง,

4.3.2.2 พื้นที่ลานโล่งฝั่งป่าสน ได้แก่ งานเทศกาลแข่งว่าวประเพณี

4.3.2.3 พื้นที่บริเวณเวทีกิจกรรมและลานหน้าเวทีกิจกรรม การจัดงานคอนเสิร์ต กิจกรรมรายเดือนของทางหน่วยงานที่มาขอใช้พื้นที่ทำกิจกรรม

ภาพที่ 4.21 ตำแหน่งและขนาดของพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมในงานเทศกาลในพื้นที่ศึกษา ที่มา : google earth ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

รูปภาพที่ 4.21 แสดงถึงการใช้พื้นที่ในช่วงงานเทศกาลแต่ละงาน ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีความเหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสรุปออกมาเป็นรายละเอียดการใช้พื้นที่ในช่วงเทศกาลในตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3

รายละเอียดการทำกิจกรรมในช่วงเทศกาล

กิจกรรม	จำนวนผู้ทำกิจกรรม ต่อวัน	รูปแบบการใช้พื้นที่	ช่วงเวลาการ ทำกิจกรรม
งานกาชาด	20,000	เวทีแสดงกิจกรรม เครื่องเล่น สวนสนุกบริเวณลานโล่ง ซุ้มร้านค้าริมทางเดิน	14.00 – 22.00
งานสมโภชเจ้าพ่อ หัวเขาแดง	20,000	เวทีแสดงกิจกรรม ลานโล่ง ซุ้ม ร้านค้าริมทางเดิน และเครื่อง เล่นสวนสนุกบริเวณลานโล่ง	14.00 – 22.00
งานชักพระ	15,000	เวทีแสดงกิจกรรม พื้นที่จอดและ โชว์เรือพระ ซุ้มร้านค้าริม ทางเดิน และเครื่องเล่นสวนสนุก บริเวณลานโล่ง	9.00 – 22.00
งานลอยกระทง	25,000	เวทีแสดงกิจกรรม พื้นที่ลอย กระทงบริเวณสระบัว ซุ้มร้านค้า ริมทางเดิน และลานโล่ง	18.00 – 22.00
แข่งว่าวประเพณี	5,000	ลานโล่งสำหรับแข่งว่าว แต่ละ ประเภท ซุ้มร้านค้าบริเวณริม ทางเดิน และลานโล่งลานแสดง กิจกรรม	09.00 – 18.00
คอนเสิร์ต	3,000 – 20,000	เวทีแสดง และลานโล่งหน้าเวที	18.00 – 24.00
กิจกรรมองค์กรณ์	500 – 1,000	เวทีแสดง และลานโล่งหน้าเวที	-

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การทำกิจกรรมแต่ละประเภทในแต่ละเทศกาลนั้นมีขนาดของกิจกรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนความต้องการใช้พื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขนาดของกิจกรรมนั้นมีตั้งแต่ขนาด 500 คนไปจนถึงขนาด 30,000 คน โดยรูปแบบการใช้พื้นที่นั้นจะมีความใกล้เคียงกัน คือ เป็นลักษณะของลานโล่งอเนกประสงค์และพื้นที่แสดงกิจกรรม ตลอดจนซุ้มร้านค้า ดังนั้น แนวทางการออกแบบพื้นที่เพื่อรองรับการทำกิจกรรมในช่วงเทศกาลจึงควรเป็นพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมของเทศกาลนั้นได้

4.4 การวิเคราะห์จากกรณีศึกษา

จากการศึกษาตัวอย่างกรณีศึกษาของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกรณีสศึกษามาทั้งหมด กรณีด้วยกันดังนี้ คือ

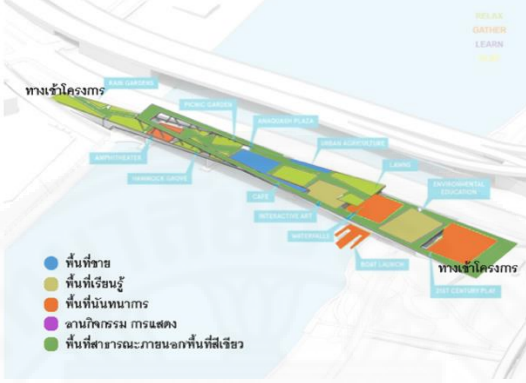
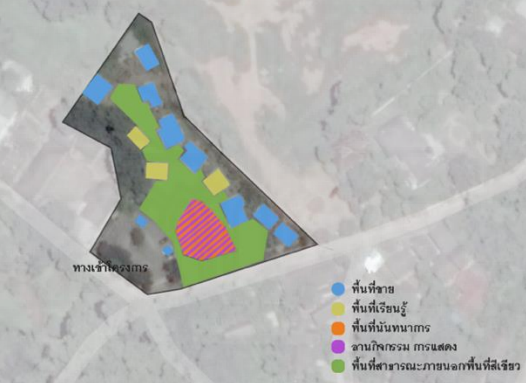
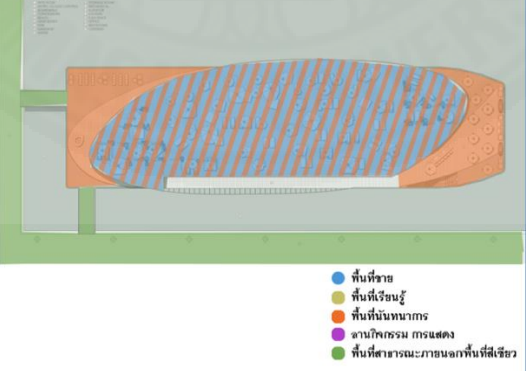
- 4.4.1 โครงการ 11th Street Bridge, Washington DC, USA
- 4.4.2 โครงการบ้านข้างวัด, อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่
- 4.4.3 City Beach NYC, USA
- 4.4.4 Chichu Art Museum, Naoshima Island, Japan
- 4.4.5 Guggenheim Helsinki
- 4.4.6 Heart of Yiwu by Aedas
- 4.4.7 ArtA Cultural Center in Anhem by NL Architect
- 4.4.8 Taichung City Cultural Center by SAANA
- 4.4.9 Taichung City Cultural Center by Sane Architecture

4.4.1 การวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่

การวิเคราะห์พื้นที่กรณีสึกษาทั้ง 9 กรณีนั้น สืบเนื่องมาจากหัวข้อบททวนวรรณกรรม หัวข้อที่ 2.2 ว่าด้วยเรื่องของการออกแบบพื้นที่สาธารณะ กิจกรรมในพื้นที่และการเชื่อมต่อพื้นที่แต่ละส่วนที่ส่งผลต่อความน่าใช้งานของพื้นที่และพฤติกรรมของผู้ใช้งาน

ตารางที่ 4.4

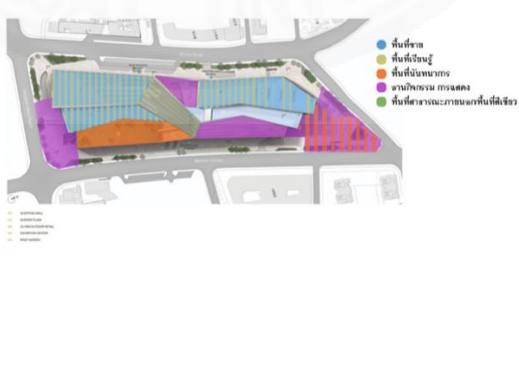
แสดงรูปแบบพื้นที่ของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	ผังอาคาร	รูปแบบพื้นที่
11 th Street Bridge	 <p>ทางเข้าโครงการ</p> <p>LEGEND:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ชาย ● พื้นที่เรียนรู้ ● พื้นที่นันทนาการ ● อานกิจกรรม การแสดง ● พื้นที่สาธารณะภายนอกพื้นที่สีเขียว 	พื้นที่ลานกิจกรรมและพื้นที่สีเขียว เป็นตัวกำหนดรูปทรงของอาคาร และตำแหน่งของการใช้งานในอาคารเช่น ส่วนของการเรียนรู้ เป็นต้น
บ้านข้างวัด	 <p>ทางเข้าโครงการ</p> <p>LEGEND:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ชาย ● พื้นที่เรียนรู้ ● พื้นที่นันทนาการ ● อานกิจกรรม การแสดง ● พื้นที่สาธารณะภายนอกพื้นที่สีเขียว 	อาคาร 11 หลัง เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชายและพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ เชื่อมต่อกับพื้นที่นันทนาการภายนอกอาคารและลานกิจกรรมตรงกลางของโครงการติดกับทางเข้า
City Beach NYC	 <p>LEGEND:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ชาย ● พื้นที่เรียนรู้ ● พื้นที่นันทนาการ ● อานกิจกรรม การแสดง ● พื้นที่สาธารณะภายนอกพื้นที่สีเขียว 	อาคารปิดล้อม ตรงกลางเป็นส่วนของพื้นที่ชาย ล้อมรอบด้วยพื้นที่ทำกิจกรรมและนันทนาการภายนอกอาคาร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

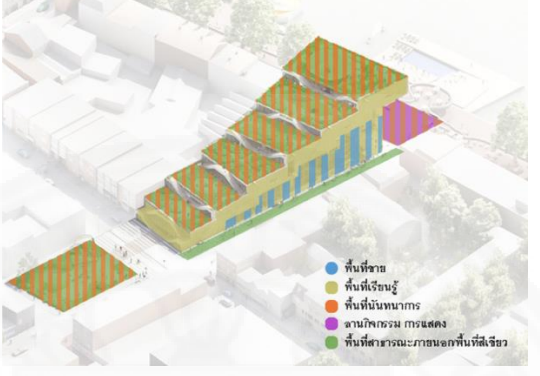

แสดงรูปแบบพื้นที่ของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	ผังอาคาร	รูปแบบพื้นที่
Chichu Art Museum		<p>เป็นกลุ่มอาคาร เชื่อมต่อกันด้วยทางเดิน ซ่อนอยู่ในพื้นดินซึ่งเป็น พื้นที่สีเขียว</p>
Guggenheim Helsinki		<p>อาคารที่แจกจ่ายการใช้ งานด้วยพื้นที่สีเขียวที่ ไหลผ่านตัวอาคารทะลุ ไปยังอีกฝั่งของอาคาร ก่อนจะเชื่อมต่อกับ พื้นที่ นันทนาการ ลาน กิจกรรม พื้นที่ขายและ พื้นที่เรียนรู้</p>
Heart of Yiwu by Aedas		<p>อาคารที่เน้นพื้นที่เรียนรู้ และพื้นที่ พาณิชย์ ภายในอาคาร เชื่อมต่อ กันด้วยพื้นที่ลาน กิจกรรมและ นันทนาการบริเวณ ทางเข้า และรอบอาคาร</p>

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

แสดงรูปแบบพื้นที่ของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	ผังอาคาร	รูปแบบพื้นที่
ArtA Cultural Center		อาคารที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ ภายในและภายนอกอาคารด้วย พื้นที่สีเขียวและลานกิจกรรม
Taichung City Cultural Center by SAANA		พื้นที่เรียนรู้ เชื่อมต่อกับลานกิจกรรมและพื้นที่ภายในอาคารทั้งภายนอกและ ภายในอาคาร ล้อมรอบด้วยพื้นที่ สีเขียว
Taichung City Cultural Center by Sane Architecture		พื้นที่อาคารเป็นพื้นที่เพื่อการ เรียนรู้สลับกับพื้นที่สีเขียว ใช้ช่องว่างจากรูปทรงของอาคาร เป็นพื้นที่ลานกิจกรรมและนันทนาการ ตลอดจนพื้นที่พานิชย์

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาทั้ง 9 กรณี ดังตารางที่ 4.3 จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดวางพื้นที่การใช้งานของอาคารแต่ละแห่งนั้นมีการเรียงลำดับความสัมพันธ์ในการใช้งานของแต่ละส่วนเพื่อให้เป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจในการเข้าไปใช้งาน ตลอดจนเพื่อความเหมาะสมในการใช้งาน เช่น ความเป็นส่วนตัว สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการแสดงออก และมีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมต่อพื้นที่ระหว่างพื้นที่ภายในอาคารและพื้นที่ภายนอกอาคาร เข้าหากันโดยการใช้พื้นที่สีเขียว ลานกิจกรรม และพื้นที่นันทนาการ ตั้งอยู่ระหว่างพื้นที่การใช้งานทั้ง ในและนอกอาคาร เพื่อดึงดูดความสนใจในการใช้งานกันและกันระหว่างพื้นที่ทั้งสอง ให้มีความต่อเนื่องกันในแง่ของการใช้งานเพื่อทำกิจกรรม และผู้ใช้อาคาร และสร้างความรู้สึกเชื่อมต่อกันระหว่างภายในและภายนอกอาคาร

4.4.2 การวิเคราะห์รูปแบบและขนาดพื้นที่ใช้งาน

การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม ในส่วนของการคิดรูปแบบพื้นที่การใช้งานภายในโครงการนั้น นอกจากอิงมาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น การวิเคราะห์รูปแบบการใช้งานจากกรณีศึกษาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้เป็นแนวทางเพื่อการประยุกต์ใช้สำหรับการออกแบบในงานวิจัยต่อไป โดยทำตารางสรุปเปรียบเทียบรูปแบบพื้นที่การใช้งานแต่ละรูปแบบดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5

เปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานและขนาดพื้นที่

รูปแบบการใช้พื้นที่	11 th Street Bridge	บ้าน ข้าง วัด	City Beach NYC	Chichu Art Museum	Guggenheim Helsinki	Heart of Yiwu by Aedas	ArtA Cultural Center in Anhem	Taichung City Cultural Center by SAANA	Taichung City Cultural Center by Sane Architecture	พื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม
สัดส่วนพื้นที่ภายนอก	70%	40%	35%	20%	30%	20%	40%	20%	45%	35%

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

เปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานและขนาดพื้นที่

รูปแบบ การใช้ พื้นที่	11 th Street Bridge	บ้าน ช้าง วัด	City Beach NYC	Chichu Art Museum	Guggen- heim Helsinki	Heart of Yiwu by Aedas	ArtA Cultural Center in Anhem	Taichung City Cultural Center by SAANA	Taichung City Cultural Center by Sane Architecture	พื้นที่ สาธารณะ และ อาคาร ศูนย์ วัฒนธรรม
สัดส่วน พื้นที่ ภายใน	30%	60%	65%	80%	70%	80%	60%	80%	55%	65%
สวน	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ลาน กิจกรรม	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
พื้นที่ออก กำลังกาย	✓		✓					✓		
พื้นที่ พบปะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สนามเด็ก เล่น	✓		✓					✓	✓	
พื้นที่ พำนัก	✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓
พื้นที่จัด นิทรรศการ	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓
เวทีการ แสดง	✓				✓		✓	✓	✓	✓
หอประชุม		✓			✓		✓	✓	✓	✓
พื้นที่ เรียนรู้	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓
ห้องสมุด		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาทั้ง 9 กรณีนั้นมีรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น อาคารบางแห่งเน้นพื้นที่พาณิชย์เพื่อดึงดูดผู้ใช้งาน บางแห่งเน้นเพื่อเป็นพื้นที่เรียนรู้ จากการเปรียบเทียบนั้นจะเห็นว่ารูปแบบการใช้งานที่มีมากที่สุดคือ พื้นที่พบบะ พื้นที่สวน และลานกิจกรรม ต่อมาจะเป็นพื้นที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ได้แก่ พื้นที่เรียนรู้ ห้องสมุด พื้นที่จัดนิทรรศการ ตามมาด้วยพื้นที่ของร้านอาหารและพื้นที่พาณิชย์ ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับอำนวยความสะดวก และเพิ่มความสนใจในการเข้ามาใช้งานในอาคาร โดยข้อมูลดังกล่าวนี้จะนำไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดรูปแบบการใช้งานของงานวิจัยต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์รูปแบบของพื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และรูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นด้วย เพื่อนำผลไปสู่การออกแบบโครงการที่สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งานของคนในพื้นที่และมีรูปแบบการใช้งานที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ตลอดจนให้สามารถใช้งานได้ในทุกโอกาส อีกทั้งเพื่อให้ตัวอาคารและพื้นที่ในโครงการทั้งหมดสามารถแสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทำการเก็บเป็นจำนวน 100 ชุด โดยแบ่งให้มีความหลากหลายในช่วงอายุ อาชีพ และระดับเงินเดือน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายตอบรับความต้องการให้มากที่สุด ข้อมูลจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามมีดังนี้

4.5.1 ความเพียงพอของพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมในเขต อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน

เมื่อสอบถามถึงความเพียงพอของพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาแล้วนั้น ข้อมูลจากแบบสอบถามมีส่วนส่วนความคิดเห็นว่า พื้นที่นั้นมีความไม่เพียงพอต่อความต้องการสำหรับใช้งานคิดเป็นร้อยละ 67.3 และความคิดเห็นว่าพื้นที่ในปัจจุบันมีความเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 32.7 ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6

ร้อยละความคิดเห็นต่อความเพียงพอของพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ความเพียงพอ	ร้อยละ
คิดเห็นว่าเพียงพอ	32.7
คิดเห็นว่าไม่เพียงพอ	67.3

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

เมื่อแจกแจงในแต่ละความเห็นนั้น คำตอบที่คิดว่าไม่เพียงพอส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยทำงานขึ้นไปจนถึงผู้สูงอายุ ในขณะที่ความเห็นที่คิดว่าเพียงพอแล้วนั้นจะอยู่ในวัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน ทำให้สามารถสรุปได้ว่าพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมในปัจจุบันนั้นไม่มีความเพียงพอต่อความต้องการสำหรับคนวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุดังตารางที่ 4.7 และ 4.8

ตารางที่ 4.7

ร้อยละของช่วงอายุกับพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันมีความเพียงพอ

ช่วงอายุ	ร้อยละ
15-25 ปี	21.5
26-35 ปี	28
36-45 ปี	21.5
46-55 ปี	16.5
56 ปีขึ้นไป	15

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.8

ร้อยละช่วงอายุกับพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันไม่มีความเพียงพอ

ช่วงอายุ	ร้อยละ
15-25 ปี	78.5
26-35 ปี	72
36-45 ปี	78.5
46-55 ปี	83.5
56 ปีขึ้นไป	85

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

4.5.2 ความหลากหลายทางการทำกิจกรรมและโอกาสในการใช้งานพื้นที่

คำตอบจากแบบสอบถามถึงความหลากหลายทางกิจกรรมและโอกาสในการทำกิจกรรมของพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันนั้นมีความใกล้เคียงกัน โดยคำตอบที่คิดว่าพื้นที่ในปัจจุบันนั้นมีความหลากหลายเพียงพอแล้วและสามารถใช้ได้ในทุกโอกาสคิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนความคิดเห็นที่คิดว่าพื้นที่ในปัจจุบันยังไม่มี ความหลากหลายของกิจกรรมและไม่สามารถใช้ได้ในช่วงเวลาหรือใน ทุกโอกาสคิดเป็นร้อยละ 54 ดังตารางที่ 4.9

แม้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหลากหลายของกิจกรรมและโอกาสในการใช้พื้นที่มีความใกล้เคียงกัน แต่เมื่อลองวิเคราะห์ตามช่วงอายุแล้วนั้น ประชาชนที่ตอบว่าพื้นที่มีความหลากหลายทางกิจกรรมเพียงพอแล้วจะเป็นคนในช่วงอายุตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน ในขณะที่คำตอบที่คิดว่าพื้นที่ไม่มีความหลากหลายทางกิจกรรมจะเป็นกลุ่มคนในวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 4.10 และ 4.11

ตารางที่ 4.9

ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับความหลากหลายของกิจกรรมและโอกาสในการใช้พื้นที่ในปัจจุบัน

ความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นว่ามีความหลากหลายของกิจกรรม	46
เห็นว่าไม่มีความหลากหลายของกิจกรรม	54

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.10

ร้อยละของช่วงอายุกับพื้นที่ทำกิจกรรมมีความหลากหลาย

ช่วงอายุ	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	33.5
16-25 ปี	20
26-35 ปี	19.5
36-45 ปี	15
46-55 ปี	19
56 ปีขึ้นไป	9

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.11

ร้อยละของช่วงอายุกับพื้นที่ทำกิจกรรมไม่มีความหลากหลาย

ช่วงอายุ	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	66.5
15-25 ปี	80
26-35 ปี	80.5
36-45 ปี	85
46-55 ปี	81
56 ปีขึ้นไป	91

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายของกิจกรรมและโอกาสการใช้งานในพื้นที่ซึ่งไม่มีความเพียงพอ นั้นยังมีปัจจัยที่ทำให้พื้นที่ไม่สามารถเข้าไปใช้งานได้ในทุกโอกาส เช่น ปัจจัยด้านความปลอดภัย ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ในปัจจุบัน ตลอดจนพื้นที่อ้างสิทธิ์ของร้านค้า ข้อมูลดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่าความหลากหลายในการทำกิจกรรมในพื้นที่ในปัจจุบันนั้นมีความเพียงพอสำหรับบุคคลเพียงบางกลุ่ม คือ กลุ่มคนอายุในช่วงวัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน ในขณะที่กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ นั้นยังไม่มี ความหลากหลายเพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งโอกาสในการเข้าไปใช้พื้นที่นั้นยัง ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้ในทุกช่วงเวลาเนื่องด้วยปัจจัยหลายด้าน เช่น ความปลอดภัย ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ในปัจจุบัน และพื้นที่อ้างสิทธิ์ของร้านค้าริมชายหาด

4.5.3 ปัจจัยในการเลือกมาใช้บริการพื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม

ในการเลือกมาทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมนั้นจะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจที่จะมาใช้งานในพื้นที่ โดยมี 5 ปัจจัย ได้แก่ การเดินทางที่สะดวกสบาย บรรยากาศในพื้นที่ ความหลากหลายของกิจกรรม ความปลอดภัย และรูปแบบ

สถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ความคิดเห็นต่อความสำคัญต่อปัจจัยดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ โดยคนในช่วงอายุ 15-30 ปีจะมองถึงความสวยงามของบรรยากาศและความสวยงามทางสถาปัตยกรรมเป็นอันดับแรก รองลงจะเป็นปัจจัยด้านการเดินทางและความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ และปัจจัยเรื่องความปลอดภัยจะเป็นปัจจัยที่เห็นความสำคัญน้อยที่สุด ในขณะที่คนในช่วงวัยกลางคนจะมองความสำคัญด้านความหลากหลายทางกิจกรรมเป็นอันดับแรก รองลงมาจะเป็นปัจจัยด้านการเดินทางและความปลอดภัย กลุ่มผู้สูงอายุจะมองปัจจัยด้านความปลอดภัยเป็นอันดับแรก รองลงมาจะเป็นปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมและการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ ส่วนปัจจัยด้านบรรยากาศและรูปแบบสถาปัตยกรรมจะเป็นปัจจัยที่กลุ่มผู้สูงอายุให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย ดังตารางที่ 4.12 - 4.16

ตารางที่ 4.12

ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละช่วงอายุด้านการเดินทางที่สะดวกสบาย

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5 คะแนน)
ต่ำกว่า 15 ปี	4.33
16 - 25 ปี	4.18
26 - 35 ปี	4.43
36 - 45 ปี	4.50
46-55 ปี	4.54
56 ปีขึ้นไป	4.09

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.13

ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละช่วงอายุด้านบรรยากาศในพื้นที่

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5 คะแนน)
ต่ำกว่า 15 ปี	4.33
16 - 25 ปี	4.00
26 - 35 ปี	4.32
36 - 45 ปี	4.50
46-55 ปี	4.15
56 ปีขึ้นไป	4.27

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ปัจจัยด้านการเดินทางเข้าถึงพื้นที่เป็นปัจจัยที่ต้องนำมาศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการเดินทางเข้าถึงพื้นที่นั้นเป็นปัจจัยที่ประชาชนในจังหวัดให้ความสำคัญมากในทุกช่วงอายุ โดยได้คะแนนเฉลี่ยที่ 4.35 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยช่วงอายุที่ให้คะแนนปัจจัยด้านการเดินทางมากที่สุดคือช่วงอายุ 36-45 และ 45-55ปี

ปัจจัยด้านบรรยากาศได้คะแนนเฉลี่ยรวมทุกช่วงอายุ 4.26 คะแนน ประชาชนในช่วงอายุ 36-45 จะให้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.50 คะแนน

ตารางที่ 4.14

ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละช่วงอายุด้านความหลากหลายของกิจกรรม

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5 คะแนน)
ต่ำกว่า 15 ปี	4.33
16 - 25 ปี	4.87
26 - 35 ปี	4.00
36 - 45 ปี	3.70
46-55 ปี	3.85
56 ปีขึ้นไป	3.55

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ รูปแบบและความหลากหลายของกิจกรรมที่เหมาะสมกับประชาชนในแต่ละช่วงวัย ส่งผลต่อความสนใจที่จะมาใช้งานในพื้นที่ดังกล่าว จากตารางที่ 4.14 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมนั้นได้ค่าเฉลี่ยในช่วงอายุวัยรุ่นมากกว่าช่วงอายุวัยกลางคนไปจนถึงผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในช่วงอายุวัยรุ่นนั้นต้องการพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้งานในช่วงอายุนั้น

ตารางที่ 4.15

ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละช่วงอายุด้านความปลอดภัย

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5 คะแนน)
ต่ำกว่า 15 ปี	4.67
16 - 25 ปี	3.89
26 - 35 ปี	3.96
36 - 45 ปี	4.20
46-55 ปี	4.31
56 ปีขึ้นไป	4.27

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากตารางที่ 4.15 ปัจจัยการใช้พื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชนในจังหวัดสงขลา โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในพื้นที่ในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี และ 36-56 ปีขึ้นไป ในขณะที่ช่วงอายุ 16-35 ปีให้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าสองกลุ่มที่กล่าวมาก่อนหน้า แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันนั้นไม่มีความปลอดภัยเพียงพอสำหรับเด็กผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.16

ค่าเฉลี่ยปัจจัยการเลือกมาใช้พื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละช่วงอายุด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม

ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5 คะแนน)
ต่ำกว่า 15 ปี	4.33
16 - 25 ปี	4.13
26 - 35 ปี	3.68
36 - 45 ปี	3.60
46-55 ปี	3.69
56 ปีขึ้นไป	3.45

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 4.16 เป็นตารางที่แสดงค่าเฉลี่ยปัจจัยการเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม สามารถเห็นได้ว่าประชาชนในจังหวัดสงขลาให้ความสนใจปัจจัยด้านนี้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับปัจจัยข้ออื่น โดยมีประชาชนในช่วงอายุตั้งแต่ต่ำกว่า 15 ปี – 25 ปี ให้คะแนนค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านสถาปัตยกรรมมากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 - 4.16 จะเห็นว่าปัจจัยที่ประชาชนแต่ละวัยให้ความสำคัญที่ใกล้เคียงกันมากที่สุดคือปัจจัยเรื่องการเดินทางเข้าถึงพื้นที่สาธารณะที่มีความสะดวกสบาย รองลงมา เป็นปัจจัยในด้านความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ ให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้ามาใช้งานได้ ปัจจัยต่อมาที่ประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับที่สามคือปัจจัยด้านความปลอดภัย แต่หากแจกแจงตามช่วงอายุแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าช่วงอายุตั้งแต่วัยกลางคนขึ้นไปจนถึงผู้สูงอายุจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากกว่าช่วงอายุวัยรุ่น สองอันดับสุดท้ายเป็นปัจจัยด้านสุนทรียภาพคือบรรยากาศในพื้นที่และปัจจัยด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ โดยคนช่วงวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับปัจจัยสองด้านนี้มากที่สุด ขณะที่ช่วงวัยกลางคนจะมองความสำคัญในการใช้งานและความปลอดภัยมากกว่า

4.5.4 การวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารศูนย์วัฒนธรรม

กระบวนการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา นอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในแต่ละด้านที่ทำให้ประชาชนเกิดความสนใจอยากเข้ามาใช้งานในพื้นที่แล้ว ตัวสถาปัตยกรรมต้องสามารถสื่อสารกับผู้มาใช้งานของอาคารได้ สามารถแสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้นได้อย่างสมบูรณ์และเข้ากับบริบทโดยรอบ ในการแจกสอบถามได้ทำการให้ตัวเลือกสถาปัตยกรรมตัวอย่าง 3 รูปแบบ เพื่อเก็บข้อมูลความต้องการรูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคารศูนย์วัฒนธรรมสำหรับประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตัวเลือก 3 ตัวเลือกสำหรับรูปแบบสถาปัตยกรรมตามความต้องการของคนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้แก่ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่มีความโดดเด่น ดูแปลกตา สามารถดึงดูดความสนใจแก่ผู้ใช้งาน, สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่นำเสนออัตลักษณ์ของพื้นที่ในรูปแบบที่ทันสมัยและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของพื้นที่

ตารางที่ 4.17

ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ความคิดเห็น	ร้อยละ
สถาปัตยกรรมสมัยใหม่	30
สถาปัตยกรรมร่วมสมัย	51.1
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	18.2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากตารางที่ 4.17 รูปแบบสถาปัตยกรรมที่ประชาชนมีความต้องการที่มากที่สุดคืออาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย รองลงมาคือสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นตามลำดับ เมื่อแจกแจงในแต่ละคำตอบนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปในช่วงอายุดังตารางที่ 4.18

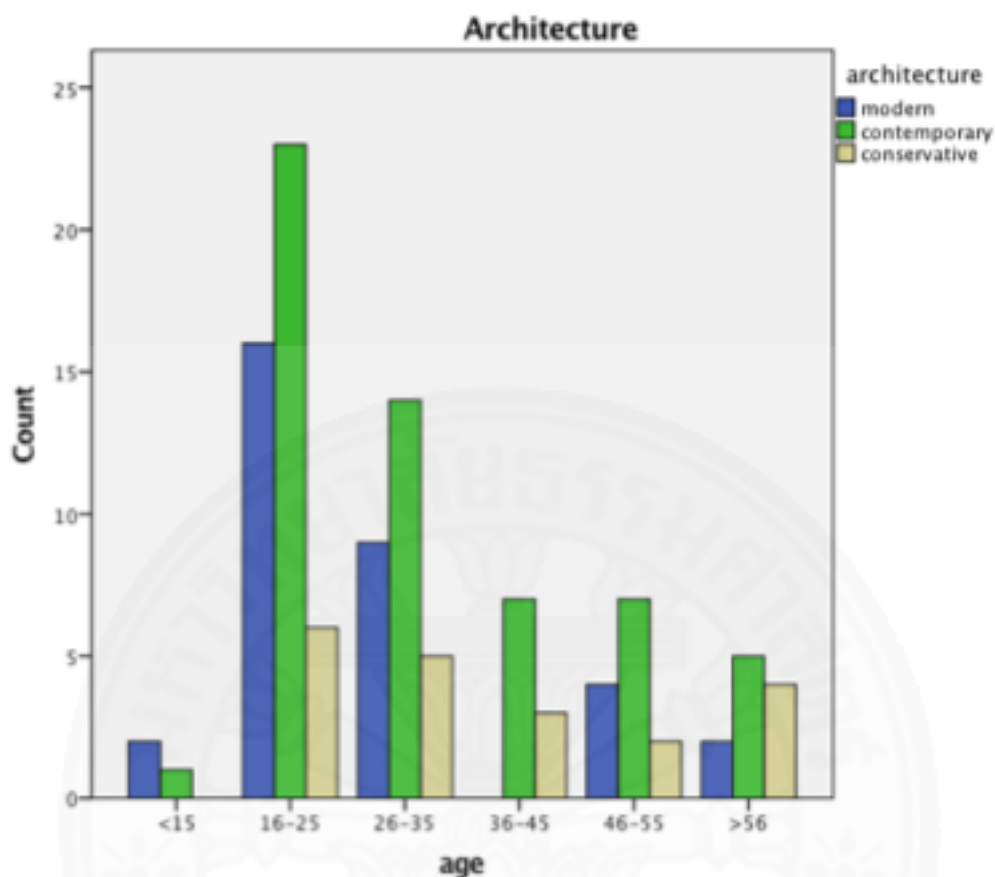
ตารางที่ 4.18

ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมตามอายุ

อายุ	สถาปัตยกรรมสมัยใหม่	สถาปัตยกรรมร่วมสมัย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
15-25 ปี	1.8	0.9	0
26-35 ปี	14.5	20.9	5.5
36-45 ปี	0	6.4	2.7
46-55 ปี	3.6	6.4	1.8
56 ปีขึ้นไป	1.8	4.5	3.6
รวม	30	51.8	18.2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากตารางที่ 4.18 ค่าร้อยละของความต้องการรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่นั้น จะได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนวัยทำงานเป็นจำนวนมาก และได้รับความนิยมจากกลุ่มวัย กลางคนและวัยสูงอายุค่อนข้างน้อย ในขณะที่ความต้องการสถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัยนั้นได้รับความนิยมจากผู้คนในแต่ละวัยในค่าร้อยละที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันเมื่อเทียบกับความต้องการรูปแบบ ของสถาปัตยกรรมรูปแบบอื่น ส่วนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นก็ได้รับความนิยมจากผู้คนในทุกวัยเช่นกัน เพียงแต่เน้นไปในช่วงของคนวัยทำงานขึ้นไปจนถึงผู้สูงอายุที่ให้ความนิยมมากเป็นพิเศษ ดังภาพที่ 4.22

ภาพที่ 4.22 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการทางรูปแบบสถาปัตยกรรม

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

4.5.5 การวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่สาธารณะ

การสร้างพื้นที่สาธารณะให้ประสบความสำเร็จนั้น รูปแบบของพื้นที่ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งพื้นที่สาธารณะในแต่ละท้องที่จะมีความแตกต่างกันไปตามการใช้งานหรือรูปแบบการใช้ชีวิตที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับพื้นที่นั้นตามความต้องการของประชาชนและการทำงานที่เหมาะสม แบบสอบถามที่สอบถามถึงรูปแบบของพื้นที่สาธารณะนั้นต้องการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ตอบรับกับการใช้งานและความต้องการของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตัวเลือกในแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปการของพื้นที่สาธารณะนั้นมีด้วยกันทั้งหมดจำนวน 3 ตัวเลือกคือ ลานโล่งสำหรับจัดกิจกรรมและงานเทศกาล, พื้นที่สวนสำหรับพักผ่อนหรือสำหรับออกกำลังกาย, และรูปแบบพื้นที่ผสมผสานระหว่างลานกิจกรรมและพื้นที่สวน การเก็บข้อมูลจาก

แบบสอบถามนั้น พบว่า รูปแบบของพื้นที่ที่ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลามีความต้องการ คือ พื้นที่ผสมผสานระหว่างลานทำกิจกรรมและพื้นที่สวนเพื่อให้มีการใช้งานที่หลากหลายและตอบ โจทย์การใช้งานสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยคิดเป็นร้อยละเป็น 80 เมื่อแจกแจงลงใน รายละเอียดในแต่ละคำตอบนั้นก็เห็นว่า แต่ละคำตอบนั้นมีความแตกต่างกันแง่ของช่วงอายุเช่นกัน เห็นได้ชัดในรูปแบบของลานกิจกรรมซึ่งจะได้รับความนิยมในเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นจนถึงวัยทำงานเพียง เท่านั้น ในขณะที่รูปแบบพื้นที่แบบสวนและแบบผสมนั้นได้รับความนิยมจากคนในทุกช่วงอายุ อีกทั้ง ยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างอาคารในพื้นที่ให้รักษาสภาพเดิมของพื้นที่ให้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาให้ความสำคัญกับพื้นที่สีเขียวเป็นอย่างมากเช่นกัน ดัง ตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19

ร้อยละความต้องการต่อรูปแบบพื้นที่สาธารณะ

ช่วงอายุ	ลานกิจกรรม	พื้นที่สวน	รูปแบบผสมผสาน	รวม
ต่ำกว่า 15 ปี	0	0	2.7	2.7
16 - 25 ปี	4.5	4.5	31.8	40.9
26 - 35 ปี	2.7	2.7	20	25.5
36 - 45 ปี	0	2.7	6.4	9.1
46-55 ปี	0	9	10.9	11.8
56 ปีขึ้นไป	0.9	1.8	7.3	10

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

4.5.6 การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของอาคารศูนย์วัฒนธรรมกับบริบทพื้นที่

การสร้างอาคารโดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่และสร้างอาคารโดยไม่ทำลายลักษณะ หรือบริบทเดิมของพื้นที่นั้นเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการสอบถามคนในพื้นที่ เกี่ยวกับข้อคิดเห็นเรื่องลักษณะและภาพลักษณ์ของอาคารศูนย์วัฒนธรรมในพื้นที่บริเวณสระบัวว่า อยากให้มีภาพลักษณ์ออกมาในลักษณะใดระหว่าง ตัวอาคารที่มีความโดดเด่นเป็นจุดดึงดูดความสนใจ

แก่ผู้คน, และตัวอาคารที่มีความกลมกลืนไปกับสภาพพื้นที่โดยรอบ ไม่ทำลายบริบทเดิมในพื้นที่มากเกินไป

สืบเนื่องจากหัวข้อที่ 4.5.5 เรื่องข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างอาคารในพื้นที่ บริเวณสระบัวซึ่งประชาชนในเขตอำเภอเมืองที่ได้ทำการเก็บข้อมูลนั้นให้ความสำคัญกับการคงรักษา สภาพเดิมของพื้นที่ไว้ให้มากที่สุด ส่งผลให้คำร้อยละของคำตอบนั้นมีมากในเรื่องการสร้างอาคารให้มี ความกลมกลืนกับสภาพบริบทเดิมของพื้นที่มากกว่าดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20

ร้อยละความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของอาคารศูนย์วัฒนธรรมต่อบริบทในพื้นที่

ช่วงอายุ	ร้อยละ
อาคารรูปแบบโดดเด่น	32.7
อาคารรูปแบบกลมกลืน	67.3

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

โดยคำตอบที่ต้องการให้มีการสร้างอาคารรูปแบบกลมกลืนไปกับบริบทนั้นจะได้ ได้รับความนิยมนอกทุกช่วงอายุโดยเฉพาะวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุที่จะมีความต้องการให้มีการสร้างอาคารให้มีความกลมกลืนกับบริบทโดยรอบ ในขณะที่รูปแบบอาคารที่มีความโดดเด่นนั้นจะได้รับความนิยมน้อยในกลุ่มคนวัยรุ่นจนถึงวัยทำงานเป็นส่วนใหญ่ และยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอีกด้วยว่ามีความต้องการให้มีการสร้างอาคารที่มีความผสมผสานกับระหว่างอาคารที่มีลักษณะที่โดดเด่นและอาคารที่กลมกลืนไปกับสภาพบริบทโดยรอบ ให้อาคารเป็นที่สนใจของผู้คนได้ง่าย แต่ในขณะเดียวกันต้องไม่ทำลายลักษณะหรือสภาพเดิมพื้นที่โดยรอบ หรือหากจะเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ในบริเวณนั้นก็อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงให้มีความน่าใช้งานและมีความสวยงามเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21

ร้อยละความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์อาคารศูนย์วัฒนธรรมต่อบริบทในพื้นที่เทียบกับช่วงอายุ

ช่วงอายุ	อาคารรูปแบบโดดเด่น (ร้อยละ)	อาคารรูปแบบกลมกลืน (ร้อยละ)
ต่ำกว่า 15 ปี	1.8	0.9
16 - 25 ปี	15.6	26.4
26 - 35 ปี	11.8	13.6
36 - 45 ปี	1.8	7.3
46-55 ปี	0.9	10.9
56 ปีขึ้นไป	1.8	8.2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

4.5.7 การวิเคราะห์รูปแบบการใช้งาน

นอกจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมและภาพลักษณ์ของอาคารต่อบริบทแล้วนั้น รูปแบบการใช้งานก็เป็นอีกส่วนที่ไม่สามารถมองข้ามได้ในการออกแบบศูนย์วัฒนธรรมให้มีการใช้งานที่ครอบคลุมได้สำหรับทุกเพศทุกวัย ดังที่เห็นในการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง พบว่า อาคารศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นจะมีรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกันออกไปตามความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตประจำวันของผู้คนในพื้นที่นั้น จากการวิเคราะห์กรณีศึกษานั้นได้แยกหมวดหมู่การใช้งานในศูนย์วัฒนธรรมออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ พื้นที่ทำกิจกรรมทั่วไป, พื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรม, พื้นที่เพื่อการสนับสนุนการศึกษา, และพื้นที่บริการอื่น

คำตอบที่ได้จากการเก็บข้อมูลในข้อนี้จะมีปัจจัยที่ส่งผลให้ความต้องการของรูปแบบการใช้งานมีความแตกต่างกันออกไป เห็นได้ชัดจากข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่ สาธารณะที่จะส่งผลมาสู่ความต้องการทางรูปแบบการใช้งานในโครงการ ในขณะเดียวกัน อายุและ อาชีพยังเป็นอีกปัจจัยในการส่งผลความต้องการทางการใช้งานมีความแตกต่างกันออกไปดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22

ค่าเฉลี่ยความต้องการรูปแบบการใช้งานในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

รูปแบบการใช้งาน	ต่ำกว่า 15 ปี	16 - 25 ปี	26 - 35 ปี	36 - 45 ปี	46-55 ปี	56 ปี ขึ้นไป	ค่าเฉลี่ย รวมทุก ช่วงอายุ
พื้นที่ออกกำลังกาย	5	4.42	4.11	4.40	4.31	4.36	4.34
พื้นที่สวน	4.67	4.27	4.11	4.50	4.15	4.55	4.27
พื้นที่จัดงานเทศกาล	4.33	4.07	4.04	3.70	4.31	4.09	4.06
พื้นที่พบบปะ	3.67	3.96	3.79	3.60	3.69	3.55	3.80
ลานการแสดง	4.67	4.00	3.96	3.70	4.08	4.27	4.02
ลานเอนกประสงค์	4.33	3.98	3.75	3.80	4.38	4.09	3.97
พื้นที่ส่งเสริมอาชีพ ประมงพื้นถิ่น	4.67	4.16	3.71	3.30	3.77	3.64	3.88
พื้นที่สนับสนุนการศึกษา	4.67	4.24	4.39	4.60	4.38	4.55	4.37
สื่อเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์	4.33	4.27	4.18	4.30	4.15	4.18	4.23
พื้นที่จัดนิทรรศการ	4.33	4.27	4.18	4.30	4.15	4.18	4.23
พื้นที่จัดแสดง ศิลปวัฒนธรรม	5.00	4.13	4.04	4.00	4.31	4.55	4.18
โรงละคร	3.67	3.67	3.54	3.60	3.62	3.91	3.62
พื้นที่ส่งเสริมอาชีพ	4.33	4.16	3.89	3.30	4.00	4.00	3.98
พื้นที่ร้านค้าให้เช่า	4.00	3.96	3.86	3.50	3.54	3.18	3.76
ร้านอาหาร	4.33	3.91	3.96	3.60	3.54	3.55	3.83
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.33	3.91	3.96	3.60	3.54	3.55	3.83

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากตารางที่ 4.22 คำตอบที่ได้นั้นจะมีผลมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น อายุ อาชีพ วิถีชีวิต เป็นต้น และดังที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับคำถามเรื่องรูปแบบพื้นที่สาธารณะนั้นว่าควรจะเป็นไปในทิศทางใดระหว่าง ลานกิจกรรม, พื้นที่สีเขียว, และแบบผสมผสาน สามคำตอบดังที่กล่าวนี้ส่งผลให้มีความแตกต่างทางความต้องการของรูปแบบการใช้งานในโครงการ สำหรับในหมวดหมู่การใช้งานแรกนั้น คือ พื้นที่ทำกิจกรรมทั่วไป ผู้ที่ต้องการให้มีลักษณะพื้นที่แบบสวนจะมีความต้องการรูปแบบการใช้งานในลักษณะของสวนมากกว่ารูปแบบการใช้งานแบบงานกิจกรรม เช่นเดียวกับกับทางผู้ที่ต้องการให้มีรูปแบบพื้นที่ในลักษณะของลานกิจกรรมนั้นก็ส่งผลให้มีความจำเป็นไปทางการใช้งานของลานสำหรับจัดงานเทศกาลและทำกิจกรรม แต่โดยรวมแล้วการใช้งานหมวดหมู่พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมทั่วไปนั้นมีความต้องการสำหรับคนในทุกเพศทุกวัย ยกเว้นพื้นที่ที่พบปะที่จะมีค่าร้อยละที่น้อยที่สุด

หมวดหมู่ของพื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรมมีปัจจัยด้านอายุและอาชีพเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รูปแบบการใช้งานแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันออกไป ประกอบกับวิถีชีวิตของ คนในพื้นที่ที่ส่งผลให้บางรูปแบบการใช้งานนั้นไม่มีความจำเป็นสำหรับคนในพื้นที่ เช่น โรงละครที่มีค่าสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับรูปแบบการใช้งานอื่นในหมวดหมู่เดียวกัน พื้นที่เพื่อการส่งเสริมอาชีพพื้นที่นั้นก็มีความสำคัญที่น้อยเช่นกันอันมีเหตุผลมาจากปัจจัยด้านอาชีพและรายได้ โดยผู้มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนจะมีความต้องการพื้นที่รูปแบบนี้มากเป็นพิเศษ

หมวดหมู่พื้นที่สนับสนุนการศึกษาเป็นหมวดหมู่ที่ผู้คนให้ความสำคัญมากในทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะคนในช่วงวัยเรียนไปจนถึงวัยทำงานที่จะให้ความสำคัญกับพื้นที่ดังกล่าวมาก จนถึงบุคลากรด้านการศึกษาก็ให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยห้องสมุดและพื้นที่จัดนิทรรศการจะมีค่าสัดส่วนความต้องการที่มากที่สุด รองลงมาคือพื้นที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

หมวดหมู่สุดท้ายคือหมวดหมู่การใช้งานของพื้นที่บริการซึ่งมีไว้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้มาใช้บริการในโครงการ แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลาให้ความสำคัญกับเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ประกอบด้วยพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสงขลา และพื้นที่เปิดให้เช่าสำหรับร้านค้านั้นจะมีค่าเฉลี่ยด้านความต้องการน้อยที่สุด เนื่องด้วยปัจจัยของการค้ำึงถึงบริบทเดิมของพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวที่สำคัญของจังหวัด ความต้องการพื้นที่สำหรับเช่าเพื่อการค้าขายจึงมีเพียงผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายเดิมอยู่ในพื้นที่ศึกษานั้นเอง

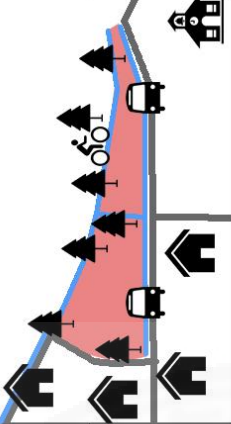
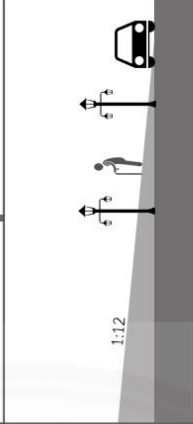
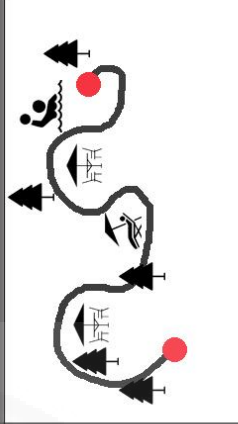
4.6 สรุปแนวทางการออกแบบ

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ ตลอดจนการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความต้องการใช้พื้นที่ของประชาชนในจังหวัดสงขลา เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการออกแบบให้เหมาะสมสำหรับพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา โดยแบ่งแนวทางการออกแบบตามหัวข้อจากการทบทวนวรรณกรรมได้ดังตารางที่ 4.23 ดังนี้ โดยจะนำแนวความคิดจากการวิเคราะห์ในเนื้อหาบทที่ 4 ไปออกแบบเป็นพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา ที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป

ตารางที่ 4.23

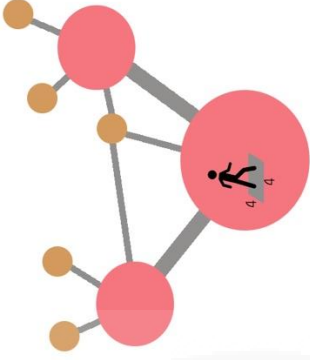
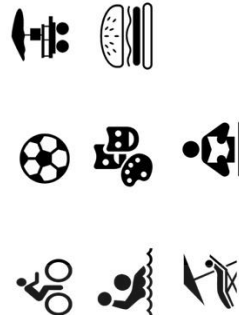
สรุปแนวคิดการออกแบบและที่มา

แนวคิดสนับสนุน	ชื่อผู้วิจัย, ชื่อนางสื่อ	แนวทางการออกแบบ	รูปภาพประกอบตัวอย่างการออกแบบ
แนวคิดการออกแบบพื้นที่ สาธารณะ	Smart Growth, 1990	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างโครงการกับระบบขนส่งสาธารณะ 2. สร้างบรรยากาศทางเท้าและทางจักรยานให้ดึงดูดการใช้งาน มีความร่มรื่น มีโครงข่ายเชื่อมต่อกันทั่วถึงทั้งโครงการตลอดจนพื้นที่สาธารณะข้างเคียง 3. เน้นการใช้ทงกลางแทนบันได ทางลาดที่ระดับความชันไม่เกิน 1 : 12 4. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการ 5. Street Furniture 6. เส้นทางมีลักษณะเป็นเส้นโค้งเพื่อลดความรู้สึกไกล แต่ยังสามารถมองเห็นจุดหมายหรือจุดสิ้นสุดของทางเดินในโครงการได้ 7. ระหว่างทางเดินมีจุดแวะพักหรือพื้นที่ทำกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจให้ใช้งาน 	

ที่มา : ผู้วิจัย 2558

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

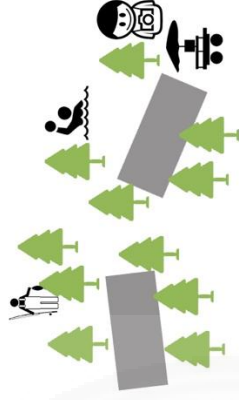
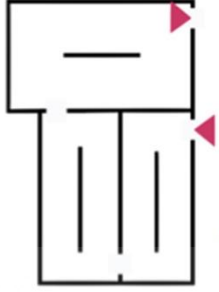
สรุปแนวคิดการออกแบบและที่มา

แนวคิดสนับสนุน	ชื่อผู้วิจัย, ชื่อนิ่งสื่อ	แนวทางการออกแบบ	รูปภาพประกอบตัวอย่างการออกแบบ
แนวคิดการออกแบบพื้นที่ สาธารณะ	นิลบล คล่องเวสสะ, 2553	8. สัดส่วนผู้ใช้งานพื้นที่สีเขียวในพื้นที่สาธารณะ 4 ตารางเมตร / คน	
	สุพักตรา สุทรสุภา, 2540	9. ใช้สถานกิจกรรมเป็นตัวแจกแจงการใช้งานไปยังพื้นที่ใช้ งานแต่ละส่วน	
	Hester, 1975	10. พื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่พละ สนามกิจกรรม พื้นที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่สีเขียว โดยรูปแบบการใช้งานทั้งหมดอ้างอิงตามกรณีศึกษา (หัวข้อ 2.9) และแบบสอบถามความต้องการของ ประชาชน (หัวข้อ 4.7)	

ที่มา : ผู้วิจัย 2558

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

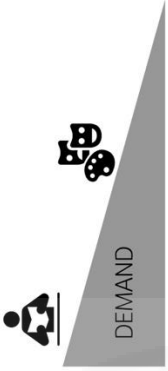
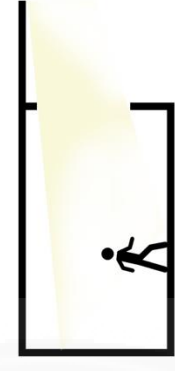
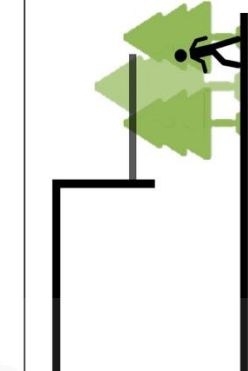
สรุปแนวคิดการออกแบบและที่มา

แนวคิดต้นแบบ	ชื่อผู้วิจัย, ชื่อนั่งสื่อ	แนวทางการออกแบบ	รูปภาพประกอบตัวอย่างการออกแบบ
แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรม	เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551	11. จัดวางกลุ่มอาคารให้ไม่บดบังทัศนียภาพเดิมของพื้นที่ ออกแบบอาคารโดยหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้ในพื้นที่ 12. รักษาตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมเดิมในพื้นที่เอาไว้ เช่น การค้าขาย การท่องเที่ยว กีฬา	
แนวคิดการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม	ปฏิพัทธ์ สุขสถาน, 2537	13. เส้นทางภายในพื้นที่จัดแสดงเป็นรูปแบบโค้งเชื่อมต่อถึงกันเพื่อความสะดวกสำหรับผู้เข้าชมปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการใช้งาน	

ที่มา : ผู้วิจัย 2558

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

สรุปแนวคิดการออกแบบและที่มา

แนวคิดต้นแบบ	ชื่อผู้วิจัย, ชื่อหนังสือ	แนวทางการออกแบบ	รูปภาพประกอบตัวอย่างการออกแบบ
แนวคิดการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม	ศีกานต์ กันธารักษ์, 2552	<p>14. จัดตำแหน่งรูปที่มีการใช้งานเยื่อให้อยู่ในชั้นบนสุด เพื่อดึงดูดใจประชาชนสนใจพื้นที่ใช้งานส่วนอื่นมากขึ้น</p> <p>15. เน้นการใช้แสงแบบ passive ในพื้นที่ส่วนใหญ่ พื้นที่สำนักงานและห้องสมุดเน้นช่องเปิด เพื่อเปิดรับแสงธรรมชาติให้มากที่สุด</p> <p>16. พื้นที่เตรียมความพร้อมและให้เกิดความสงบก่อนการรับชมผลงาน เช่น ลานประติมากรรม พื้นที่สีเขียว</p>	

ที่มา : ผู้วิจัย 2558

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

นำผลวิเคราะห์ในบทก่อนหน้า มาเป็นแนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์และสรุปผลโดยมีรายละเอียดของโครงการ ดังนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์และรายละเอียดโครงการ
- 5.2 บริบทและสถานที่ตั้งโครงการ
- 5.3 แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม
- 5.4 วิเคราะห์แนวทางการออกแบบ
- 5.5 การวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่การใช้งาน
- 5.6 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์

วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา

5.1 วัตถุประสงค์และรายละเอียดโครงการ

การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์เพื่อให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ของประชาชนในชุมชนเขตอำเภอเมืองสงขลา รองรับการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายทั้งในด้านความหลากหลายของรูปแบบการทำกิจกรรม ความหลากหลายของประชาชนผู้เข้ามาใช้งาน ตลอดจนนักท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา รองรับการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายในแต่ละช่วงเวลา อีกทั้งแก้ปัญหาพื้นที่เสื่อมโทรมในช่วงเวลาที่ไม่มีการใช้งาน หรือการจัดวางกลุ่มอาคารเดิมในพื้นที่โครงการซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ประเด็นถัดมาคือจุดประสงค์ในด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมและขยายขอบเขตด้านท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาให้มีพื้นที่และกิจกรรมที่มีความสามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ มีจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักในพื้นที่ คำนวณคิดเป็นร้อยละ 90 นักท่องเที่ยวจากประเทศสิงคโปร์ร้อยละ 5 อินโดนีเซียร้อยละ 3 และประเทศอื่นร้อยละ 2 (มะลิวรรณ แซ่เงิน , 2559) นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวต่างชาติแล้ว จะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยจากต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดมาท่องเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวทั่วทั้งจังหวัดสงขลา รวมไปถึงพื้นที่ศึกษา คือ บริเวณแหลมสมิหลาดด้วย โดยคิดเป็นสัดส่วนระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติและ

นักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นร้อยละ 70 และร้อยละ 30 ตามลำดับ โดยจะมีช่วงเวลาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากเทศกาลและวันหยุดที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศนั่นเอง

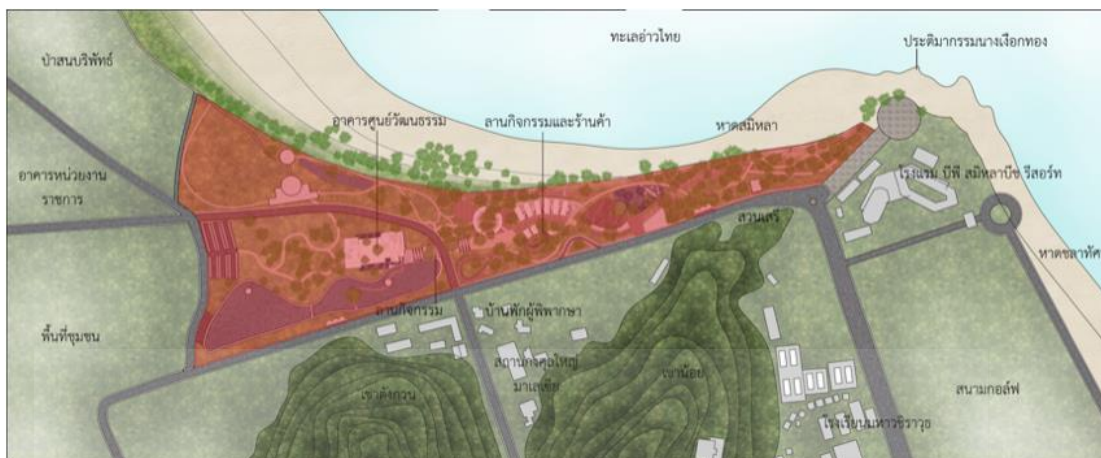
การพัฒนาพื้นที่ศึกษาจะพัฒนาให้มีความหลากหลายของกิจกรรมที่มากขึ้นเพื่อเพิ่มช่องทางหรือตัวเลือกตลอดจนความแปลกใหม่ ดึงดูดการใช้งานของนักท่องเที่ยว ตอรับกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาภายใต้แนวคิดที่ว่า “สงขลามหาสนุก” (ภาคีคนรักสงขลา, 2558)

ประเด็นสุดท้ายคือจุดประสงค์เรื่องความต้องการสร้างสรรค์พื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่กระจายและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ความคิดเห็นของผู้คนในหลายส่วนให้เกิดการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ทั้งในแง่สังคม ศิลปะวัฒนธรรม กิจกรรมที่ทำตลอดจนในแง่ของความรู้เชิงวิชาการ

5.2 บริบทและสถานที่ตั้งโครงการ

พื้นที่ศึกษาเพื่อการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมตั้งอยู่บริเวณริมหาดสมิหลา ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีพื้นที่โดยรวมทั้งสิ้น 130 ไร่ หรือ 288,000 ตารางเมตร โดยมีแนวคิดการวางผังและการจัดโซนนิ่งเป็นสองโซน คือ โซนของแหลมสมิหลา ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา มีประติมากรรมนางเงือกทองเป็นจุดดึงดูดของพื้นที่ อีกโซนหนึ่งเป็นบริเวณของพื้นที่สระบัวซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะเอนกประสงค์ของจังหวัด ประกอบไปด้วยพื้นที่สวน สระน้ำขนาดใหญ่ พื้นที่สำหรับออกกำลังกาย และลานจัดกิจกรรม ซึ่งมีเวทีตั้งอยู่ เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ ทิศเหนือติดกับพื้นที่ศึกษาคือหาดสมิหลาซึ่งเป็นทะเลอ่าวไทย สภาพพื้นที่ของหาดสมิหลาจะมีลักษณะกายภาพในรูปแบบของอ่าวโค้งไปจนถึงบริเวณแหลมสนอ่อน พื้นที่โดยรอบประกอบไปด้วยชุมชนที่พักอาศัยของประชาชนทั่วไปและบ้านพักข้าราชการ ตลอดจนอาคารสำนักงานราชการ และสถานศึกษา ไปจนถึงสนามกีฬา บริเวณทิศตะวันออกของพื้นที่บริเวณแหลมสมิหลามีโรงแรมบีพี สมิหลาบีช รีสอร์ทที่ถัดไปทางด้านทิศใต้เป็นสนามกอล์ฟ และสนามกีฬาติณสูลานนท์ตามลำดับ ด้านทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาเป็นสวนเสรี สวนสาธารณะขนาดเล็กอยู่บริเวณริมเขาน้อย ถัดมาจะเป็นกลุ่มอาคารของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏและกลุ่มอาคารของศาลากลางจังหวัด และที่ว่าการอำเภอตามลำดับ ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 บริบทโดยรอบของพื้นที่ศึกษาโครงการบริเวณริมชายหาดสมิหลา

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ที่สามารถเดินทางได้ 2 ช่องทางคือ โดยพาหนะส่วนตัว และระบบขนส่งมวลชนภายในจังหวัด โดยรถโดยสารที่วิ่งผ่านบริเวณหน้าพื้นที่ศึกษาคือรถตุ๊กตุ๊ก และรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง โดยจะมีท่ารถทั้งสองชนิดประจำอยู่บริเวณพื้นที่บริเวณใกล้กับประติมากรรมนางเงือกทอง จากภาพที่ 5.2 จะเห็นได้ว่าพื้นที่ตั้งของโครงการนั้นมีเส้นทางขนส่งสาธารณะวิ่งผ่าน ซึ่งเส้นทางรถสาธารณะเส้นนี้ยังสามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางขนส่งสาธารณะเส้นทางอื่นได้ด้วย เช่น เส้นทางวิ่งระหว่างอำเภอ เส้นทางรถไฟสาย สงขลา - หาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูให้กลับมาใช้งานใหม่ตามเดิมเพื่อเพิ่มช่องทางการเดินทางระหว่างอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ และอำนวยความสะดวกสบายเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสงขลา ทั้งนี้เส้นทางเดินรถสาธารณะภายในตัวอำเภอเมืองยังสามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางรถรางชมเมืองเก่าของสงขลาได้อีกด้วย (ภาคิณรักสงขลา, 2558) ช่วงเวลาการวิ่งของเส้นทางอยู่จะอยู่ในช่วง 7.00 – 21.00 น. โดยประมาณ ซึ่งนอกเหนือจากช่วงเวลาที่กล่าวมานั้นก็ยังพอมีรถโดยสารอยู่บ้าง แต่จะลดจำนวนน้อยลงตามจำนวนผู้ใช้งานที่น้อยลดลงตามช่วงเวลาในแต่ละวัน

ภาพที่ 5.2 ยังแสดงให้เห็นอีกว่ามีจุดตัดกันของเส้นทางเดินรถแต่ละเส้นนั้นกระจายอยู่ตามจุดที่สำคัญของเมือง ทั้งย่านการค้าของเมือง ย่านชุมชน ดังภาพที่ 5.3 ส่วนพื้นที่ท่องเที่ยวบางส่วนรวมถึงพื้นที่ศึกษานั้นต้องอาศัยเฉพาะการเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะภายในอำเภอหรือเดินทางโดยพาหนะส่วนตัวเท่านั้น

ภาพที่ 5.2 เส้นทางเดินรถสาธารณะภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.3 แสดงบริบทและสถานที่สำคัญโดยรอบในเขตอำเภอเมืองสงขลา

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

จากภาพที่ 5.3 เมืองสงขลานั้นเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางสถานที่ทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยกลุ่มคน 3 กลุ่ม ได้แก่ ชาวไทยจีน ชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม และมีการรับวัฒนธรรมตะวันตกมาบางส่วนในช่วงสมัยของรัชกาลที่ 5 (เมืองสงขลา, 2554) จากภาพที่ 5.3 จะเห็นได้ว่าแหล่งชุมชนที่พักอาศัยของคนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสงขลากระจัดกระจายไปทั่วพื้นที่ตามการ

ขยายตัวของเมืองและการคมนาคม และชุมชนเหล่านั้นยังมีการแบ่งกลุ่มทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ชัดเจนอยู่สืบมาตั้งแต่อดีตจนถึงในสมัยปัจจุบัน พื้นที่โดยรอบศาสนสถานแห่งนั้นจะเป็นพื้นที่ชุมชนที่พักอาศัยของประชาชนที่นับถือศาสนานั้น รวมไปถึงชุมชนชาวประมงที่ยังคงอาศัยอยู่ ณ ที่เดิมมาตั้งแต่อดีต

5.3 แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

สืบเนื่องจากที่มาของงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงปัญหาเรื่องการใช้งานพื้นที่สาธารณะในตัวอำเภอเมือง จังหวัดสงขลามีความไม่เหมาะสมและไม่สามารถรองรับการทำกิจกรรมที่หลากหลายของคนในแต่ละช่วงวัย การเข้าไปใช้งานในพื้นที่ซึ่งมีเวลาเป็นข้อจำกัด ตลอดจนการจัดวางของกลุ่มอาคารเดิมในพื้นที่ได้ทำลายลักษณะทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของพื้นที่ และการจัดวางของกลุ่มอาคารที่ใกล้กับชายหาดจนเกินไปจนเกิดเป็นพื้นที่อ้อมสิทธิ์ของร้านนั้นตามที่อ้างไว้ข้างต้นในเรื่องของปัญหาและที่มาของงานวิจัยและการวิเคราะห์พื้นที่ตั้ง

แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมจึงเป็นการออกแบบพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาการใช้งานในพื้นที่ ตลอดจนความต้องการขยายขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (ภาศิศนรักสงขลา, 2558) โดยแบ่งแนวคิดการออกแบบ เพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ 4 ประเด็น คือ

5.3.1 ประเด็นด้านการออกแบบโดยคำนึงถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่สำคัญทางวัฒนธรรมของประชาชนจังหวัดสงขลา การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมจึงต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับวัฒนธรรมการใช้ชีวิตเดิมในพื้นที่ที่ประชาชนใช้งาน ทั้งการทำกิจกรรมนันทนาการ การประกอบอาชีพ ประกอบกับประเด็นด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้นทำให้ขั้นตอนการออกแบบต้องคำนึงถึงตำแหน่งและทิศทางการวางตัวของอาคารในพื้นที่ศึกษาเพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพเดิมโดยรอบพื้นที่ศึกษาด้วย

5.3.2 ประเด็นด้านการออกแบบลานกิจกรรมโดยใช้พื้นที่ลานเป็นตัวเชื่อมและ แจกแจงไปยังส่วนการใช้งานอื่นในพื้นที่ศึกษา ลานกิจกรรมนั้นเปรียบเสมือนด่านแรกเมื่อมีผู้คน เข้ามาใช้งานในพื้นที่ เปรียบเสมือนพื้นที่ต้อนรับและพบปะ การใช้ประโยชน์จากลานกิจกรรมที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่นั้นสามารถทำให้สามารถกระจายคนให้เข้าไปใช้งานได้มากขึ้นและมีการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่กันได้ง่ายขึ้นด้วย (สุพักตรา สุทรสุภา, 2540) โดยในพื้นที่ศึกษานั้นนอกจากจะใช้ลานกิจกรรมเป็นตัวแจกแจงการใช้งานแล้ว ยังนำมาใช้ประโยชน์ในการเชื่อมพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 ฝั่งเข้าด้วยกัน เนื่องมาจาก

พื้นที่เดิมถูกตัดขาดจากถนนที่ผ่านกลางพื้นที่ทำให้พื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็นฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก

5.3.3 ประเด็นด้านการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมให้มีการใช้งานต่อเนื่องด้วยการแจกแจงพื้นที่การใช้งานของผู้คนจากลานกิจกรรมไปยังพื้นที่ การออกแบบพื้นที่ภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรมก็เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงเช่นกันถึงความสามารถในการแจกแจงผู้คนให้ไปใช้งานในแต่ละพื้นที่ของอาคารได้อย่างครบถ้วน ทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นไหวในการใช้งานอย่างต่อเนื่องกับกิจกรรมต่างๆ และเหมาะสมกับงานในหลายประเภท ทั้งพื้นที่จัดนิทรรศการหมุนเวียน ศูนย์การเรียนรู้ และห้องชมมหรสพ เป็นต้น

5.3.4 ประเด็นด้านรูปแบบการใช้งานในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม ดังที่กล่าวมาข้างต้น การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริมและขยายขอบเขตความสามารถในการทำกิจกรรมในพื้นที่ของประชาชนในจังหวัดสงขลา รวมทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การแก้ปัญหาที่ดีคือการแก้ปัญหาที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานได้ แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาได้ประยุกต์องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 และแบ่งแนวคิดออกเป็น 3 หมวดหมู่ ได้แก่ การออกแบบพื้นที่สาธารณะ, แนวคิดด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม และการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดของแนวคิดการออกแบบในแต่ละประเด็น สรุปออกมาดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1

สรุปกรอบแนวความคิดของการออกแบบและที่มา

แนวคิดสนับสนุน	ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ
แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะ	Smart Growth, 1990	การอำนวยความสะดวกในการเดินทางมาใช้งาน	1.สร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างโครงการกับระบบขนส่งสาธารณะ

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

สรุปกรอบแนวความคิดของการออกแบบและที่มา

แนวคิดสนับสนุน	ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ
		ชุมชนแห่งการเดิน	2. สร้างบรรยากาศทางเท้า และทางจักรยานให้ดึงดูดการใช้งาน มีความร่มรื่น มีโครงข่ายเชื่อมต่อกันทั่วถึง ทั้งโครงการตลอดจนพื้นที่สาธารณะข้างเคียง
แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะ	Smart Growth, 1990	สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ	3. เน้นการใช้ทางลาดแทนการใช้บันได ทางลาดที่ระดับความชันไม่เกิน 1 : 12 4. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการ 5. Street Furniture
		จุดมุ่งหมาย และ พื้นที่แวกะพักระหว่างทาง	6. เส้นทางมีลักษณะเป็นเส้นโค้งเพื่อลดความรู้สึกไกล แต่ยังสามารถมองเห็นจุดหมายหรือจุดสิ้นสุดของทางเดินในโครงการได้ 7. ระหว่างทางเดินมีจุดแวกะพักระหว่างทางหรือพื้นที่ทำกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจให้ใช้งาน

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

สรุปกรอบแนวความคิดของการออกแบบและที่มา

แนวคิดสนับสนุน	ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ
	นิลุบล คล่อง เวสสะ, 2553	การออกแบบพื้นที่สีเขียว	8. สัดส่วนผู้ใช้งานพื้นที่สีเขียวในพื้นที่สาธารณะ 4 ตารางเมตร / คน
	สุพักตรา สุทธสุภา , 2540	รูปแบบของลานกิจกรรม	9. ใช้ลานกิจกรรมเป็นตัว แจกแจงการใช้งานไปยัง พื้นที่แต่ละส่วน
แนวความคิดการออกแบบ พื้นที่สาธารณะ	Hester, 1975	รูปแบบกิจกรรมในพื้นที่ สาธารณะ - ด้านออกกำลังกาย - ด้านความสงบของ จิตใจ - ด้านสังคม - ด้านการเรียนรู้และ ประสบการณ์ใหม่ - ด้านการแข่งขันท้าทาย	10. พื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่พบปะ ลานกิจกรรม พื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่สีเขียว โดยรูปแบบการใช้งาน ทั้งหมดอ้างอิงตาม กรณีศึกษา (หัวข้อ 2.9) และแบบสอบถามความ ต้องการของประชาชน (หัวข้อ 4.7)
แนวคิดเรื่องภูมิทัศน์ วัฒนธรรม	เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551	การเคารพบริบทและ ส่งเสริมบริบทเดิมของ พื้นที่	11. จัดวางกลุ่มอาคารให้ ไม่บดบังทัศนียภาพเดิม ของพื้นที่ออกแบบอาคาร โดยหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้ ในพื้นที่ 12. รักษาตลอดจนส่งเสริม กิจกรรมเดิมในพื้นที่เอาไว้ เช่น การค้าขาย การ ท่องเที่ยวและกีฬา

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

สรุปกรอบแนวความคิดของการออกแบบและที่มา

แนวคิดสนับสนุน	ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ
	ปฏิพัทธ์ สุขสถาน, 2537	การจัดการเส้นทางเดิน ภายในอาคาร	13. เส้นทางภายในพื้นที่ จัดแสดงเป็นรูปแบบโถง เชื่อมต่อกันเพื่อความ คล่องตัวสำหรับการ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับการ ใช้งาน
		การจัดการเส้นทางเดิน ภายในอาคาร	14. จัดตำแหน่งรูปที่มี การใช้งานเยอะให้อยู่ใน ชั้นบนสุด เพื่อดึงดูดให้ ประชาชนสนใจพื้นที่ ใช้งานส่วนอื่นมากขึ้น
แนวคิดการออกแบบ อาคารศูนย์วัฒนธรรม	ศิกานต์ กันธารักษ์, 2552	รูปแบบช่องแสงสำหรับ การใช้งานแต่ละ ประเภท	15. เน้นการใช้แสงแบบ passive ในพื้นที่ส่วน ใหญ่และพื้นที่สำนักงาน เพื่อเปิดรับแสงธรรมชาติให้ มากที่สุด
		รูปแบบการเชื่อมต่อ พื้นที่นอกอาคารและใน อาคาร	16. พื้นที่เตรียมความ พร้อมและให้เกิดความสงบ ก่อนการรับชมผลงาน เช่น ลานประติมากรรม พื้นที่สีเขียว

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

5.4 การออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม

การวิเคราะห์แนวคิดทางการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมนั้น นำแนวคิดที่ได้จากการ ทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมและพื้นที่จัด นิทรรศการมาบูรณาการกับเรื่องแนวคิดเรื่องการกระจายการใช้งานโดยใช้ประโยชน์จากลานกิจกรรม แนวคิดการออกแบบจึงแบ่งออกได้เป็นประเด็น ดังนี้

5.4.1 การแบ่งพื้นที่การใช้งานภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรม

การจากทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งรูปแบบพื้นที่ใช้งาน ภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรมตามความแตกต่างของการใช้งานได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

5.4.1.1 พื้นที่ลานกิจกรรมและวัฒนธรรม

สร้างความสัมพันธ์ระหว่างภายนอกและภายในโครงการ อีกทั้งรูปแบบการจัด นิทรรศการในปัจจุบันที่มีความหลากหลายไม่ตายตัว หรือต้องจำกัดอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม ทำให้เพิ่มความ หลากหลายของรูปแบบการจัดแสดงผลงานให้มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น โดยการออกแบบลาน กิจกรรมในปัจจุบันนั้นยังไม่มีรูปแบบหรือหน้าที่ชัดเจน ลานกิจกรรมจึงสามารถใช้งานได้หลากหลาย หน้าที่ดังนี้

(1) ลานกิจกรรมที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ประกอบด้วย

- จัดแสดงผลงาน ทั้งแบบถาวรและแบบหมุนเวียน
- เป็นพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนระหว่างการรับชมผลงานในอาคารหรือออกมานั่ง

ชมบรรยากาศของโครงการ

- เป็นพื้นที่เชื่อมระหว่างอาคารหรือระหว่างพื้นที่ใช้งานที่แตกต่างกันออกไป มี ทั้งทางเดินในร่มและกลางแจ้งเพื่อประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้ใช้งาน

- พื้นที่จัดกิจกรรม เป็นลานโล่งรองรับการจัดงานที่มีความต่างกันทั้งในแง่ของ ขนาดของกิจกรรม และรูปแบบการทำกิจกรรม

(2) ลานต้อนรับ เป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างโถงต้อนรับกับพื้นที่บริเวณภายนอก อาคาร ใช้สำหรับการรองรับผู้เข้าชม สร้างความต่อเนื่องในการใช้งานจากนอกอาคารไปยัง ภายในอาคาร สามารถใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมของโครงการ ตลอดจนดึงดูดความสนใจให้ผู้คนเข้าไป ใช้งาน ภายในอาคาร

5.4.1.2 พื้นที่บริการสาธารณะ ประกอบด้วย

เป็นพื้นที่แรกเมื่อผู้ใช้งานเข้ามายังภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรม เป็นพื้นที่สำหรับจัดระเบียบผู้เข้าชม จำหน่ายตั๋ว รวมถึงเป็นศูนย์กลางของโครงการในการบริการให้ข้อมูลสำหรับผู้สนใจ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภายนอกกับภายในอาคารอีกด้วย ประกอบไปด้วยส่วนการใช้งาน ดังนี้

- (1) โถงทางเข้าอาคาร พื้นที่ต้อนรับขนาดใหญ่เพื่อรองรับผู้ที่ใช้บริการ ก่อนการรับชมผลงาน มีการสร้างจุดสนใจเพื่อให้เห็นจากภายนอกอาคารเพื่อดึงดูดความสนใจ
- (2) ส่วนต้อนรับและบริการข้อมูล ให้ข้อมูล รายละเอียดของการศึกษา การเข้าชมผลงานที่จัดแสดง
- (3) ร้านเครื่องดื่มหรือร้านอาหาร เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับโครงการนอกการขอใช้พื้นที่จัดแสดง อีกทั้งยังเป็นส่วนที่เพิ่มความดึงดูดหรือเพิ่มจำนวนผู้ใช้ งานให้เข้ามาภายในอาคารอีกด้วย
- (4) ร้านจำหน่ายของที่ระลึก จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ผลงานของโครงการ และเป็นตัวกลางในการซื้อขายผลงานของเจ้าของผลงาน

5.4.1.3 พื้นที่จัดแสดง ประกอบด้วย

- (1) นิทรรศการชั่วคราวหรือนิทรรศการหมุนเวียน เป็นพื้นที่จัดแสดงที่มีการปรับเปลี่ยนผลงานอยู่ตลอดเวลา
- (2) นิทรรศการภายนอก เป็นพื้นที่เปิดโล่งแต่มีการจำกัดอาณาเขตเพื่อกันผู้บุกรุกจากภายนอก นิทรรศการภายนอกจัดแสดงผลงานและเป็นการสร้างพื้นที่เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายนอกและภายในอาคาร
- (3) ส่วนงานระบบสำหรับพื้นที่จัดแสดงงานเพื่อทำการขนย้ายผลงานในนิทรรศการหรือซ่อมแซมผลงานที่ได้รับความเสียหายระหว่างการจัดแสดง จัดเก็บผลงานที่รอการจัดแสดงในโอกาสต่อไปหรือเตรียมส่งผลงานที่ได้รับการซื้อขายแล้ว ตลอดจนเงินเพื่อเก็บทะเบียนเอกสารของชิ้นงานแต่ละชิ้นเพื่อป้องกันการสูญหาย

5.4.1.4 พื้นที่สนับสนุนการศึกษา

เพื่อให้ผู้สนใจได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้านต่างๆ ที่นอกเหนือไปจากการจัดแสดง รวมถึงการจัดสัมมนาหรือการประชุม เพื่อให้อาคารมีส่วนร่วมกับชุมชนมากที่สุด

5.4.1.5 พื้นที่บริการและจัดการ

พื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่ของโครงการทั้งฝ่ายบริหาร สำนักงาน ห้องประชุม รวมไปถึงงานระบบอื่นที่ควรแบ่งแยกจากส่วนจัดแสดงผลงานอย่างชัดเจนเพื่อความปลอดภัย

5.4.2 การจัดตำแหน่งพื้นที่ใช้งาน

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อเป็นแนวทางมาสู่การทำแบบแบบสอบถามเพื่อถามถึงความต้องการทางการใช้งานของประชาชนในจังหวัดสงขลาสำหรับการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อแจกแจงเฉพาะรูปแบบการใช้งานในพื้นที่อาคารศูนย์วัฒนธรรมแล้ว สามารถแจกแจงรูปแบบการใช้งานได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

พื้นที่สนับสนุนการศึกษา ได้แก่ พื้นที่ห้องสมุด พื้นที่การเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงพื้นที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวิเคราะห์จากแบบสอบถามความต้องการจากประชาชนแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่สนับสนุนการศึกษาเป็นรูปแบบการใช้งานที่ประชาชนให้คะแนนเฉลี่ยและมีความสำคัญมากที่สุด รูปแบบการใช้งานในหมวดหมู่พื้นที่สนับสนุนการศึกษาจะได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.7 เต็ม 5 คะแนน

พื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรมและการทำกิจกรรม ประกอบไปด้วย ลานกิจกรรม เวทีการแสดง พื้นที่จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ พื้นที่การใช้งานในหมวดหมู่นี้เมื่อวิเคราะห์จากแบบสอบถามแล้วนั้น จะเห็นว่ารูปแบบการใช้งานบางอย่างที่ประชาชนหลายช่วงอายุไม่ได้ให้ความสำคัญ ได้แก่ โรงละคร และศูนย์ส่งเสริมการประกอบอาชีพ การวิเคราะห์นี้ได้รับการใช้งานในส่วนที่ประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญให้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ให้สามารถใช้งานได้หลากหลายโอกาส เช่น ห้องอเนกประสงค์สำหรับจัดกิจกรรมซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนขนาดได้ตามจำนวนผู้ใช้งานและขนาดของงาน พื้นที่การแสดงนำไปรวมกับโรงละครและโรงภาพยนตร์ โดยรูปแบบการใช้งานที่ประชาชนให้ความสำคัญในกลุ่มนี้เป็นพื้นที่สำหรับการส่งเสริมวัฒนธรรมและการทำกิจกรรมเป็นหลัก

พื้นที่บริการ ได้แก่ พื้นที่ต้อนรับ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนในจังหวัดสงขลาทำให้ทราบได้ว่านอกเหนือจากการใช้งานในด้านการทำกิจกรรมและการศึกษาแล้วนั้น ประชาชนยังต้องการความสะดวกสบายภายในพื้นที่อีกด้วย ประชาชนหลายคนให้ความเห็นไว้ว่าเพื่อเป็นการสร้างแรงดึงดูดให้แก่คนนอกให้เข้ามาใช้งานภายในอาคารให้มากขึ้น ผู้ออกแบบจึงจัดให้พื้นที่บริการอยู่บริเวณด้านหน้าของอาคารซึ่งเชื่อมกับลานกิจกรรมภายนอกอาคารเพื่อเป็นการเชื่อมต่อการใช้งานและสร้างแรงจูงใจให้คนภายนอกอาคารเข้ามาใช้งานยังภายในอาคารให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันได้ออกแบบให้มีพื้นที่การบริการกระจายตัวอยู่ในบางตำแหน่งของพื้นที่ชั้นบนของอาคาร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งานระหว่างการรับชมผลงานหรือการศึกษา

หาความรู้ และเพื่อสร้างความหลากหลายทางกิจกรรมในพื้นที่ชั้นให้มากขึ้น

จากการวิเคราะห์ความต้องการทางรูปแบบการใช้งานในพื้นที่อาคารศูนย์วัฒนธรรม ความต้องการและการให้ความสำคัญต่อรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย ทำให้ผู้ออกแบบจัดให้รูปแบบพื้นที่ใช้งานที่ได้รับความสนใจจากประชาชนมากที่สุดอยู่ชั้นบนสุดของอาคาร หรือบริเวณด้านในสุดของอาคาร รองมาด้วยรูปแบบพื้นที่การใช้งานที่ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับรองลงมาซึ่งก็คือพื้นที่เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรม และบูรณาการแนวคิดเรื่องการแจกแจงการใช้งาน โดยใช้งานกิจกรรมมาอยู่ในอาคารเพื่อเป็นพื้นที่เชื่อมการใช้งานแต่ละส่วนเข้าด้วยกันและช่วยกระจายกิจกรรมไปยังพื้นที่แต่ละส่วนให้ทั่วทั้งโครงการ

5.4.3 รูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการ

อาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นอาคารที่อยู่ในการดูแลของทางเทศบาลนครสงขลา และมีการร่วมมือกับองค์กรอื่นตลอดจนสถาบันการศึกษาภายในจังหวัด เพื่อใช้อาคารศูนย์วัฒนธรรมเป็นพื้นที่กลางสำหรับการกระจายข่าวสารและความรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวภายในจังหวัด จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการท่องเที่ยวภายในจังหวัดทำให้เห็นว่า ประชาชนและนักท่องเที่ยวต้องการสิ่งแปลกใหม่ให้แก่เมืองสงขลา ในขณะที่นักท่องเที่ยวนั้นต้องการความแปลกใหม่ของสถานที่หรือกิจกรรม เพราะนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะเป็นกลุ่มที่มาท่องเที่ยว ณ จังหวัดสงขลาเป็นประจำในทุกปีในช่วงเทศกาล รูปแบบการจัดนิทรรศการที่มีความเหมาะสมกับการใช้งานความต้องการของประชาชนในจังหวัดและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจึงเป็นรูปแบบการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียน โดยจะเปลี่ยนเรื่องและช่วงการจัดตามช่วงเวลาของแต่ละองค์กรจะกำหนด เช่น การจัดนิทรรศการวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาจากสถาบันศึกษา นิทรรศการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมทางองค์กรอิสระ เป็นต้น

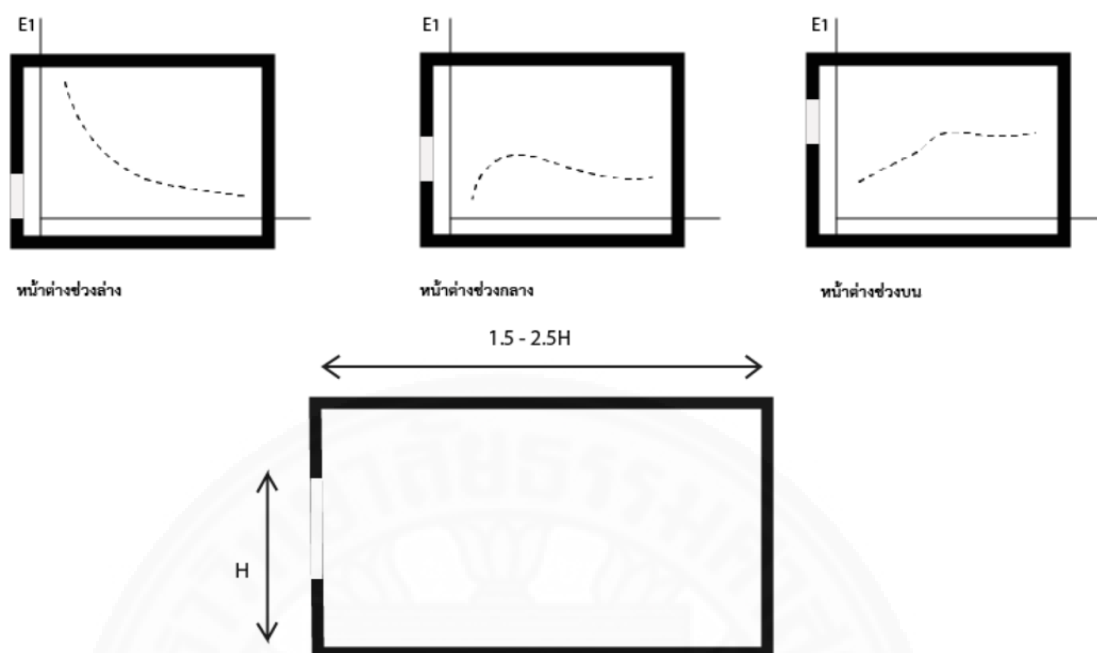
รูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการแบบหมุนเวียนนั้นต้องคำนึงถึงการขนย้ายผลงาน และการจัดนิทรรศการแต่ละครั้งจะมีรูปแบบมีการจัดที่ไม่เหมือนกัน รูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการจึงต้องอำนวยความสะดวกต่อผู้จัดการ ทั้งในเรื่องของขนาดพื้นที่ การขนย้ายผลงาน ดังนั้น รูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการที่มีความเหมาะสมกับการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียนจึงเป็นรูปแบบพื้นที่แบบโถงสูงโถงตั้งรูปภาพที่ 5.4 เพื่อความสะดวกในการติดตั้งผลงาน ความสามารถจัดงานในลักษณะที่หลากหลาย และการกำหนดทิศทางผู้รับชมและหมุนเวียนผู้รับชมได้อย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 5.4 : ตัวอย่างรูปแบบพื้นที่จัดนิทรรศการแบบโถงสู่โถง
ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

5.4.4 การใช้แสงภายในอาคาร

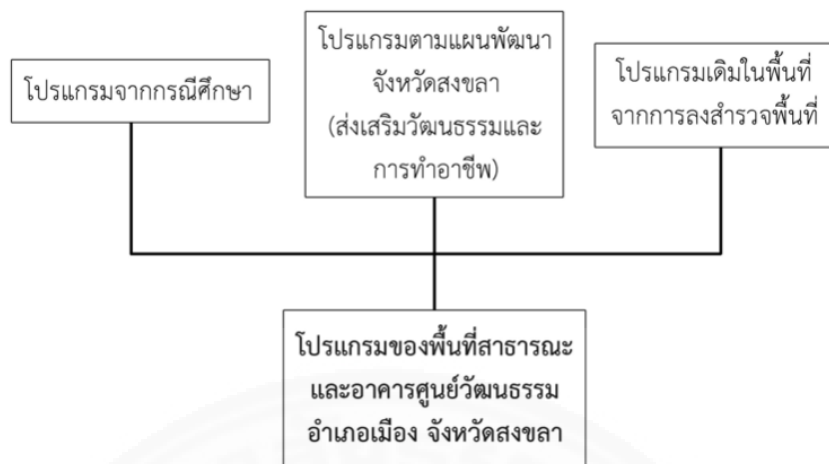
ในอาคารศูนย์วัฒนธรรมนั้นมีการใช้แสงมีแตกต่างกันไปตามการใช้งานแต่ละพื้นที่ โดยในพื้นที่จัดนิทรรศการนั้นจะเน้นให้เป็นการใช้แสงประดิษฐ์มากกว่าการใช้แสงธรรมชาติ เนื่องจากแสงธรรมชาติอาจส่งผลเสียต่อชิ้นงานที่นำมาจัดแสดงได้ (ชมวิชัย เมฆวิเชียร, 2553) อีกทั้งการใช้อุณหภูมิของแสงก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การรับชมนิทรรศการมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยจัดให้แสงบริเวณจัดแสดงผลงานเป็นแสงโทนอุ่น ส่วนพื้นที่อื่น เช่น ทางเดิน ออกแบบให้ใช้แสงแบบโทนเย็น (ศิกานต์ กันธารักษ์, 2552) รวมถึงพื้นที่ซึ่งไม่ต้องคำนึงถึงผลกระทบจากแสงธรรมชาติและพื้นที่ใช้งานที่ต้องงานใช้งานธรรมชาติ เช่น พื้นที่ห้องสมุด พื้นที่ที่ทำงานร่วม เนื่องจากประเทศไทยนั้นตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีความแรงของแสงธรรมชาติอยู่มาก การนำแสงธรรมชาติเข้ามาใช้ภายในอาคารจึงเป็นการใช้แสงแบบ passive (ชมวิชัย เมฆสุวรรณ, 2553) และในขณะเดียวกันก็สร้างพื้นที่ช่องเปิดให้ได้มากที่สุดเพื่อนำแสงธรรมชาติเข้ามายังภายในอาคารให้ได้มากที่สุด (Majorros, 1998)

ภาพที่ 5.5 ลักษณะแสงที่เข้ามาในห้องของช่องแสงแต่ละประเภทและวิธีการคำนวณขนาดช่องแสง
ที่มา : Majorros, (1998) และ Stein and Reynolds, (2000) ดัดแปลงโดยผู้วิจัยผู้วิจัย 2559

5.5 รูปแบบพื้นที่ใช้งาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหารูปแบบพื้นที่ใช้งาน หรือโปรแกรมของโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะ และอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จะต้องใช้ข้อมูลในหลายส่วนเข้ามาประกอบกัน เพื่อนำไปสู่รูปแบบการใช้งานที่เหมาะสมของงานวิจัย ดังภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.6 ที่มาการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่หรือโปรแกรมของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องของการออกแบบพื้นที่สาธารณะ พฤติกรรมของมนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ และปัจจัยในการใช้พื้นที่สาธารณะ ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา การลงสำรวจพื้นที่และนโยบายและแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา ทำให้สามารถแบ่งรูปแบบพื้นที่การใช้งานภายในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมได้เป็นหมวดหมู่ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2

รายละเอียดรูปแบบและขนาดของพื้นที่ใช้งานในโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

หมวดหมู่	รูปแบบพื้นที่	จำนวนผู้ใช้งาน (คน)	จำนวนพื้นที่ ต่อผู้ใช้งาน 1 คน (ตารางเมตร)	พื้นที่รวม (ตารางเมตร)
	ลานกิจกรรม	2,000	0.3	600
	พื้นที่ ออกกำลังกาย	500	1	500

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

แสดงรายละเอียดรูปแบบและขนาดของพื้นที่ใช้งานในโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

หมวดหมู่	รูปแบบพื้นที่	จำนวนผู้ใช้งาน (คน)	จำนวนพื้นที่ ต่อผู้ใช้งาน 1 คน (ตารางเมตร)	พื้นที่รวม (ตารางเมตร)
	เวทีกิจกรรม และลาน เอนกประสงค์	20,000	0.3	6,000
	สวน	1,000	4	4,000
	พื้นที่จัด นิทรรศการ	1,000	0.3	300
	พื้นที่ส่งเสริม การเรียนรู้	500	0.5	250
	ห้องสมุด	1,000	0.5	500
	พื้นที่ส่งเสริม อาชีพ	600	0.3	180
	ร้านอาหาร (7 ร้าน)	350	0.5	1,200
	ร้านค้า (22 ร้าน)	30	0.5	300
	ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว	300	0.5	150

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

นอกจากรูปแบบพื้นที่ใช้งานดังตารางที่ 5.2 นั้น ยังมีพื้นที่รูปแบบอื่น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งานในพื้นที่โครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ดังนี้

ตารางที่ 5.3

แสดงรูปแบบพื้นที่อื่นๆ ของโครงการ

รายละเอียดพื้นที่	ขนาดพื้นที่ (ตารางเมตร)
พื้นที่จอดรถยนต์ 200 คัน จำนวน 3 แห่ง	1,500
พื้นที่จอดรถจักรยานยนต์ 100 คัน 3 แห่ง	450
ห้องน้ำ 50 ห้อง x 2.5 ตารางเมตร	125
พื้นที่เซอร์วิสอาคาร	300
พื้นที่ทิ้งขยะ	200

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

รวมพื้นที่โครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
16,555 ตารางเมตร

5.6 รูปแบบทางสถาปัตยกรรมโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์

5.6.1 การแบ่งโซนนิ่ง

พื้นที่ศึกษาของโครงการตั้งอยู่ ณ ริมหาดสมิหลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ 130 ไร่ โดยประมาณ มีถนนแหลมสนตัดผ่านกลางพื้นที่ ทำให้แบ่งพื้นที่ออกได้เป็นสองฝั่ง คือพื้นที่ฝั่งตะวันออก และพื้นที่ฝั่งตะวันตก ดังภาพที่ 5.6

ภาพที่ 5.7 พื้นที่ศึกษาที่ถูกแบ่งด้วยถนน

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

นอกจากถนนที่เป็นตัวแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองฝั่งแล้ว กลุ่มอาคารร้านอาหารเดิม ในพื้นที่ก็ทำให้เกิดปัญหาด้านการตัดขาดกันของพื้นที่ ทำให้พื้นที่ฝั่งตะวันออกเป็นออกเป็น 2 ฝั่ง เป็นฝั่งซ้ายและขวา ตัวกลุ่มอาคารดังกล่าวยังสร้างปัญหาเรื่องพื้นที่อ่างสิทธิ์ริมชายหาดอีกด้วย อันเนื่องมาจากกลุ่มอาคารร้านอาหารเดิมนั้นตั้งอยู่บริเวณริมชายหาด ทำให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้มารับประทานอาหารไม่สามารถเข้าไปใช้งานหรือทำกิจกรรมในพื้นที่หาดได้ การทำกิจกรรมและการเชื่อมต่อกันระหว่างพื้นที่ฝั่งตะวันออกด้านซ้ายและขวาก็จึงถูกแยกออกจากกันโดยปริยาย ในขณะที่พื้นที่ฝั่งตะวันออกด้านขวานั้นเป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด แต่พื้นที่ทางด้านซ้ายนั้นกลับไม่มีผู้เข้าไปใช้งาน เกิดเป็นพื้นที่รกร้างและเสื่อมโทรม ดังภาพที่ 5.7

ภาพที่ 5.8 พื้นที่ศึกษาฝั่งตะวันออกที่ถูกแบ่งด้วยกลุ่มร้านอาหารเดิม

ที่มา : ผู้วิจัย, 2558

การแบ่งพื้นที่ใช้งานมีการแบ่งโดยใช้เกณฑ์ของลำดับการเข้าถึงพื้นที่แต่ละส่วนโดยใช้ลานกิจกรรมเป็นตัวแจกแจง ดังที่กล่าวมาในตารางที่ 5.1 การจัดวางตำแหน่งของอาคารจะต้องคำนึงถึงการต่อเนื่องให้มีความสลับไหลของกระแสผู้ใช้งานจากภายนอกโครงการไปจนถึงภายในโครงการ ตลอดจนเคารพถึงบริบทเดิม กล่าวคือ การเก็บรักษาสภาพของพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสนและเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว การออกแบบอาคารรักษาทัศนียภาพเดิมของอาคารเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมากในการออกแบบ ขณะเดียวกันตัวอาคารต้องวางตัวในตำแหน่งที่ไม่ทำลายการทำกิจกรรมเดิมในพื้นที่แต่ต้องส่งเสริมให้เกิดการทำกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้เป็นการแสดงถึงการออกแบบอาคารที่ใส่ใจสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาอากาศร้อน ทางผู้วิจัยจึงออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมให้มีพื้นที่ปรับอากาศให้น้อยที่สุด โดยใช้เป็นลมธรรมชาติระบายอากาศระหว่างนอกและในอาคารแทน

ภาพที่ 5.9 แสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งาน

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

จากภาพที่ 5.8 แสดงเห็นว่า การแบ่งพื้นที่ในแต่ละส่วนนั้นมีการคำนึงถึงลำดับการเข้าถึงในแต่ละพื้นที่และการแก้ปัญหาการตัดขาดกันของพื้นที่เดิม โดยออกแบบให้มีลานกิจกรรมเป็นพื้นที่แรกเมื่อเข้าถึงในตัวโครงการก่อนแจกแจงไปยังพื้นที่การใช้งานอื่นทั่วทั้งโครงการ ทางเข้าของโครงการกำหนดให้อยู่ใกล้กับจุดบริการรถสาธารณะของจังหวัดและสถานที่ท่องเที่ยวข้างเคียง อาทิเช่น แหลมสมิหลา ประติมากรรมนางเงือกทอง สวนเสรี เป็นต้น จัดกลุ่มอาคารร้านค้าและร้านอาหารให้อยู่ในพื้นที่เดิมเนื่องจากกลุ่มลูกค้าของร้านอาหารนั้นคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมหาดสมิหลา แต่แก้ปัญหาเรื่องพื้นที่อ่างสิทธิ์ด้วยการเว้นช่องว่างระหว่างอาคาร

ออกแบบทางเดินเชื่อมต่อกับชายหาดให้มีระยะที่มากขึ้น ตลอดจนการใช้ระดับที่ต่างกัน ช่วยแบ่งการใช้งานให้เป็นสัดส่วน ตัวอาคารศูนย์วัฒนธรรมนั้นจัดวางอยู่ในพื้นที่ฝั่งตะวันตกบริเวณริมสระบัวเนื่องจากตัวอาคารที่มีความสูง 15 เมตรนั้นต้องสร้างโดยเว้นระยะห่างจากชายหาดออกมา 50 เมตรโดยประมาณ (ผังเมืองรวมสงขลา, 2549) พื้นที่โดยรอบออกแบบให้เป็นพื้นที่สวนและพื้นที่นันทนาการลัดเลาะไปตลอดแนวทางเดินภายในโครงการตามผลของการสำรวจจากแบบสอบถามของประชาชนในพื้นที่ต่อความต้องการที่มีต่อรูปแบบการใช้งานในโครงการ

5.6.2 เส้นทางสัญจรในโครงการ

การสัญจรในโครงการแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การสัญจรในวันธรรมดาและการสัญจรในวันเทศกาล ในวันธรรมดา ทางสัญจรสามารถเข้าถึงในพื้นที่โครงการได้ทั้งจากด้านถนนราชดำเนินซึ่งอยู่หน้าโครงการและถนนแหลมสนที่ตัดผ่านโครงการ ส่วนในวันเทศกาลนั้นจะมีการปิดถนนแหลมสนกลางพื้นที่โครงการ โดยเส้นทางเข้าโครงการเส้นหลักคือเส้นทางที่เข้ามาจากถนนราชดำเนินเข้าสู่ทางเข้าของโครงการฝั่งตะวันออกของพื้นที่โครงการซึ่งอยู่ติดกับกลุ่มอาคารร้านค้าและร้านอาหาร โดยทางเข้าหลักของโครงการนั้นออกแบบให้เป็นลานรับส่งเพื่อไม่ให้เป็นการทำลายภูมิทัศน์เดิมของพื้นที่ และรักษาการทำกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าวให้ได้มากที่สุด และจัดให้ลานจอดรถอยู่บริเวณริมพื้นที่โครงการฝั่งตะวันตกติดกับถนนชลเจริญ เส้นทางสำรองคือเส้นทางที่แจกมาจากถนนราชดำเนินเข้ามาสู่ถนนแหลมสนก่อนเข้าสู่ทางเข้าโครงการ โดยออกแบบเป็นจุดรับส่งคนเพื่อไม่ให้เป็นการทำลายภูมิทัศน์เดิมของพื้นที่เช่นกัน จากนั้นวิ่งไปตามถนนแหลมสนก่อนเลี้ยวเข้าถนนชลเจริญเข้าสู่ลานจอดรถ ดังภาพที่ 5.9

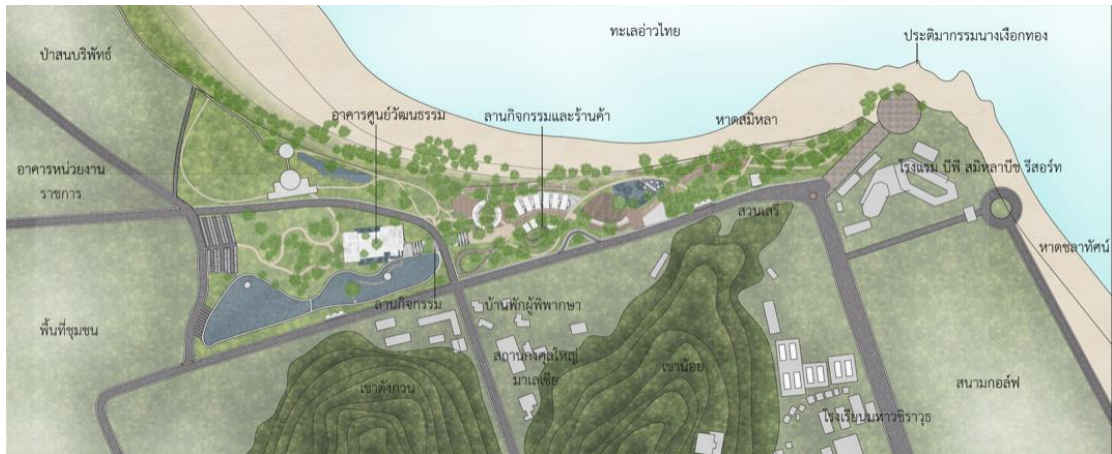
ภาพที่ 5.10 แสดงการเข้าถึงและเส้นทางสัญจรในโครงการ

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

5.6.3 การออกแบบทางสถาปัตยกรรม

เมื่อได้จัดวางและแบ่งพื้นที่แต่ละส่วนภายในโครงการแล้ว จึงทำการออกแบบโดยนำแนวทางการออกแบบที่ได้สรุปไว้ในตาราง 5.1 ประยุกต์เข้ากับการวางตำแหน่งพื้นที่ใช้งานตาม

ภาพที่ 5.9 การออกแบบแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนของอาคารศูนย์วัฒนธรรม และส่วนของพื้นที่สาธารณะบริเวณริมหาดสมิหลา ดังภาพที่ 5.11 และ 5.12

ภาพที่ 5.11 ผังโครงการ

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

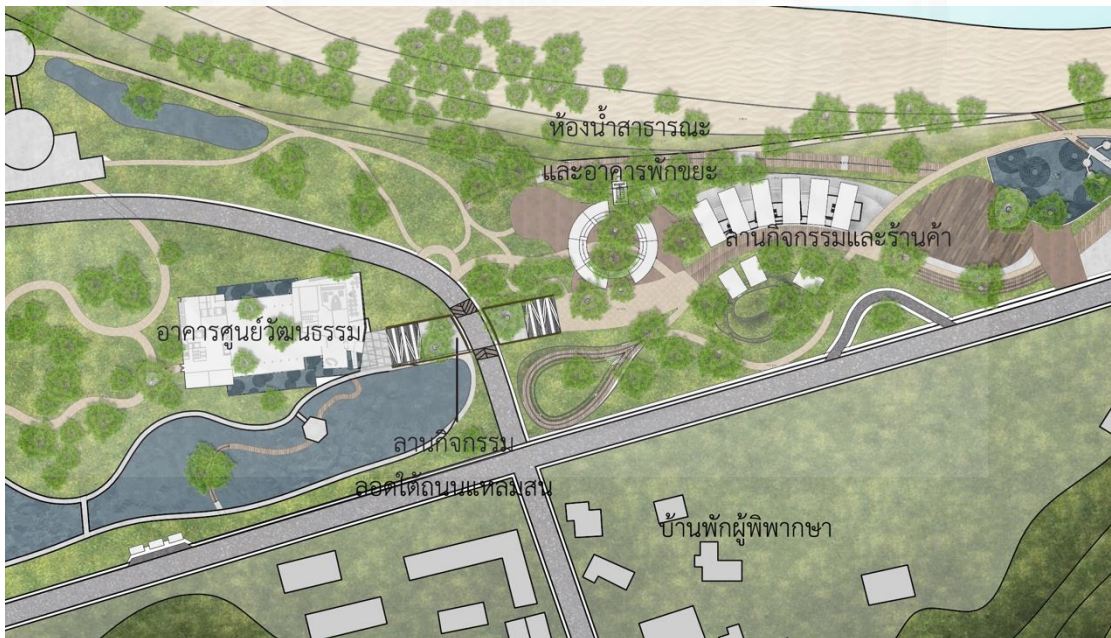
ภาพที่ 5.12 ผังโครงการบริเวณฝั่งอาคารศูนย์วัฒนธรรม

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.13 ผังโครงการบริเวณฝั่งลานกิจกรรมและร้านค้า

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.14 ผังโครงการบริเวณลานกิจกรรมใต้ถนนแหลมสน

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

นอกจากการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยในภาพรวมของโครงการแล้วนั้น การออกแบบตัวอาคารศูนย์วัฒนธรรมก็ต้องใช้แนวคิดการแบ่งพื้นที่ใช้งานภายในอาคารด้วยเช่นกัน โดยอิงมาจากข้อมูลการวิเคราะห์แบบสอบถามถึงความต้องการต่อรูปแบบการใช้งานในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม โดยในตัวอาคารศูนย์วัฒนธรรมนั้นแบ่งพื้นที่การใช้งานออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้ คือ

5.6.3.1 พื้นที่ต้อนรับและบริการ

พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่บริเวณชั้นแรก ด้านหน้าของอาคาร พื้นที่ชั้นล่างมีความสูงโปร่งเพื่อสร้างความรู้สึกเชื่อเชิญคนให้เข้ามาใช้งานและเกิดความรู้สึกน่าสบายเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นระบบเปิด กล่าวคือ เป็นพื้นที่ไม่ปรับอากาศนั่นเอง เมื่อเข้ามาในอาคารจะเจอกับโซนต้อนรับและประชาสัมพันธ์ โดยภายในโถงนี้สามารถเชื่อมต่อกับโซนร้านอาหารด้านหน้าของอาคารได้ด้วย ในขณะที่เดียวกันยังใช้ความโปร่งโล่งของอาคารเป็นตัวเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสายตาระหว่างผู้ใช้งานในร้านอาหารและผู้ใช้งานในศูนย์วัฒนธรรม โดยใช้การจัดภูมิทัศน์เป็นตัวแบ่งความเป็นส่วนตัวของแต่ละพื้นที่ พื้นที่ดังกล่าวแจกลงเข้าไปถึงบริเวณโถงกลางของอาคารก่อนจะแยกไปยังส่วนของงานบริการสำนักงานบริเวณด้านหลังของอาคาร พื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรม และพื้นที่จัดนิทรรศการต่อไปบนชั้นที่ 2

5.6.3.2 พื้นที่จัดนิทรรศการและพื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรม

แบ่งออกเป็นสองโซนด้วยกัน คือ โซนสำหรับจัดนิทรรศการและพื้นที่เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรม พื้นที่จัดนิทรรศการนั้นออกแบบให้เป็นพื้นที่สำหรับจัดในรูปแบบของนิทรรศการหมุนเวียนเพื่อสร้างความสนใจในการใช้งานและสร้างความแปลกใหม่แก่ผู้รับชมให้ไม่รู้สึกลำบากเบื่อจนเกินไป พื้นที่จัดนิทรรศการเป็นพื้นที่ปรับอากาศโดยแบ่งเป็นสองเขต ได้แก่ พื้นที่จัดแสดงผลงานที่มีความอ่อนไหวสูง จะอยู่ในพื้นที่ปิด ไม่มีแสงจากภายนอกอาคารเข้ามาเพื่อรักษาสภาพของชิ้นงานที่นำมาจัดแสดง และส่วนที่สอง คือ ส่วนจัดแสดงที่ตัวชิ้นงานสามารถโดนแสงธรรมชาติได้ พื้นที่ส่วนนี้เปิดช่องแสงแนวยาวเพื่อรับแสงธรรมชาติเข้ามาและในขณะเดียวกันเพื่อให้ผู้รับชมนิทรรศการได้มองเห็นทิศทางของพื้นที่ซึ่งหันไปสู่หาดสมิหลาซึ่งมีเกาะหนูเกาะแมวเป็นจุดนำสายตา พื้นที่ทั้งสองรูปแบบนี้จะเชื่อมเข้าด้วยกันในลักษณะของโถงสูงโถงเพื่อความสะดวกต่อการรับชมผลงานและการถ่ายเทคนที่สะดวกรวดเร็วและเหมาะสมกับการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียน

พื้นที่อีกโซน คือ โซนพื้นที่เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยโรงภาพยนตร์ซึ่งออกแบบให้ใช้งานเป็นโรงละครได้ พื้นที่ทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพ โดยออกแบบให้เป็นห้องเนกประสงค์จำนวนสองห้องโดยสามารถเปิดเชื่อมต่อห้องทั้งสองเข้าด้วยกันได้ในกรณีที่เกิดกิจกรรมขนาดใหญ่

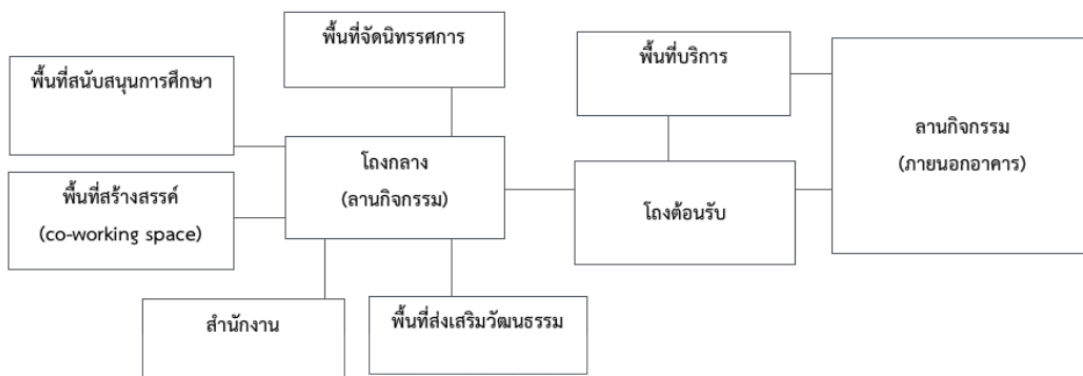

5.6.3.3 พื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้

จัดให้อยู่บนชั้นสามซึ่งเป็นชั้นบนสุดของอาคาร รูปแบบการใช้งานจะประกอบไปด้วยห้องสมุดสำหรับค้นคว้า พื้นที่เรียนรู้ด้วยตัวเอง พื้นที่นั่งนอนพัก พื้นที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พื้นที่ดังกล่าวออกแบบให้เป็นพื้นที่ปรับอากาศเพื่อความสะดวกในการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และพื้นที่อีกด้านของชั้นสามจะเป็นพื้นที่ส่งเสริมทางแลกเปลี่ยนทางความคิด หรือพื้นที่สร้างสรรค์ (creative space) ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับให้ประชาชนได้เข้ามาใช้งานเพื่อทำงาน จัดกิจกรรมที่เป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แต่ละสาขา ประกอบไปด้วยพื้นที่สำหรับนั่งทำงาน พื้นที่สำหรับนั่งประชุม พื้นที่บริการอาหาร และเครื่องดื่มระหว่างทำงานและพื้นที่สวนสำหรับพักผ่อน

พื้นที่สนับสนุนการเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์นั้นออกแบบให้เปิดรับแสงธรรมชาติได้อย่างเต็มที่เพื่อเป็นการลดการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง อีกทั้งใช้ประโยชน์จากที่ตั้งซึ่งอยู่ริมทะเลจึงออกแบบให้พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่เปิด ให้ลมธรรมชาติสามารถพัดเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าวได้

การจัดวางรูปแบบพื้นที่ดังกล่าวทั้งสามรูปแบบนั้น อาศัยผลการวิเคราะห์แบบสอบถามถึงความต้องการต่อรูปแบบการใช้งานในศูนย์วัฒนธรรม โดยจัดให้รูปแบบพื้นที่ที่มีความต้องการจำนวนมากอยู่ชั้นบนสุดของอาคารเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจให้ไปใช้งานยังพื้นที่การใช้งานที่มีความต้องการที่น้อยกว่า พื้นที่การใช้งานที่มีความต้องการสูงคือพื้นที่เพื่อส่งเสริมการศึกษา จึงจัดให้อยู่ชั้นบนสุดของอาคารตามมาด้วยพื้นที่จัดนิทรรศการและพื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรมบนชั้นที่ 2 ของอาคารเนื่องมาจากความต้องการใช้งานพื้นที่ดังกล่าวมีความต้องการน้อยกว่าเมื่อเทียบกับพื้นที่สนับสนุนการศึกษา นอกจากนี้ยังประยุกต์แนวคิดเรื่องการแจกแจงผู้ใช้งานโดยใช้ลานกิจกรรมมาเป็นตัวเชื่อมต่อและกระจายการใช้งานไปยังแต่ละส่วนของอาคารอีกด้วย ดังภาพที่ 5.15

ภาพที่ 5.15 แสดงแนวคิดการเชื่อมต่อของพื้นที่แต่ละส่วนเข้าด้วยกัน

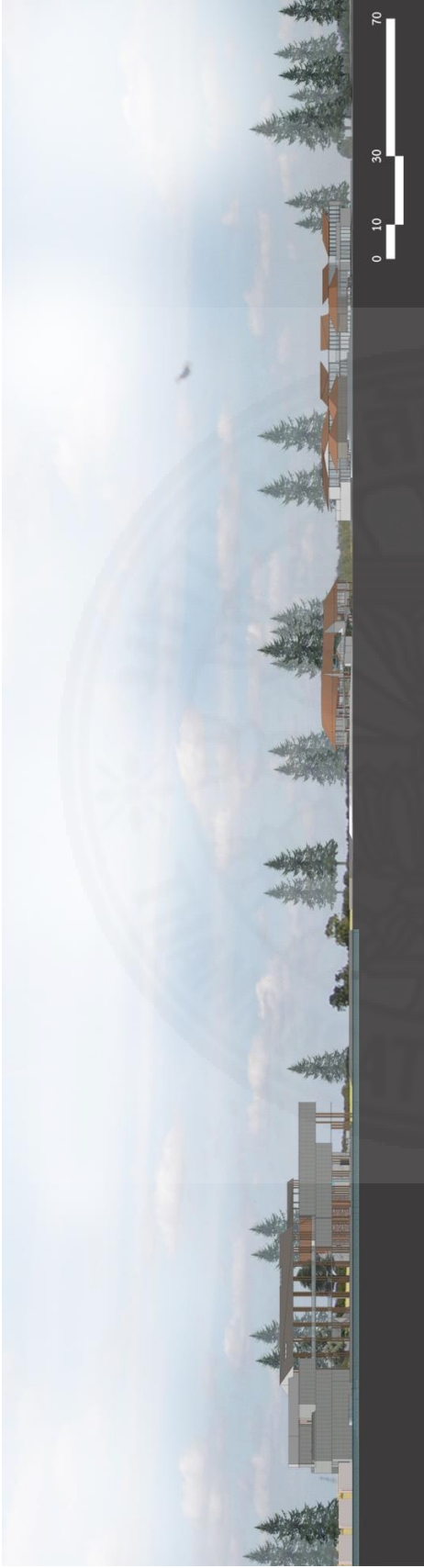
ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

และเนื่องด้วยที่ตั้งของอาคารที่อยู่ริมทะเลดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การออกแบบอาคารจึงออกแบบโดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งซึ่งอยู่ใกล้ทะเล ออกแบบให้พื้นที่ใช้งานในส่วนกลางของอาคารเป็นระบบเปิด เพื่อให้ลมธรรมชาติสามารถพัดเข้ามาภายในอาคารเพื่อเป็นการระบายความร้อนและลดการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองได้ ขณะเดียวกัน การออกแบบพื้นที่ให้เปิดโล่งนั้นยังสามารถทำให้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างภายนอกและภายในอาคารได้อีกด้วย

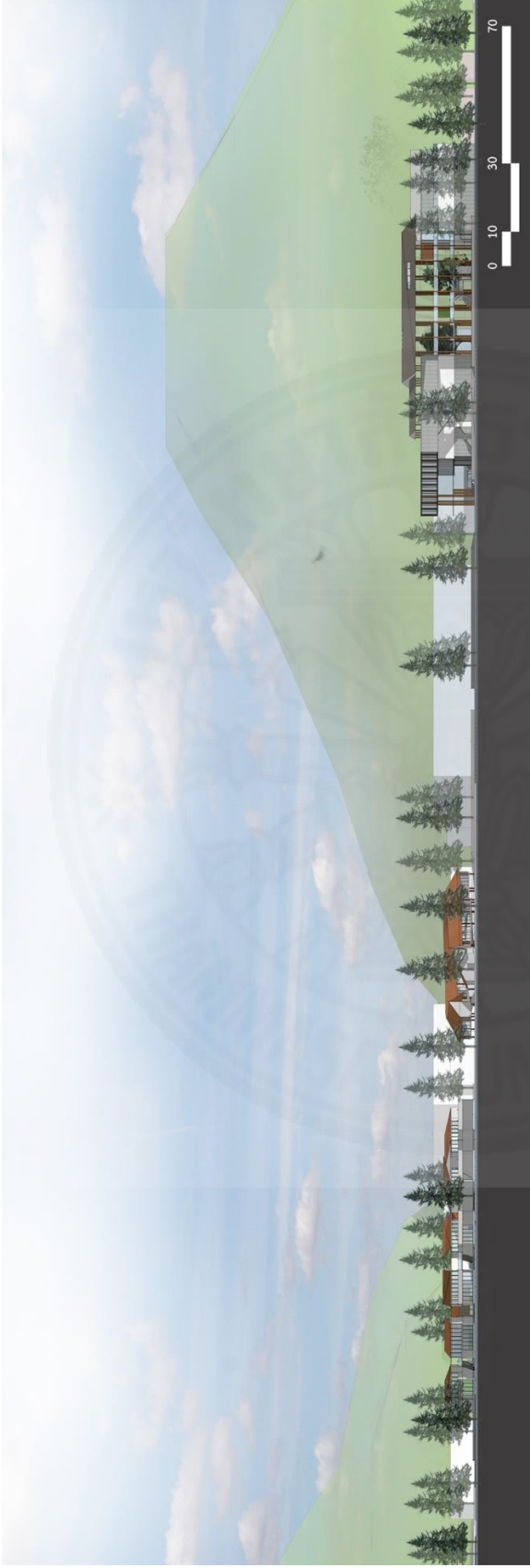
ภาพที่ 5.16 ผังโครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.17 รูปด้านโครงการพื้นที่สาธารณณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม 1

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.18 รูปด้านโครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม 2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

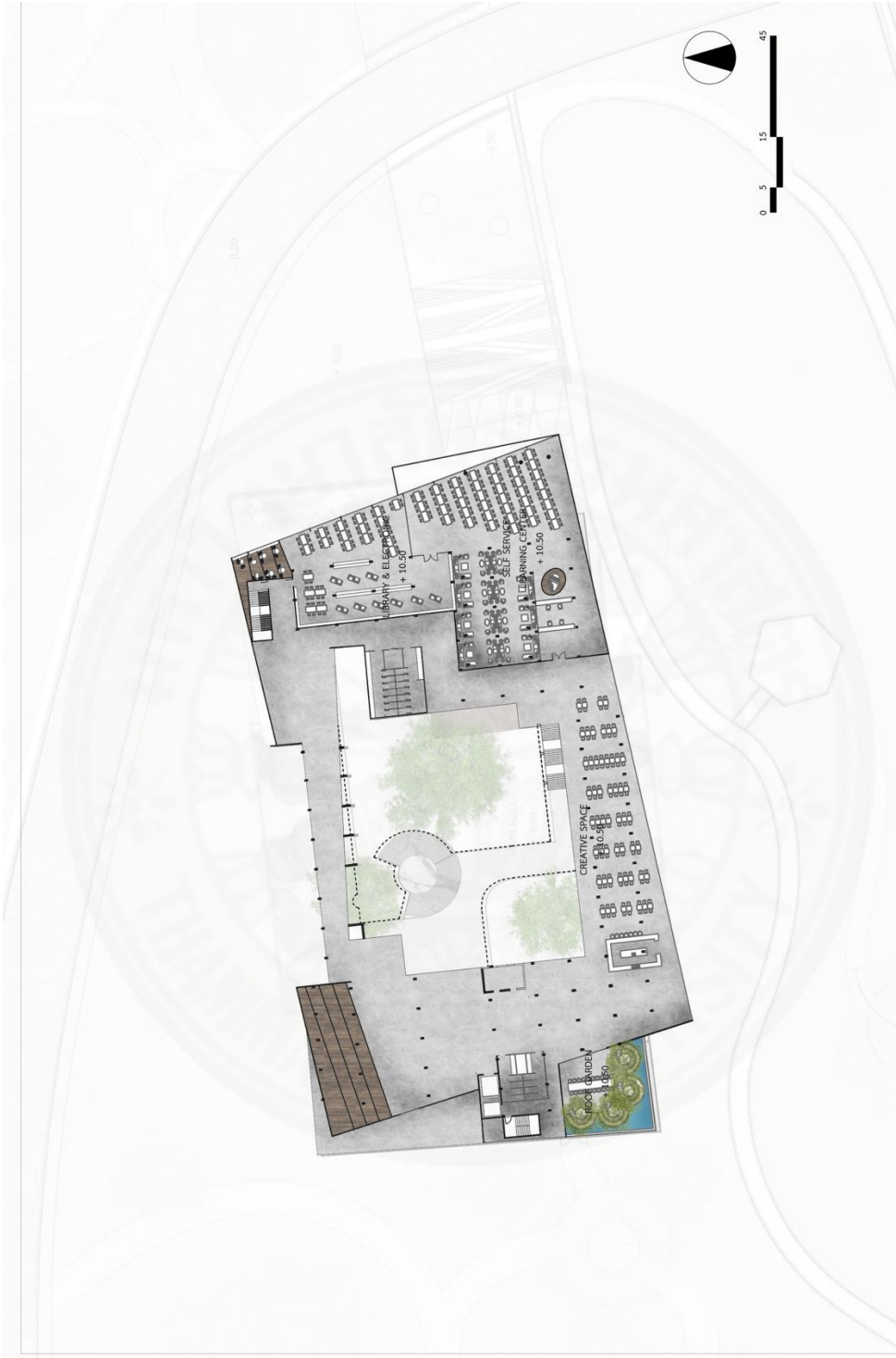
ภาพที่ 5.19 ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 1

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.20 ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 2

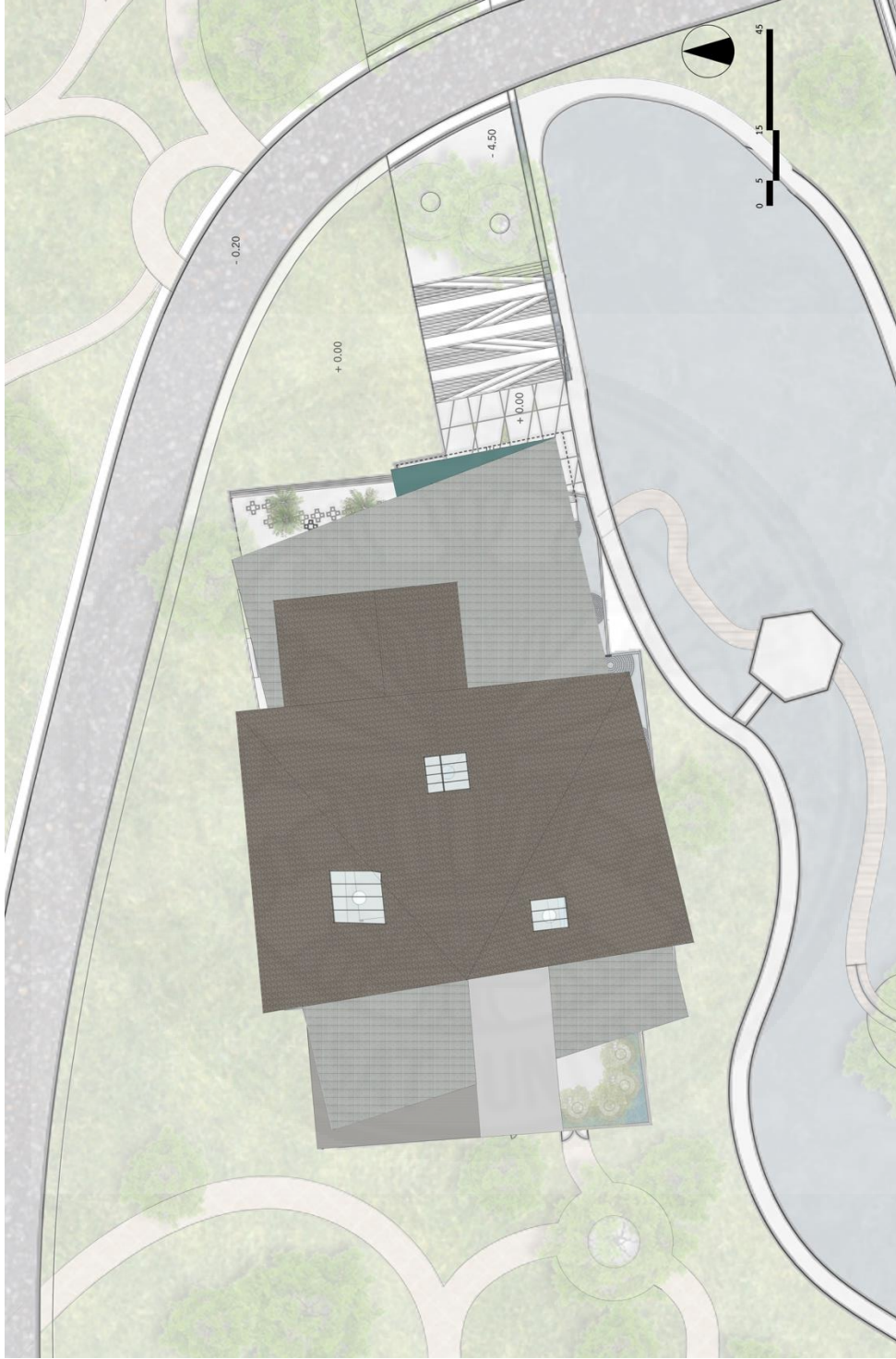
ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.21 ผังอาคารศูนย์นวัตกรรม ชั้นที่ 3

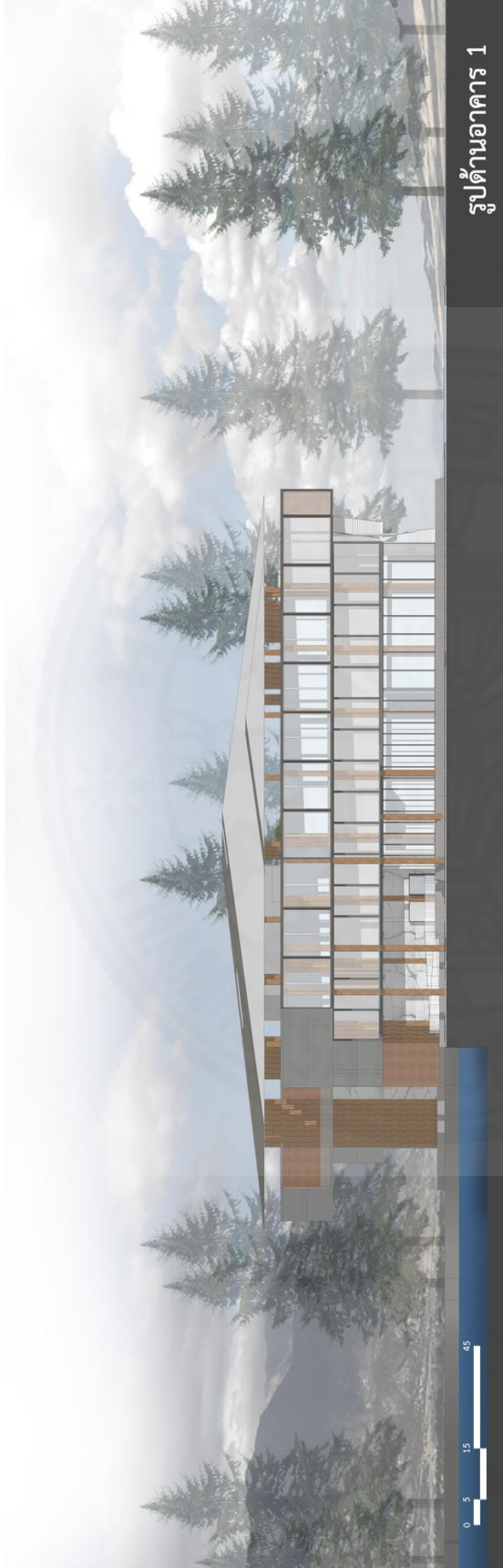
ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.22 ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นหลังคา

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.23 รูปด้านอาคารศูนย์วัฒนธรรม 1

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.24 รูปด้านอาคารศูนย์วัฒนธรรม 2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.25 รูปตัดอาคารศูนย์วัฒนธรรม 1

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.26 รูปตัดอาคารศูนย์วัฒนธรรม 2

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

การออกแบบพื้นที่แต่ละส่วนในโครงการนั้นทำการออกแบบจากแนวความคิดที่ได้สรุปมากจากเนื้อหาในหัวข้อที่ 5.1 การสรุปแนวความคิดการออกแบบและที่มาหรือทฤษฎีและงานวิจัยที่สนับสนุน ภาพที่จะแสดงให้เห็นต่อไปนี้เป็นภาพจำลองของโครงการที่ออกแบบโดยอ้างอิงมาจากแนวคิดจากการวิจัย

ภาพที่ 5.27 ภาพจำลองบรรยากาศทางเข้าอาคารโดยมีลานกิจกรรมเป็นตัวกระจายการใช้งาน
ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

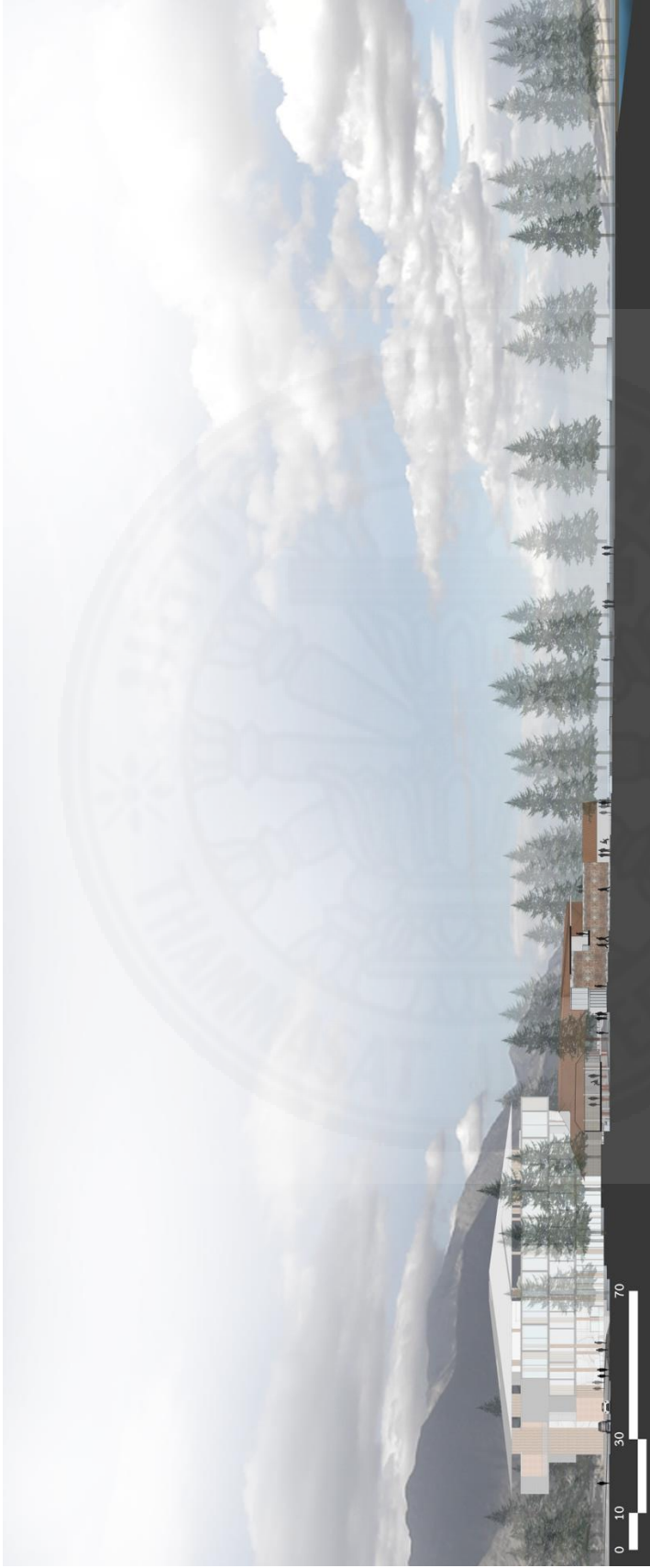
จากภาพที่ 5.26 ในแนวความคิดการออกแบบนั้นสรุปไว้โดยออกแบบโดยกำหนดให้ลานกิจกรรมทำหน้าที่เป็นตัวแจกจ่ายและกระจายการใช้งานตลอดจนผู้คนไปยังพื้นที่ใช้งานต่อไปตามลำดับ โดยการออกแบบนั้นเป็นการออกแบบโดยคำนึงถึงผู้ใช้งานทุกวัย ออกแบบให้ทางเดินต่างระดับทั่วทั้งโครงการมีทางลาดสำหรับอำนวยความสะดวกผู้สูงอายุและผู้พิการ ระหว่างทางเดินเชื่อมต่อไปยังพื้นที่ใช้งานต่อไปในโครงการออกแบบให้พื้นที่นั่งพักผ่อนกระจายทั่วทั้งโครงการ ออกแบบทางเดินให้ทางเส้นทางโค้งเพื่ออำพรางสายตาผู้เดินให้ไม่รู้สึกว่าจุดหมายอยู่ไกลจนเกินไป นอกจากนี้การออกแบบในโครงการนี้ยังรักษาต้นไม้เดิมในพื้นที่ไว้ทุกต้นตามความต้องการของประชาชนในจังหวัดสงขลาอีกด้วย

ภาพที่ 5.28 ภาพจำลองบรรยากาศทางเข้าอาคารและการจัดวางอาคารโดยคำนึงถึงสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่, ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

การวางตำแหน่งอาคารในโครงการ นอกจากต้องคำนึงถึงการออกแบบอาคารให้หลบหลีกต้นไม้เดิมในพื้นที่แล้ว ยังต้องคำนึงเรื่องการวางตำแหน่งอาคารให้ไม่บดบังทัศนียภาพเดิมรอบพื้นที่ ซึ่งในพื้นที่ศึกษานั้นมีจุดสำคัญ 2 แห่ง คือ เกาะหนูเกาะแมว และประติมากรรมนางเงือกทองบริเวณชายหาดสมิหลา กลุ่มอาคารร้านอาหารเดิมนั้นได้บดบังทัศนียภาพของหาดสมิหลา ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของหาดสมิหลาได้ในหลายจุดที่มีอาคารร้านอาหารบดบังอยู่ ผู้ออกแบบจึงออกแบบให้ตัวอาคารร้านอาหารและร้านค้าตั้งอยู่ในจุดที่ไม่บดบังสายตาของผู้ใช้งานเมื่อเดินเข้ามาสู่โครงการ ในขณะที่ประชาชนทั่วไปสามารถชมทัศนียภาพชายหาดสมิหลาได้โดยไม่มีอาคารบดบัง ผู้ใช้งานในร้านอาหารก็ยังสามารถรับชมทัศนียภาพของชายหาดสมิหลาได้ตามเดิมอีกด้วยดังภาพที่ 5.27

การวางกลุ่มอาคารร้านอาหารในจุดเดิมนั้นอาจจะก่อให้เกิดปัญหาพื้นที่อ่างสิทธิ์ดังที่เคยกล่าวไว้ ผู้ออกแบบจึงใช้ประโยชน์จากความลาดชันของชายหาดในพื้นที่ศึกษาแบ่งสัดส่วนการใช้งานให้มีความชัดเจนมากขึ้น จัดวางให้ตัวอาคารแต่ละหลังมีความห่างกันมากขึ้นเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถมองเห็นทัศนียภาพของชายหาดสมิหลาได้ และทำทางเดินเชื่อมทะลุมายังอีกด้านของอาคารบริเวณที่ติดกับชายหาดและเชื่อมด้วยทางลาดที่ลดหลั่นไปตามระดับพื้นที่จนถึงชายหาดต่อไปดังภาพที่ 5.28

ภาพที่ 5.29 รูปตัดแสดงการออกแบบกลุ่มอาคารร้านอาหารไม้ให้ดับังที่ศูนย์ภาพรอบพื้นที่

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ในประเด็นการออกแบบที่อิงถึงด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้น ผู้ออกแบบได้ใช้ ลานกิจกรรมผสมกับการสร้างแกนของพื้นที่ขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการเชื่อมต่อพื้นที่ทั้งสองฝั่งที่เคยตัดขาดกันจากการที่มีถนนตัดผ่าน โดยออกแบบเป็นลานการแสดงผลที่ลอดใต้ถนนกลางพื้นที่เพื่อเป็นทางเชื่อมให้คนเดินระหว่างลานกิจกรรมบริเวณกลุ่มอาคารร้านอาหารเพื่อไปยังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ตัวทางเชื่อมนี้ผู้ออกแบบให้สามารถใช้เป็นที่นั่งรับชมการแสดงได้ไปในตัวสำหรับการจัดงานเทศกาล ในขณะที่เดียวกับที่ผู้ออกแบบให้มีทางลาดสอดแทรกอยู่ในชั้นบันไดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และผู้พิการอีกด้วยดังภาพที่ 5.29

ภาพที่ 5.30 บรรยากาศทางเชื่อมระหว่างพื้นที่ทั้งสองฝั่งและเพื่อเป็นลานการแสดงผล

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

การออกแบบพื้นที่ในอาคารศูนย์วัฒนธรรมนั้นคำนึงถึงการออกแบบอาคารที่เป็นมิตรกับสภาพแวดล้อม ไม่บดบังทัศนียภาพโดยรอบพื้นที่หรือก่อให้เกิดทัศนอุจาด ตัวอาคารที่วางตัวตามแกนที่เชื่อมต่อกันด้วยลานกิจกรรมระหว่างพื้นที่ทั้งสองฝั่ง นอกจากนี้ พื้นที่ใช้งานตั้งแต่ชั้นที่ 2 ขึ้นไปยังออกแบบให้ปิดเข้าหาภูมิทัศน์ที่สำคัญโดยรอบพื้นที่อีกด้วย ผู้ใช้งานบนอาคารชั้นที่ 2 และ 3 สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของชายหาดสมิหลาหลายวาไปจนถึงแหลมสนอ่อนได้อย่างชัดเจน มีอากาศถ่ายเทสะดวกเนื่องจากออกแบบให้อาคารมีความโปร่งดังภาพที่ 5.30 การออกแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่ใช้งานที่ต้องอ้างอิงถึงแนวคิดและที่มาคือพื้นที่จัดนิทรรศการและพื้นที่ห้องสมุด

และพื้นที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

ภาพที่ 5.31 ภาพจำลองบรรยากาศภายในโถงกลางอาคาร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.32 ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่จัดนิทรรศการรูปแบบโถงสู่โถง

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

การออกแบบพื้นที่จัดนิทรรศการการนั้นต้องคำนึงถึงเรื่องช่องแสง เนื่องจากแสงธรรมชาติสามารถทำลายผลงานที่นำมาจัดแสดงได้ การออกแบบพื้นที่จัดนิทรรศการจึงออกแบบให้เป็นพื้นที่ปิดทึบและใช้เป็นแสงประดิษฐ์ และจัดให้มีพื้นที่ 1 จุดเพื่อจัดแสดงผลงานที่สามารถสัมผัสแสงธรรมชาติได้ ในขณะเดียวกันเพื่อให้ผู้รับชมผลงานได้ชมทิวทัศน์โดยรอบพื้นที่ไปในตัวด้วย รูปแบบพื้นที่จัดแสดงนั้นออกแบบเป็นโถงสูงโถงซึ่งมีความเหมาะสมกับนิทรรศการหมุนเวียนมากกว่าแบบโถงสูงห้องหรือห้องสูงห้อง อีกทั้งยังสามารถลำดับการเข้าชมผลผู้รับชมให้เดินไปตามทางเดินที่จัดไว้ให้ได้อีกด้วยดังภาพที่ 5.31 และ 5.32

ภาพที่ 5.33 ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่จัดนิทรรศการรูปแบบโถงสูงโถง

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

การออกแบบพื้นที่สนับสนุนการศึกษานั้นยังออกแบบโดยคำนึงถึงช่องแสงอีกด้วย โดยออกแบบให้เป็นพื้นที่โถงมีช่องเปิดเพื่อเปิดรับวิวชายหาดสมิหลา ประกอบไปด้วยพื้นที่นั่งอ่านหนังสือ พื้นที่ทำงาน พื้นที่นั่งเล่นและทำกิจกรรมนันทนาการ โดยแบ่งพื้นที่เป็นสองส่วนคือ พื้นที่ห้องสมุดและการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ออกแบบเป็นพื้นที่ปรับอากาศเพื่อสะดวกต่อการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และพื้นที่สร้างสรรค์และจัดกิจกรรม (creative space) เป็นพื้นที่เปิดโล่ง สำหรับนั่งทำงาน ประชุม จัดกิจกรรมสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ มีจุดบริการอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการทำงาน และสวนภายนอกอาคารสำหรับพักผ่อน ดังภาพที่ 5.33 และ 5.34

ภาพที่ 5.34 ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่ห้องสมุดและการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ภาพที่ 5.35 ภาพจำลองบรรยากาศภายในพื้นที่สร้างสรรค์ (creative space)

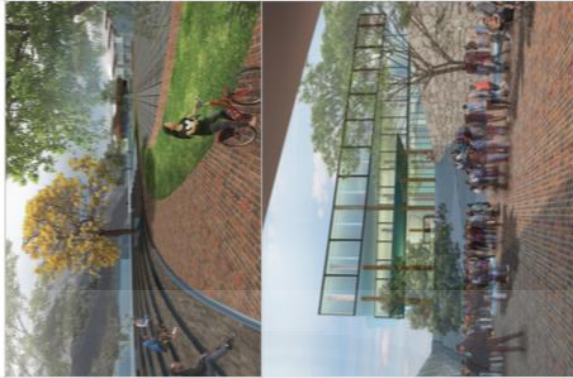
ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

กระบวนการออกแบบทั้งหมดนั้นอาศัยขั้นตอนที่เรียกว่าการออกแบบโดยมีพื้นฐานมาจากการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำแบบสรุปเพื่อเปรียบเทียบผลการออกแบบเพื่อเปรียบเทียบแนวความคิดและที่มาของแนวความคิดของในแต่ละพื้นที่ว่ามีแนวทางมาจากศึกษาและวิจัย เพื่อเป็นงานออกแบบที่สามารถแก้ปัญหาของงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด ดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4

เปรียบเทียบผลการออกแบบกับแนวคิดและที่มา

ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ	ภาพประกอบ
<p>การอำนวยความสะดวกในการเดินทางมาใช้งาน</p> <p>ชุมชนแห่งการเดิน</p> <p>Smart Growth, 1990</p>	<p>อำนวยความสะดวกในการเดินทางมาใช้งาน</p> <p>ชุมชนแห่งการเดิน</p> <p>สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.สร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างโครงการกับระบบขนส่งสาธารณะ 2.สร้างบรรยากาศทางเท้าและทางจักรยานให้ดึงดูดการใช้งาน มีความร่มรื่น มีโครงข่ายเชื่อมต่อกันทั่วถึงทั้งโครงการตลอดจนพื้นที่สาธารณะข้างเคียง 3. เน้นการใช้ทางลาดแทนบันได ออกแบบทางลาดที่ระดับความชันไม่เกิน 1 : 12 4. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการ 5. Street Furniture 	
<p>จุดมุ่งหมาย และ พื้นที่แะพักระหว่างทาง</p>	<p>จุดมุ่งหมาย และ พื้นที่แะพักระหว่างทาง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. เส้นทางมีลักษณะเป็นเส้นโค้งเพื่อลดความรู้สึกไกล แต่ยังสามารถมองเห็นจุดหมายหรือจุดสิ้นสุดของทางเดินในโครงการได้ 7. ระหว่างทางต้องมีจุดแวะพักหรือพื้นที่ทำกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจให้ใช้งาน 	

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

เปรียบเทียบผลการออกแบบกับแนวคิดและที่มา

ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ	ภาพประกอบ
สุภัทตรา สุขตฤภา, 2540	รูปแบบของสถานกิจกรรม	9. ใช้สถานกิจกรรมเป็นตัวแบ่งแ่งการใช้งานไปยังพื้นที่แต่ละส่วน	
Hester, 1975	รูปแบบกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ - ด้านออกกกำลังกาย - ด้านความสงบของจิตใจ - ด้านสังคม - ด้านการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ - ด้านการแข่งขันท้าทาย	10. พื้นที่ออกกกำลังกาย พื้นที่พละ สถานกิจกรรม พื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่สีเขียว โดยรูปแบบการใช้งานทั้งหมดอ้างอิงตามกรณีศึกษา (หัวข้อ 2.9) และแบบสอบถามความต้องการของประชาชน (หัวข้อ 4.7)	
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552	พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการสาธารณะ อรรถประโยชน์ และเศรษฐกิจชุมชน การเคารพบริบทและส่งเสริมบริบทเดิมของพื้นที่	11. จัดวางกลุ่มอาคารให้ไม่บดบังทัศนียภาพเดิมของพื้นที่ ออกแบบอาคารโดยหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้ในพื้นที่ 12. รักษาตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมเดิมในพื้นที่เอาไว้ เช่น การค้าขาย การท่องเที่ยว กีฬา	
เหรียญกร เกิดศิริ, 2551			

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

เปรียบเทียบผลการออกแบบกับแนวคิดและที่มา

ที่มา	แนวทางด้านกายภาพ	แนวทางการออกแบบ	ภาพประกอบ
ศีกานต์ กันธารักษ์, 2552	การจัดการเส้นทางเดินภายในอาคาร	14. จัดตำแหน่งรูปที่มีจำนวนผู้ใช้งานปริมาณมากให้อยู่ในชั้นบนสุด เพื่อดึงดูดให้ประชาชนสนใจพื้นที่ ใช้งานส่วนอื่นมากขึ้น	
ปวีพัทธ์ สุขสถาน, 2537	การจัดการเส้นทางเดินภายในอาคาร	13. เส้นทางภายในพื้นที่จัดแสดงเป็นรูปแบบโค้งเชื่อมต่อกันเพื่อความสะดวกคล่องตัวสำหรับการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการใช้งาน	
ศีกานต์ กันธารักษ์, 2552	รูปแบบช่องแสงสำหรับการใช้งานแต่ละประเภท	15. เน้นการใช้แสงแบบ passive ในพื้นที่ส่วนใหญ่ พื้นที่สำนักงานและห้องสมุดเน้นช่องเปิดแนวอนเพื่อเปิดรับแสงธรรมชาติให้มากที่สุด	
	รูปแบบการเชื่อมต่อพื้นที่นอกอาคารและในอาคาร	16. พื้นที่เตรียมความพร้อมและให้เกิดความสงบก่อนการรับชมผลงาน เช่น ลานประดิษฐานรูปปั้นที่สีเขียว	

ที่มา : ผู้วิจัย, 2559

5.7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพื่อการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสงขลา มีจุดประสงค์เพื่อสร้างพื้นที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมและวัฒนธรรมในท้องที่ของจังหวัดสงขลา ประกอบกับแผนพัฒนาของจังหวัดสงขลาเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดและการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (เมืองสงขลา, 2549) ตอบรับความต้องการใช้พื้นที่และการขยายตัวของประชากรในจังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามจากประชาชน ทำให้ทราบถึงทัศนคติเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดสงขลา ตลอดจนความต้องการต่อรูปแบบพื้นที่ใช้งานที่ควรเกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา ผลวิเคราะห์ความต้องการต่อรูปแบบพื้นที่ใช้งานของประชาชนในจังหวัดสงขลา มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่แสดงความแตกต่างของวิถีชีวิตประจำวันและกิจกรรมที่นิยมทำ การกำหนดรูปแบบพื้นที่ใช้งานจึงต้องอ้างอิงมากจากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถาม นำไปสู่การกำหนดรูปแบบพื้นที่ใช้งานในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดสงขลาในแต่ละช่วงอายุ ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ตลอดจนการลงพื้นที่เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา นำไปสู่การออกแบบพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ทั้งจากต่างภูมิภาคและต่างประเทศ

การลงสำรวจข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหาการใช้พื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมซึ่งไม่มีความเพียงพอในปัจจุบัน ปัญหาพื้นที่เสื่อมโทรมและการตัดขาดกันของพื้นที่เนื่องจากการวางตัวของกลุ่มอาคารเดิม ทำให้ความต่อเนื่องในการใช้งานถูกตัดขาดออกจากกันในพื้นที่ศึกษาแต่ละส่วน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการลงสำรวจกายภาพของพื้นที่ นำไปสู่การวิเคราะห์แนวคิดเพื่อการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม โดยนำการวิเคราะห์ประเด็นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาของงานวิจัย โดยแนวคิดในการออกแบบมีรายละเอียดดังนี้

5.7.1 การออกแบบพื้นที่สาธารณะ

ใช้หลักการออกแบบพื้นที่สาธารณะตามหลักของ Smart Growth โดยต้องมีการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่โดยรอบพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับชุมชนสามารถเดินเท้าเข้าถึงพื้นที่จากชุมชนโดยรอบได้ ตลอดจนมีสถานที่สำคัญรอบข้างพื้นที่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว อาคารสาธารณูปโภค เป็นต้น

การใช้พฤติกรรมของมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม โดยออกแบบให้มีบรรยากาศที่เชิญชวนให้เข้ามาใช้งาน จัดวางพื้นที่สีเขียวให้กระจายตัวทั่วบริเวณพื้นที่ศึกษา แทรกสอดพื้นที่ทำกิจกรรมในแต่ละส่วนของพื้นที่โดยอิงข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจการทำกิจกรรม เพื่อรักษาและส่งเสริมการทำกิจกรรมเดิมในพื้นที่ให้มากที่สุด

ปัญหาการตัดขาดด้านการใช้งานในพื้นที่ศึกษาเนื่องจากปัจจัยในหลายๆ ด้าน เช่น พื้นที่อ้างสิทธิ์ ถนนที่ตัดผ่านกลางพื้นที่ศึกษา ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 โซน ทำให้การใช้งานไม่สามารถกระจายและต่อเนื่องไปทั่วทั้งพื้นที่ได้ จากการวิเคราะห์แนวคิดในการออกแบบพื้นที่สาธารณะใช้ลักษณะของลานกิจกรรมในการกระจายการใช้งานไปยังพื้นที่แต่ละส่วน เชื่อมต่อผู้ใช้งานและกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องไปทั่วทั้งพื้นที่ศึกษา ลดปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์และการเกิดพื้นที่เสื่อมโทรมเนื่องจากไม่มีประชาชนเข้าไปใช้งาน

5.7.2 การออกแบบโดยคำนึงถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่

ลงพื้นที่ทำการเก็บข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ ตลอดจนการทำกิจกรรมซึ่งส่งผลต่ออัตลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา เพื่อนำไปสู่การออกแบบที่รักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ไว้ให้มากที่สุด แนวคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมนำไปสู่การออกแบบซึ่งส่งผลต่อพื้นที่ศึกษาในสองลักษณะคือ ด้านทัศนียภาพ และด้านวัฒนธรรม

ตัวอาคารจัดวางให้หลบหลีกต้นไม้เดิมในพื้นที่ศึกษา เนื่องมาจากประชาชนในจังหวัดให้ความสำคัญต่อการตัดต้นไม้ในพื้นที่มาก พื้นที่ศึกษาดังอยู่ริมชายหาดสมิหลาซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด การจัดวางอาคารจึงต้องคำนึงถึงการวางเพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพอันสวยงามในพื้นที่และสถานที่ใกล้เคียง อีกทั้งตำแหน่งและทิศทางการวางอาคารต้องส่งเสริมให้ทัศนียภาพในพื้นที่มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

การจัดโซนพื้นที่ใช้งานและตำแหน่งของอาคารส่งผลต่อกิจกรรมและวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งการสร้างพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมขึ้นใหม่นั้นต้องไม่ทำลายกิจกรรมและวัฒนธรรมเดิมซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งในพื้นที่ หากเป็นการรักษาและส่งเสริมการทำกิจกรรมนั้นให้คงอยู่ ตลอดจนสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ตามความต้องการของผู้ใช้งานในจังหวัดสงขลา ตำแหน่งของพื้นที่ใช้งานนำมาจากการวิเคราะห์แบบสอบถามประชาชนในจังหวัดสงขลาต่อความต้องการใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมในแต่ละด้าน ประยุกต์กับการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการทำกิจกรรมเดิมของประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การจัดวางตำแหน่งการใช้งานที่เหมาะสมและรักษาสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา

5.7.3 การออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม

5.7.3.1 การสร้างความต่อเนื่องจากพื้นที่ภายนอกอาคารและพื้นที่ภายในอาคาร โดยให้ลานกิจกรรมสร้างความเชื่อมต่อการใช้งานให้มีความต่อเนื่อง จัดรูปแบบพื้นที่ต้อนรับในอาคารให้สามารถเชื่อมต่อเชิญผู้ใช้งานจากภายนอกอาคาร โดยจัดวางตำแหน่งของพื้นที่บริการ เช่น ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนออกแบบลักษณะพื้นที่ให้มีความสัมพันธ์ด้านมุมมองระหว่างภายนอกและภายในอาคาร จำกัดการเข้าถึงระหว่างภายนอกและภายในอาคารด้วยการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อแบ่งการใช้งานพื้นที่แต่ละส่วนให้มีความชัดเจน

5.7.3.2 ออกแบบพื้นที่เพื่อการปรับสภาพและความพร้อมของผู้ใช้งานก่อนการเข้าชมผลงานการจัดนิทรรศการและการแสดงวัฒนธรรมโดยการออกแบบพื้นที่สร้างความสงบก่อนเข้าถึงพื้นที่ใช้งานดังกล่าว เช่น พื้นที่สวน ลานประติมากรรม เป็นต้น

5.7.3.3 อาคารศูนย์วัฒนธรรมเป็นอาคารที่อยู่ในการดูแลของเทศบาลนครสงขลา โดยมีความร่วมมือกับองค์กรและสถาบันศึกษาในจังหวัดมาจัดแสดงผลงานตลอดจนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่สนใจ รูปแบบการจัดแสดงที่เหมาะสมจึงเป็นรูปแบบของการจัดงานในเชิงนิทรรศการหมุนเวียนเพื่อความเหมาะสมต่อรูปแบบการใช้งานเพื่อส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรมพื้นที่ดังกล่าวจึงออกแบบให้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ที่สามารถใช้งานได้หลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละกิจกรรม

5.7.3.4 รูปแบบพื้นที่การจัดนิทรรศการ ออกแบบให้เป็นพื้นที่แบบโล่งสูงโล่ง เพื่อความเหมาะสมต่อรูปแบบการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียน ทั้งนี้ ลักษณะพื้นที่แบบโล่งสูงโล่งนี้ยังมีประโยชน์ในการลำดับการเข้าชมผลงานและการระบายผู้คนที่มีความหนาแน่นง่ายต่อการจัดวางผลงานและขนย้ายชิ้นงาน รูปแบบพื้นที่แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ พื้นที่ปิดล้อมเพื่อการจำกัดแสง

ในพื้นที่แสดงผลงานที่มีความอ่อนไหวต่อแสงธรรมชาติ และพื้นที่จัดแสดงผลงานที่สามารถโดนแสงธรรมชาติได้

5.7.3.5 การจัดแสงภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรม

แบ่งออกเป็นสองลักษณะตามความเหมาะสมในการใช้งานดังนี้ คือ

(1) การใช้แสงประดิษฐ์ในพื้นที่จัดนิทรรศการ เนื่องจากผลงานที่นำมาจัดแสดงบางส่วนนั้นอาจมีความอ่อนไหวต่อแสงธรรมชาติ ทำให้ชิ้นงานที่นำมาจัดแสดงอาจได้รับความเสียหายได้ จากการวิเคราะห์การทบทวนวรรณเรื่องการจัดแสงภายในพื้นที่จัดนิทรรศการ สรุปได้ว่าพื้นที่จัดแสดงนั้นควรใช้แสงประดิษฐ์สำหรับชิ้นงานที่มีความอ่อนไหวต่อแสง แบ่งเป็นแสงโทนอุ่นแบบเฉพาะจุดในจุดที่แสดงผลงาน และแสงโทนเย็นแบบกระจายแสงในพื้นที่ทางเดิน

(2) การใช้แสงธรรมชาติเพื่อลดการใช้พลังงานภายในอาคาร สภาพที่ตั้งของประเทศไทยนั้นตั้งอยู่ในเขตที่มีความแรงของแสงธรรมชาติมากเกินไปที่จะนำเข้ามาสู่อาคารโดยตรง จากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้น สรุปได้ว่า การใช้ประโยชน์จากแสงธรรมชาตินั้นควรออกแบบช่องเปิดให้นำแสงธรรมชาติเข้ามาสู่ในอาคารในลักษณะ passive ออกแบบโดยใช้ช่องเปิดช่วงกลางผสมกับช่วงบน เปิดพื้นที่ช่องเปิดให้มากที่สุดเพื่อกระจายแสงธรรมชาติไปให้ทั่วในทุกพื้นที่การใช้งานในอาคาร เช่น พื้นที่ห้องสมุด พื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่ส่งเสริมกิจกรรมและวัฒนธรรม เป็นต้น

5.7.4 ข้อเสนอแนะ

การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด จึงต้องได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบถามผู้เชี่ยวชาญในหลายด้าน ทั้ง สถาปนิก และภูมิสถาปนิก เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม และการนำไปศึกษาเพื่อพัฒนาต่อในอนาคต โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

5.7.4.1 รูปทรงของอาคารศูนย์วัฒนธรรมควรจะเป็นรูปทรงที่สามารถสื่อถึงอัตลักษณ์ของท้องที่ได้ชัดเจน สามารถเป็นที่จดจำแก่ผู้มาใช้งานได้ นอกจากรูปทรงแล้วอาจนำวัสดุในท้องถิ่นมาผสมผสานในการออกแบบเพื่อความเหมาะสมต่อสภาพบริบทพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ริมชายหาดและพื้นที่สำคัญทางวัฒนธรรมของจังหวัด

5.7.4.2 การออกแบบโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้ทางเท้าภายในโครงการ โดยการเลือกใช้วัสดุในช่วงทางข้ามถนนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ทางเท้า แบ่งความชัดเจนในการสังเกตเพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของผู้ใช้ทางเท้า และเพื่อลดความเร็วของรถเมื่อเข้ามาใกล้กับทางคนข้าม

5.7.4.3 การออกแบบโดยคำนึงถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยการออกแบบพื้นที่จอดรถสำหรับคนพิการให้อยู่ใกล้ทางเข้ามาอาคารให้มากที่สุดเพื่ออำนวยความสะดวกในยามที่ผู้พิการเดินทางมาใช้งานในพื้นที่เพียงลำพัง

5.7.4.4 พื้นที่การใช้งานของสวนบริเวณด้านหลังของอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชาติความต่อเนื่องในด้านการใช้งานและการทำกิจกรรม การออกแบบพื้นที่ดังกล่าวควรออกแบบเพื่อถึงการพัฒนาโครงการในอนาคตให้สามารถเชื่อมต่อการใช้งานไปยังพื้นที่ดังกล่าวได้

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

กระทรวงวัฒนธรรม และมหาวิทยาลัยศิลปากร. (2549). แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม
กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศิลปากร

เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551) ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม. สำนักพิมพ์อุษาคเนย์

วัฒน์ จุฑะวิภาค. (2542). ศิลปะการจัดนิทรรศการ .สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หน้า 70-74

วนิดา พึ่งสุนทร และคณะ. (2549). แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ. อมรินทร์
พริ้นติ้ง แอน พับลิชชิ่ง จำกัด

วนิดา พึ่งสุนทร และคณะ. (2549). การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ. อมรินทร์
พริ้นติ้ง แอน พับลิชชิ่ง จำกัด

วิมลสิทธิ์ ทรยางค์กุล. (2549). จิตวิทยาสภาพแวดล้อมในโครงการอสังหาริมทรัพย์.
วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์

วิมลสิทธิ์ ทรยางค์กุล. (2554). จิตวิทยาสภาพแวดล้อม: มูลฐานการสร้างสรรและการจัดการ
สภาพแวดล้อมน่าอยู่อาศัย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักงานจังหวัดสงขลา. (2556). จังหวัดสงขลา 2556 .หสม ไอ ดีไซน์

บทความวารสาร

นิลุบล คล่องเวสสะ. (2542). พฤติกรรมนันทนาการกับการใช้พื้นที่สาธารณะในชุมชนอยู่อาศัย
การเคหะแห่งชาติ. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปฎิพัทธ์ สุขสถาน. (2537). การจัดงานแสดงนิทรรศการ. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา ฉบับที่ 9

ผังเมืองรวมสงขลา. (2549). เทศบัญญัติเทศบาลนครสงขลา ว่าด้วยเรื่องกำหนดบริเวณห้าม
ก่อสร้าง ดัดแปลง ในเขตท้องที่เทศบาลนครสงขลา.

สำนักงานจังหวัดสงขลา. (2556). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดสงขลา ปี 2557-2562

สุพักตรา สุทธภา.(2540). “พื้นที่เปิดโล่ง องค์ประกอบในผังเมือง”.วารสารหน้าจั่ว, ฉบับที่ 15: 128

อริยา อรุณินท์. (2548). เทศกาล งานเมือง : ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์

กาญจน์ นทีจุฑิกุล. (2550). ตรรกะของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเอนกประสงค์ในเมืองเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชมวิชัย เมฆสุวรรณ (2553). โครงการดำเนินการจัดแสดงนิทรรศการพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ยอดชาย
เมฆสุวรรณ. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารงานนวัตกรรม

นตวัน ชื่นชม. (2549). หอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานคร : แนวทางในการออกแบบและบริหารจัดการ. สถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิพนธ์ เมทินาพิทักษ์. (2518). โครงการปรับปรุงบริเวณถนนนครนอก - นครใน จังหวัดสงขลา, สถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ภาควิชาออกแบบชุมชนและผังเมือง.

ภาสกร คำภูแสน. (2552). แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ศิกานต์ กันธารักษ์. (2551) การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยการจัดนิทรรศการที่ดึงดูดความสนใจผู้ชมและความเหมาะสมกับสาระ : กรณีศึกษารูปแบบการให้แสง ขนาดและวิธีการจัดแสงหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ฐาปนา บุณยะประวิตร. (2557). การพัฒนาเมืองตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth). สำนักงานแผนและนโยบายการขนส่งและจราจร สืบค้นจาก http://www.otp.go.th/images/stories/PDF/2558/TOD/2_TOD_Thapana.pdf

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร. (2559) ความสำคัญของหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก <http://www.bacc.or.th/content/bacc-mission.html>

บทสัมภาษณ์

มะลิวรรณ แซ่เฉิน. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2559

บทความภาษาอังกฤษ

Clare Marcus and Carolyn Francis.(1976). People Places : Design Guideline for Urban Open Space. Department of Architecture and Landscape Architecture University of California. Berkeley.

Egan ,M.David and Olgyay ,Victor W. Achitectural Lighting . New York : McGrew - Hill. P.112, 2002.

Hester Randlph T. (1975). Neighborhood Space. Pennsylvania : Dowden, Hutchinson and Ross

Lennon, Jane, and Steve. (1996). Cultural Landscape Management. New York. Australian Alps Liaison Committee

Visit Laohasukpaisal. (2004) The Exhibition Design for Southeast Asia Museum. Master of Arts. Faculty of Graduate Studies. Mahidol University

Walter T. Grondzik, Alison G. Kwok, Benjamin Stein and John S. Reynolds. (2000). Mechanical and Electronical Equipment for Buildings.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

National Parks Services. Cultural Landscape Management.

[https://www.nps.gov/mabi/csi/csihandbook/appendices/
appendixC.htm](https://www.nps.gov/mabi/csi/csihandbook/appendices/appendixC.htm)

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ศึกษาเรื่องแนวทางออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อประกอบการศึกษาในรายวิชา AR 800 เพื่อศึกษาถึงความต้องการใช้พื้นที่สาธารณะ สำหรับใช้ทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันและวันเทศกาล ตลอดจนพื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วยคำถาม 4 ส่วน ดังนี้ คือ

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่ว่างและอาคารศูนย์วัฒนธรรม
3. แบบสอบถามความต้องการด้านการใช้งานในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม ตลอดจนรูปแบบการใช้งานเพิ่มเติมที่เป็นแรงจูงใจในการเข้ามาใช้งานในโครงการ

ข้อมูลจากการสอบถามนี้จะนำมาใช้เพื่อการศึกษา ซึ่งจะไม่มี การพาดพิงหรือส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล ทางผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในงานวิจัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณา ในโอกาสต่อไป

นาย ชเนษฎ์ เทพทวี

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ หญิง ชาย
2. อายุ
 ต่ำกว่า 15 ปี 15-25 ปี 25-35 ปี 35-45 ปี 46-55 ปี
 มากกว่า 56 ปี
3. การศึกษา
 ต่ำกว่าระดับประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีวศึกษา/อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ
 นักเรียน นักศึกษา พนักงานบริษัท รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน/พ่อบ้าน รับจ้าง
 เกษียณ ว่างงาน
5. รายได้ (บาท/เดือน)
 ต่ำกว่า 5,000 5,000 - 10,000 10,000 - 20,000
 20,000 - 30,000 30,000 - 40,000 40,000 - 50,000
 มากกว่า 50,000

ส่วนที่ 2 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่ว่างและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

1. ท่านคิดว่าในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลามีพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เพียงพอแล้วหรือไม่

- เพียงพอ   ไม่เพียงพอ

2. ท่านคิดว่าพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองสงขลาในขณะนี้สามารถทำกิจกรรมทุกประเภทและทุกโอกาสหรือไม่

- ใช่   ไม่ใช่

3. ท่านรู้จักพื้นที่ทำกิจกรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมที่ใดบ้างในเขตอำเภอเมืองสงขลา

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ สระบัว	☐ สวนสองทะเล
☐ ลานวัฒนธรรม หาดชลาทัศน์	☐ ถนนคนเดินสงขลาแต่แรก
☐ หาดสมิหลา	☐ อื่นๆ ระบุ .....

4. หากมีการสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมและพื้นที่สาธารณะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาขึ้นแล้ว ท่านจะมาใช้บริการหรือไม่

- ใช่   ไม่ใช่

5. ปัจจัยอะไรที่ทำให้ท่านเลือกมาใช้บริการศูนย์วัฒนธรรมและพื้นที่สาธารณะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ท่านต้องการ

(5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด)

ปัจจัยในการเลือกมาใช้บริการศูนย์วัฒนธรรม และพื้นที่สาธารณะ	ระดับความสำคัญ				
	5	4	3	2	1
การเดินทางสะดวกสบาย					
บรรยากาศในพื้นที่					
ความหลากหลายของกิจกรรม					
ความปลอดภัย					
สถาปัตยกรรมที่มีความน่าสนใจ					

6. ท่านมีความต้องการให้อาคารศูนย์วัฒนธรรมมีลักษณะแบบใด

อาคารรูปทรงทันสมัย ดูแปลกตา ดึงดูดความสนใจแก่ผู้ใช้งาน

- อาคารร่วมสมัย ผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเข้าด้วยกัน

□ อาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อาคารอนุรักษ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์พื้นถิ่น

7. ท่านมีความต้องการให้รูปแบบของพื้นที่สาธารณะเป็นไปในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ลานโล่งสำหรับทำกิจกรรมและจัดงานเทศกาล
- พื้นที่สวนสำหรับพักผ่อน ออกกำลังกาย
- รูปแบบพื้นที่สาธารณะ ผสมผสานระหว่างลานทำกิจกรรมและพื้นที่สวน

8. พื้นที่ที่สร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมืองสงขลาคือพื้นที่บริเวณสระบัวยาวไปจนถึงหาดสมิหลา ท่านคิดว่าการสร้างอาคารโดยคำนึงถึงบริบทเดิมของพื้นที่ (เช่น การไม่ตัดต้นไม้เดิมในพื้นที่, การสร้างอาคารโดยไม่บดบังทิวทัศน์เดิมของพื้นที่) มีความจำเป็นหรือไม่

จำเป็น เพราะ.....

.....

ไม่จำเป็นเพราะ.....

.....

9. ท่านคิดว่าอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่สร้างบนพื้นที่สระบัวจนถึงหาดสมิหลาควรเป็นในลักษณะใด

- ตัวอาคารและสิ่งก่อสร้างมีความโดดเด่น เป็นจุดสนใจ
- ตัวอาคารและสิ่งก่อสร้างมีความกลมกลืนกับสภาพพื้นที่โดยรอบ

ส่วนที่ 3 : แบบสอบถามความต้องการด้านการใช้งานในพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม
ตลอดจนรูปแบบการใช้งานเพิ่มเติมที่เป็นแรงจูงใจในการเข้ามาใช้งานในโครงการ

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ท่านต้องการ

1. ท่านมีความต้องการให้โครงการพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
มีรูปแบบการใช้งานใดบ้าง

(5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด)

รายละเอียดรูปแบบการใช้งาน	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
รูปแบบการใช้งานในพื้นที่สาธารณะ					
1. พื้นที่ทำกิจกรรมทั่วไป					
- พื้นที่ออกกำลังกาย					
- พื้นที่พักผ่อน					
- พื้นที่สำหรับจัดงานเทศกาล					
- พื้นที่พบปะ					
2. พื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรม					
- ลานการแสดง					
- ลานอเนกประสงค์					
- พื้นที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพพื้นถิ่น (ประมงพื้นบ้าน)					
รูปแบบการใช้งานในอาคารศูนย์วัฒนธรรม					

1. พื้นที่สนับสนุนการศึกษา					
รายละเอียดรูปแบบการใช้งาน	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
- ห้องสมุดและสื่ออิเล็กทรอนิกส์					
- พื้นที่จัดนิทรรศการ					
2. พื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรม					
- พื้นที่ให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม					
- พื้นที่จัดแสดง					
- โรงละคร					
- พื้นที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ					
3. พื้นที่บริการอื่น					
- พื้นที่ร้านค้าให้เช่า					
- ร้านอาหารและเครื่องดื่ม					
- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					

2. ท่านต้องการให้มีรูปแบบการใช้งานใดเพิ่มเติมบ้างนอกเหนือจากที่นำเสนอไป โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบประเมินความพึงพอใจ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University
อาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
99/10 หมู่ 18 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120
โทรศัพท์: +66(0) 2986 9434 โทรสาร: +66(0) 2986 8067 เว็บไซต์:
www.tds.tu.ac.th

หัวข้อวิจัย

แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

แบบประเมินการออกแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ทักตนคติ ข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในด้าน
การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางและองค์ประกอบใน
การออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ของนักศึกษา
วิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดยข้อมูลที่ได้รับการเก็บข้อมูลจะเป็นความลับและไม่เผยแพร่ต่อ เพื่อไม่ให้กระทบ
กับผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งสิ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ตอบประเมินการออกแบบที่ให้ความกรุณาในการร่วมมือตอบ
แบบสอบถามครั้งนี้

นาย ชเนษฎ์ เทพทวี

นักศึกษาปริญญาโท

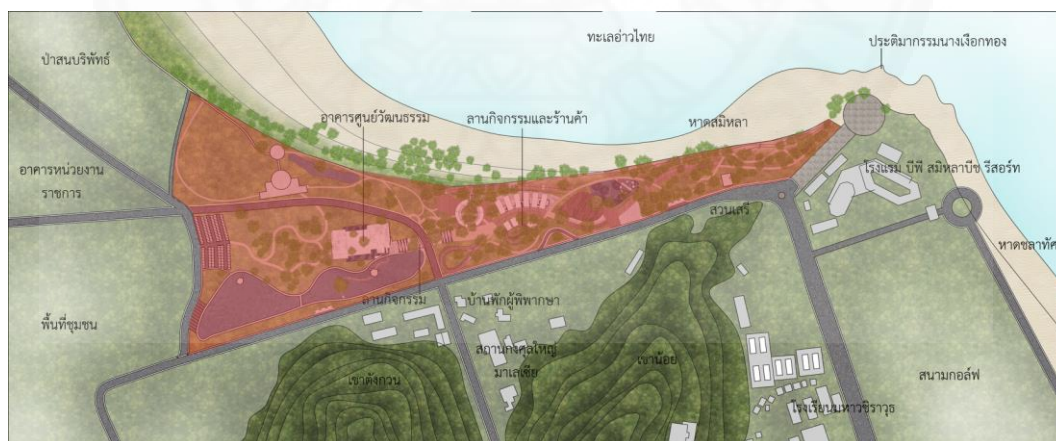
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความสำคัญ

สืบเนื่องมาจากปัญหาด้านการใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมและการส่งเสริมวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลามีความไม่เพียงพอในการความต้องการใช้พื้นที่ ตลอดจนพื้นที่ทำกิจกรรมในปัจจุบันไม่สามารถรองรับการใช้งานเพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับทุกเพศทุกวัย และทุกช่วงเวลา ประกอบกับแผนนโยบายการพัฒนาจังหวัดสงขลาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมวัฒนธรรมและการทำกิจกรรมสำหรับประชาชนในจังหวัดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา การสร้างพื้นที่ทำกิจกรรมจึงเป็นช่องทางการส่งเสริมการทำกิจกรรมและการส่งเสริมวัฒนธรรมสำหรับความต้องการของประชาชนในจังหวัดสงขลา รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามนโยบายแผนการพัฒนาจังหวัดสงขลาอีกด้วย

ที่ตั้ง

พื้นที่ตั้งของโครงการตั้งอยู่บริเวณริมชายหาดสมิหลาบริเวณด้านหน้าเขาน้อยไปจนถึงพื้นที่สระบัว เป็นที่ดินสาธารณะของจังหวัดเพื่อเป็นพื้นที่สีเขียวและพื้นที่นันทนาการในจังหวัด มีขนาดพื้นที่ 130 ไร่โดยประมาณ มีถนนแหลมสนตัดผ่านกลางพื้นที่ศึกษา บริบทโดยรอบพื้นที่ศึกษาประกอบไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัด เช่น แหลมสมิหลา เขาน้อย เขาตังกวน หาดชลาทัศน์ เป็นต้น โรงแรม สนามกีฬา สถานศึกษาและอาคารสำนักงานราชการ ตลอดจนชุมชนที่พักอาศัยของประชาชนและบ้านพักข้าราชการ

รูปภาพแสดงพื้นที่ตั้งและบริบทโดยรอบ

โดยการเลือกพื้นที่ตั้งนั้นใช้เกณฑ์การออกแบบพื้นที่สาธารณะตามหลัก Smart Growth (1990) ที่ว่า พื้นที่ตั้งควรเป็นพื้นที่ที่มีการเข้าถึงที่สะดวก อยู่ท่ามกลางชุมชนในเมืองและมีอาคาร สาธารณูปโภคและสถานที่สำคัญอยู่ใกล้เคียง

ขนาดพื้นที่ใช้สอยของพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตารางแสดงขนาดพื้นที่ใช้สอยในงานออกแบบ

รายละเอียด	จำนวนผู้ใช้งาน	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)
ลานกิจกรรม	2,000	600
พื้นที่ออกกำลังกาย	500	500
เวทีและลานกิจกรรม	20,000	6,000
สวน	1,000	4,000
พื้นที่จัดนิทรรศการ	1,000	300
พื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้	500	250
ห้องสมุด	1,000	500
พื้นที่ส่งเสริมอาชีพ	600	180
ร้านอาหาร (7 ร้าน)	350	1,200
ร้านค้า (22ร้าน)	10	300
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	300	330
พื้นที่จอดรถ	-	2,075
พื้นที่สำนักงาน	-	300
อาคารพักขยะ	-	150
รวมพื้นที่ใช้สอยทั้งสิ้น		16685

หมายเหตุ : ตัวเลขเป็นค่าประมาณโดยสังเขป

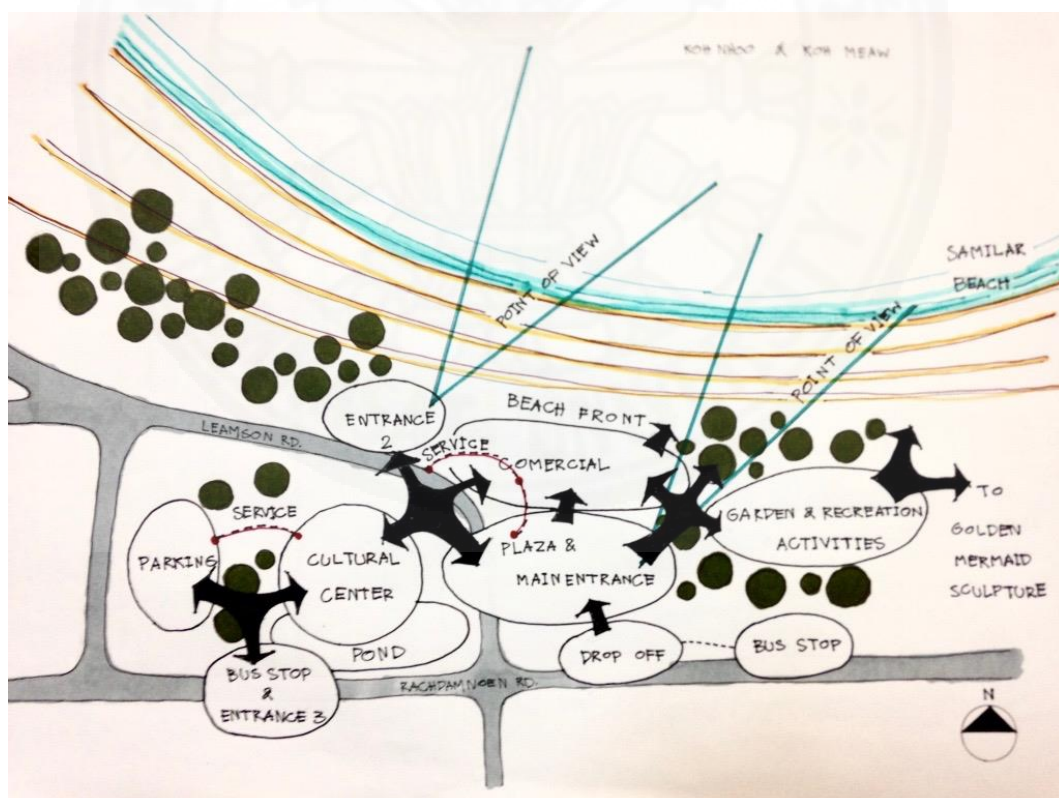

การออกแบบทางสถาปัตยกรรม

ผู้วิจัยได้ออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรมโดยวิเคราะห์การทบทวนบทความ ลงเก็บข้อมูลทางกายภาพและแบบสอบถาม นำไปสู่ปัจจัยการออกแบบที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยแบ่งประเด็นการออกแบบเป็นประเด็นสำคัญดังนี้ คือ

การออกแบบพื้นที่สาธารณะ

จัดให้มีจุดเชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะของจังหวัด สร้างบรรยากาศให้มีความร่มรื่น น่าเดิน ใช้เส้นโค้งในการออกแบบทางเดินเพื่อลดทอนความรู้สึกไกลของผู้ใช้งานและจัดให้มีพื้นที่นั่งพักและกิจกรรมแทรกซึมอยู่ทั่วทั้งโครงการ ใช้ประโยชน์ของลานกิจกรรมเป็นตัวแจกแจงการใช้งาน และผู้ใช้งานไปยังส่วนอื่นในพื้นที่ต่อไป วางผังอาคารโดยเคารพถึงบริบทด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ให้มากที่สุด โดยการวางตำแหน่งอาคารไม่ให้ลดบังทัศนียภาพที่สำคัญรอบพื้นที่ จัดวางอาคารหลบหลีกแนวต้นสนบริพัตรและรักษาต้นไม้เดิมในพื้นที่ไว้ทั้งหมดทุกต้น

รูปภาพแสดงการวางผัง (Zoning) ของโครงการออกแบบพื้นที่สาธารณะและอาคารศูนย์วัฒนธรรม

รูปภาพแสดงการวางผังอาคารเพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพที่สำคัญรอบพื้นที่บริเวณทางเข้าโครงการ

รูปภาพแสดงลานกิจกรรมบริเวณทางเข้าหลักของโครงการเชื่อมกับพื้นที่ร้านค้าและร้านอาหาร

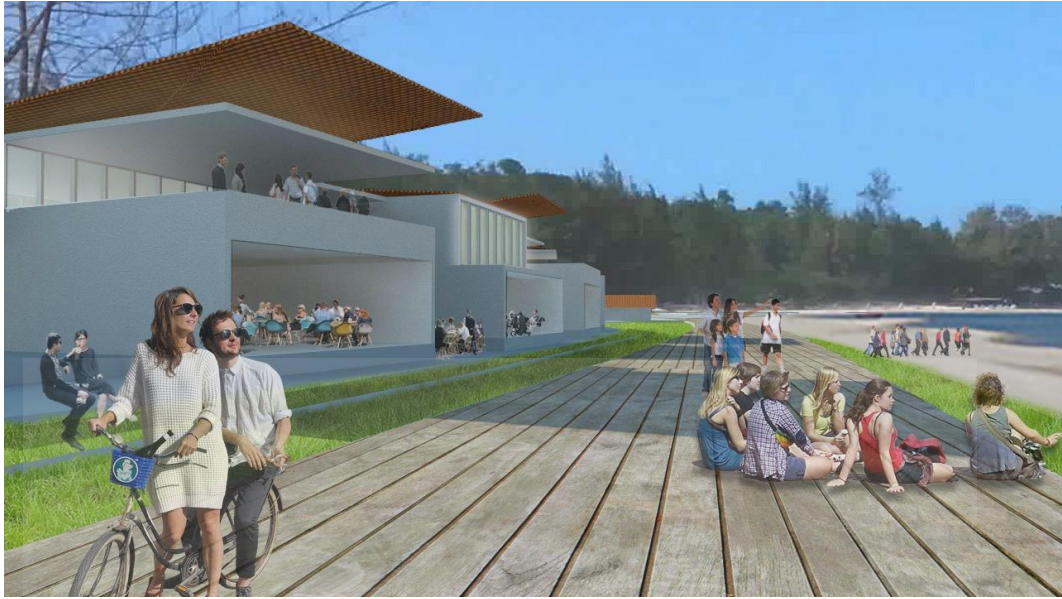
ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา เมื่อได้ทำการเก็บข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่แล้วพบว่ากลุ่มอาคารร้านอาหารเดิมนั้นตั้งอยู่ชิดริมหาดและอยู่เกาะกลุ่มกันมากเกินไป พื้นที่ชายหาดบริเวณด้านหลังร้านอาหารจึงกลายเป็นพื้นที่อับสิทธิ์ของร้านอาหารแต่ละร้านไปโดยปริยาย ทางผู้ออกแบบจึงแก้ปัญหาโดยการจัดวางกลุ่มอาคารใหม่ โดยจัดให้อยู่บริเวณหน้าหาดตามเดิมเพื่อ

รักษากิจกรรมเดิมเอาไว้ให้มากที่สุดเนื่องจากลูกค้าที่มาทานอาหารคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่นั่นเอง จัดวางอาคารแต่ละหลังให้มีระยะห่างที่มากขึ้นเพื่อเพิ่มช่องทางสัญจรระหว่างชายหาด-ลานกิจกรรม-ทางเข้าโครงการ และสร้างจุดนำสายตาแก่ผู้ใช้งานไปยังชายหาดสมิหลา การแก้ปัญหาเรื่องพื้นที่อ้างสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากความต่างระดับในพื้นที่ในการสอดแทรกทางเดินและพื้นที่ทำกิจกรรมหน้าชายหาดเพื่อให้เกิดการแบ่งพื้นที่ใช้งานที่ชัดเจน

รูปตัดพื้นที่โครงการแสดงการเชื่อมต่อการใช้งานตั้งแต่ทางเข้าโครงการผ่านลานกิจกรรม ร้านอาหารไปจนถึงชายหาด

รูปภาพแสดงการออกแบบพื้นที่ริมชายหาดเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่อสังสิทธิ์จากร้านอาหาร

รูปภาพแสดงการเชื่อมพื้นที่ฝั่งอาคารศูนย์วัฒนธรรมและฝั่งร้านอาหารด้วยลานกิจกรรม

ลานกิจกรรมซึ่งทำหน้าที่เชื่อมพื้นที่ฝั่งอาคารศูนย์วัฒนธรรมและฝั่งร้านค้าและพื้นที่ริมหาดนั้นออกแบบให้เป็นทางลอดใต้ถนนให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมนันทนาการและทางสัญจรไปมาหาสู่กันระหว่างพื้นที่ทั้งสองฝั่ง ในช่วงการจัดเทศกาลของจังหวัดพื้นที่ตรงนี้จะถูกดัดแปลงให้เป็นลานการแสดงศิลปวัฒนธรรมซึ่งจัดให้ชั้นบันไดของแต่ละฝั่งเป็นที่นั่งชมการแสดง ลานดังกล่าวนี้ยังออกแบบโดยคำนึงถึงการใช้งานโดยผู้พิการและผู้สูงอายุ ผู้ออกแบบจึงได้ออกแบบให้มีทางลาด(ความชัน 1:12) แทรกอยู่ระหว่างชั้นบันไดทั้งสองฝั่ง

การออกแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรม

ประยุกต์การใช้งานลานกิจกรรมของพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่แจกแจงการใช้งานภายในอาคารบริเวณโถงกลางอาคาร ซึ่งบริเวณนี้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์สามารถจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการกึ่งภายนอกได้ ตัวพื้นที่มีต้นไม้เดิมอยู่สามต้น ผู้ออกแบบจึงออกแบบให้โถงกลางมีความโปร่งโล่งเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก ออกแบบให้มีช่องแสงสำหรับต้นไม้แต่ละต้นและนำแสงธรรมชาติเข้ามาภายในโถงกลางอาคาร

รูปภาพแสดงบรรยากาศโถงกลางภายในอาคารศูนย์วัฒนธรรม

การแบ่งพื้นที่ใช้งาน (zoning) ภายในอาคารนั้นอิงมาจากข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการของประชาชนในจังหวัดสงขลา โดยรูปแบบการใช้งานที่มีความต้องการจากประชาชนเป็น

อันดับต้นนั้นจะจัดให้อยู่ชั้นบนสุดหรือบริเวณด้านในสุดของอาคาร และให้พื้นที่ใช้งานที่ความต้องการที่น้อยกว่าอยู่ระหว่างทาง

พื้นที่จัดนิทรรศการบริเวณชั้นสอง ออกแบบให้มีทางเดินแนวยาวลัดเลาะไปตามกิ่งก้านของต้นไม้เพื่อปรับความสงบก่อนเข้ารับชมผลงานในห้องนิทรรศการต่อไป

รูปภาพแสดงบรรยากาศโถงทางเดินเพื่อปรับความสงบก่อนรับชมนิทรรศการ

รูปภาพแสดงบรรยากาศภายในพื้นที่จัดนิทรรศการ

พื้นที่จัดนิทรรศการออกแบบให้เป็นพื้นที่ในลักษณะโถงหลายโถงเชื่อมต่อกัน เพื่อความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดนิทรรศการแบบหมุนเวียน และการจัดลำดับการเข้าชมที่ทำได้สะดวก

รูปภาพแสดงบรรยากาศภายในห้องสมุดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ออกแบบให้เป็นพื้นที่โปร่งโล่ง เน้นช่องแสงเพื่อนำแสงธรรมชาติเข้ามาทดแทนการใช้พลังงานของอาคาร

รูปภาพแสดงบรรยากาศพื้นที่สร้างสรรค์และใช้งานร่วม สำหรับการนั่งทำงาน การศึกษา ประชุม จัดให้มีจุดบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อลดความตึงเครียดระหว่างการทำงานหรือจัดกิจกรรม

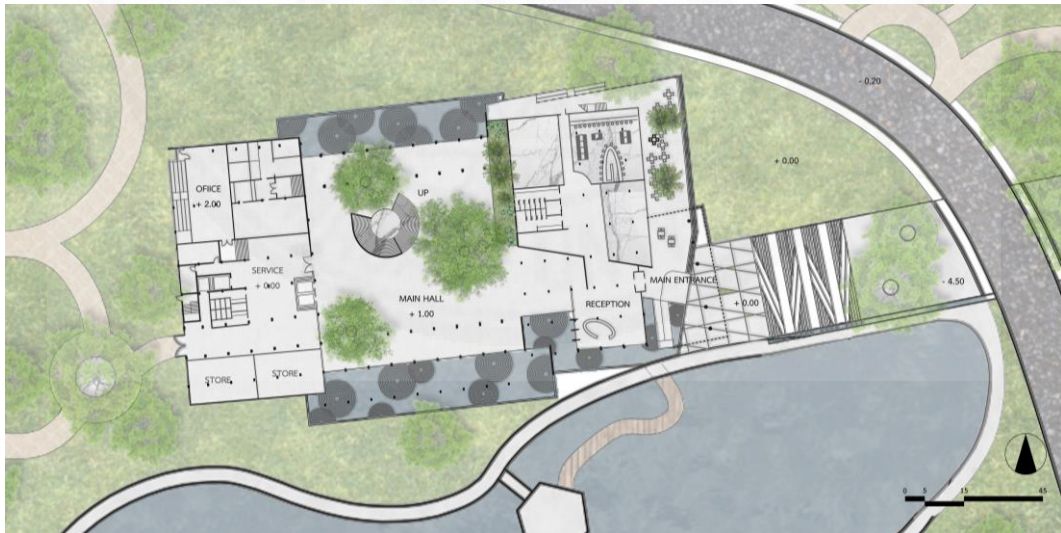
ผังบริเวณและผังโครงการ

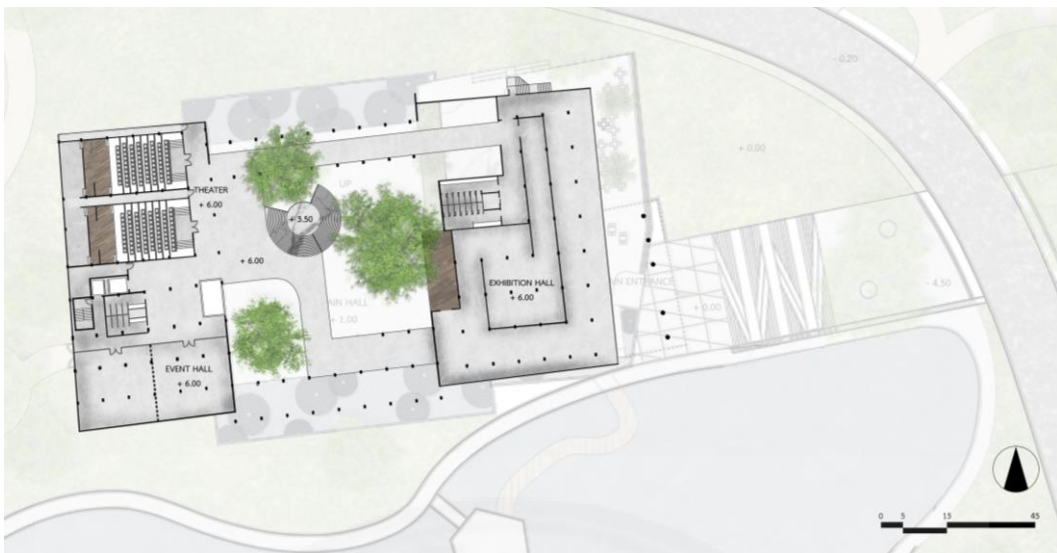
ผังบริเวณ

ผังโครงการฝั่งอาคารร้านอาหารและหาดสมิหลา

ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 1

ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 2

ผังอาคารศูนย์วัฒนธรรม ชั้นที่ 3

รูปตัดอาคารศูนย์วัฒนธรรม 1

รูปตัดอาคารศูนย์วัฒนธรรม 2

รูปด้านอาคารศูนย์วัฒนธรรม

ประวัติผู้ตอบแบบประเมินการออกแบบ

คำชี้แจง กรุณากรอกตามข้อมูลจริง

ชื่อ - นามสกุล .....

บริษัท/หน่วยงาน .....

ตำแหน่ง .....

แบบประเมิน

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามตามความจริงและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความเหมาะสม

หัวข้อการประเมิน	ระดับ			ข้อเสนอแนะ
	ดีมาก	พอใช้	ปรับปรุง	
การเลือกที่ตั้งโครงการ				
การเดินทางเข้าถึงพื้นที่				
ลักษณะของพื้นที่				
การเชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทโดยรอบ				
กลุ่มเป้าหมาย				
การออกแบบโครงการ				
การจัดวาง zoning				
การเข้าถึงโครงการ				

หัวข้อการประเมิน	ระดับ			ข้อเสนอแนะ
	ดีมาก	พอใช้	ปรับปรุง	
การเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่				
การเชื่อมต่อกับสถานที่รอบพื้นที่ศึกษา				
ความเหมาะสมของขนาดพื้นที่และ การใช้งาน				
ลานกิจกรรม				
พื้นที่ออกกำลังกาย				
เวทีและลานกิจกรรม พื้นที่สวน พื้นที่จัดนิทรรศการ พื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้				
ห้องสมุด				
พื้นที่ส่งเสริมอาชีพ ร้านอาหารและร้านค้า				
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อาคารสำนักงาน พื้นที่พักผ่อน				
พื้นที่จอดรถ				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายชเนษฎ์ เทพทวี
วันเดือนปีเกิด	16 มกราคม พ.ศ. 2533
ตำแหน่ง	นักศึกษาปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการ ผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนการศึกษา (ถ้ามี)	2557: ทุนวิจัยทั่วไป
ประสบการณ์ทำงาน	2556 นักศึกษาฝึกงาน บริษัท Airbase จำกัด 2557 ผู้ช่วยสถาปนิก ศูนย์นวัตกรรมการออกแบบ และวิจัย CIDAR